

**LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND**

Antti Jalo

**DISKURSIIVINEN LEGITIMAATIO POLIISIN STRATEGIAUUDISTUKSEN
YHTEYDESSÄ TOTEUTETUSSA ARVOTYÖSSÄ**

Pro gradu -tutkielma

Johtaminen

Syksy 2025

Lapin yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta

Työn nimi:	Diskursiivinen legitimaatio poliisin strategiauudistuksen yhteydessä toteutetussa arvotyössä
Tekijä:	Antti Jalo
Koulutusohjelma:	Johtaminen
Työn laji:	Pro gradu -tutkielma
Sivumäärä:	79
Lukukausi ja vuosi:	Syksy 2025

Tiivistelmä

Organisaatio on ihmisten kielellisessä vuorovaikutuksessa rakentuva sosiaalisen todellisuuden ilmiö, joka tuotetaan diskurssien kautta. Pro gradu -tutkielmassani tarkastelen poliisin arvotyön diskursiivista legitimaatiota. Tutkimuksessa analysoin, millä tavoin arvotyötä oikeutetaan henkilöstölle suunnatuissa organisaation sisäisissä teksteissä. Tutkimuksen tieteenfilosofinen suuntaus on sosiaalinen konstruktionismi. Ymmärrän legitimaation diskursiivisena prosessina, jossa käsityksiä oikeutetaan ja merkityksiä pyritään saamaan vakuuttaviksi kielellisten keinojen avulla.

Tutkimuksen aineisto koostuu vuoden 2024 aikana tuotetuista poliisin arvotyön teksteistä, johon kuuluu asiakirjoja ja henkilöstölle suunnattuja intrajulkaisuja. Arvotyössä oli kyse organisaation uusien arvojen määrittämisestä. Olen diskurssianalyttisessä tutkimuksessani pyrkinyt selvittämään, miten diskursiivisia legitimaatiostrategioita käytetään poliisin arvotyön oikeuttamisessa. Hyödynsin diskurssianalyysissa Vaara ym. (2006) mallia, jonka mukaisesti paikallistin aineistosta viisi diskursiivista legitimaatiostrategiaa: *auktorisointi*, *moralisointi*, *narrativisointi*, *normalisointi* ja *rationalisointi*.

Tutkimukseni tulokset osoittavat, että aineiston teksteissä rakentuvat lomittuneet pääasialliset ja liitännäiset legitimaatiostrategiat sen mukaan, miten ne tuottavat arvotyön oikeutusta. Useisiin legitimaatiostrategioihin yhtäaikaaisesti tukeutuminen näyttää olevan erityisen tehokas keino rakentaa tekstin vakuuttavuutta. Lisäksi oikeuttamalla arvotyötä legitimaatiostrategiat erityisesti osallistuvat diskursiivisesti ylläpitämään poliisin luottamusta.

Laajennan aikaisempaa organisaatiotutkimusta tarkastelemalla legitimaatiostrategioita suomalaisessa viranomaiskontekstissa. Lisään uutta tietoa legitimaatiostrategioista nykyaikaisessa strategiatyöhön kuuluvassa organisaatioilmiössä. Lisäksi tutkimukseni täydentää ymmärrystä diskursiivisesta legitimaatiosta merkittävää julkista valtaa käyttävän organisaation sisäisessä prosessissa.

Avainsanat: poliisi, organisaatio, arvot, arvotyö, diskurssianalyysi, legitimaatiostrategia

X Tutkielma ei sisällä muita kuin tekijän omia henkilötietoja.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
1.1	Johdatus tutkimusaiheeseen.....	6
1.2	Tutkimusasetelma ja tutkimuskysymykset.....	11
1.3	Tutkielman rakenne ja keskeiset käsitteet	14
2	TUTKIMUKSEN TIETEENFILOSOFINEN VIITEKEHYS	16
2.1	Yhteiskuntatieteiden kielellinen käänne.....	16
2.2	Arvot, filosofia ja etiikka.....	18
2.3	Arvot, yhteiskunta ja poliisihallinto	21
2.4	Aikaisempaa tutkimusta	25
3	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	29
3.1	Arvotyön prosessi	29
3.2	Tutkimusaineisto	31
3.3	Tutkijan positio.....	33
3.4	Diskurssianalyysi tutkimusmenetelmänä	36
3.4.1	Diskurssianalyysi johtamis- ja organisaatiotutkimuksessa	39
3.4.2	Diskursiivinen legitimaatio	41
3.4.3	Diskursiiviset legitimaatiostrategiat	44
3.5	Aineiston analyysi	46
4	TUTKIMUSTULOKSET	49
4.1	Auktorisointi.....	50
4.2	Moralisointi	52
4.3	Narrativisointi.....	55
4.4	Normalisointi	56
4.5	Rationalisointi.....	57
5	POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	60
5.1	Arvotyön kielellisesti rakentuvat diskursiiviset legitimaatiostrategiat.....	60
5.2	Arvotyön legitimaatio ylläpitää luottamusta sosiaalisessa todellisuudessa.....	62
5.3	Tutkimuksen arviointi, luotettavuus ja tutkimusetiikka	64
5.4	Tutkimuksen kontribuutio ja jatkotutkimuksen mahdollisuudet	67
5.5	Lopuksi	70
	LÄHTEET	72

KUVAT JA TAULUKOT

Kuva 1:	Arvomutteri.....	21
Kuva 2:	Arvosipuli.....	24
Taulukko 1:	Tutkimuksen keskeiset käsitteet.....	15
Taulukko 2:	Arvotyö 2024 -sivustolle kootut asiakirjat.....	31
Taulukko 3:	Arvotyö 2024 -sivuston intrajulkaisut.....	32
Taulukko 4:	Tutkimusaineiston tekstien jaottelu niissä rakentuvien pääasiallisten- ja liitännäisten (suluissa) legitimaatiostrategioiden mukaan.....	49

Aina sanotaan, ettei filosofia edisty ja että meitä edelleen askarruttavat samat filosofiset ongelmat kuin kreikkalaisiakin. Ne, jotka niin sanovat, eivät kuitenkaan ymmärrä, miksi niin pitää olla. Se johtuu siitä, että kieli on pysynyt samana ja houkuttelee meitä esittämään aina samoja kysymyksiä.

- Ludwig Wittgenstein¹

¹ Teoksessa Edmonds, D. & Eidinow, J. (2002). *Wittgensteinin hiilihanko: Selvitys kahden suuren filosofin kymmenminuuttisesta kiistasta*. Suomentanut Jukka Saarikivi. Helsinki. WSOY. (s. 239).

1 JOHDANTO

Tämä pro gradu -tutkielma sijoittuu johtamis- ja organisaatiotutkimuksen kentälle. Tutkimuksen tieteenfilosofinen suuntaus on sosiaalinen konstruktionismi, joka yhteiskuntatieteellisenä paradigmana tunnustaa kielen merkityksen todellisuuden rakentajana. Tutkielma nivoo kootusti yhteen neljä pääaihetta, jotka ovat kieli, arvot, strategia ja poliisihallinto. Tarkempana tutkimuksen kohteena on poliisihallinnossa vuoden 2024 aikana strategiauudistuksen yhteydessä toteutettu arvotyö. Tarkastelen arvotyötä diskurssianalyysin keinoin ja tutkin organisaation diskursiivista legitimaatiota arvotyön kirjallisessa aineistossa. Johdannon ensimmäinen luku johdattelee lukijan tutkimusaiheeseen. Toinen luku jäsentää tutkimusasetelman ja esittelee tutkimuskysymykset. Kolmannessa luvussa on kuvattu tutkielman rakenne ja avattu tutkielman keskeiset käsitteet.

1.1 Johdatus tutkimusaiheeseen

Tätä kirjoittaessa Euroopan turvallisuusympäristö on muutoksessa ja se koskettaa geopoliittisen ulottuvuuden takia erityisesti Suomea. Muutosta voisi kuvata nopeaksi, voimakkaaksi ja haastavaksi. Pandemian myötä terrorismin uhka Euroopassa madaltui, mutta samalla sisäinen turvallisuus heikkeni yhteiskunnassa vallinneiden erimielisyyksien ja hallituksen asettamien kansalaisia rajoittavien toimien vastustamisen vuoksi. Pandemian hiljalleen laantuessa Venäjän vuonna 2022 aloittama laiton hyökkäyssota Ukrainaan ajoi eurooppalaiset valtiot aktiivisesti pohtimaan turvallisuuskysymyksiä niin kansallisesta kuin kansainvälisestä näkökulmasta. Suomi on ollut Ukrainan sodan aikana erityisen paljon esillä kansainvälisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan näyttämöllä. Poliittinen keskustelu on keskittynyt koskemaan Suomen puolustuskykyä ja sotilaallista maanpuolustusta. Sisäinen turvallisuus, puolustuspolitiikka sekä ulko- ja turvallisuuspolitiikka ovat nykyisessä turvallisuusympäristössä uudella tavalla yhteenkietoutuneet. Vuonna 2023 Suomi ei liittänyt itseään vain osaksi Naton yhteistä puolustusta, vaan Nato-jäsenyyden myötä Suomi kytkeytyy kansainvälisessä ulottuvuudessa uudella tavalla myös poliittisesti ja taloudellisesti. Yhteenkietoutuneisuus tarkoittaa myös sitä, ettei yhteiskunnan turvallisuusympäristöön sisältyvät uhkat välttämättä enää noudata tunnettua uhkamallia.

Valtion tehtävä on uhkan alkuperästä riippumatta taata kansalaisten turvallisuus. *Turvallisuus* on se sana, joka toimii tässä yhteisenä nimittäjänä. Verrattain vähäiselle huomiolle yhteiskunnallisessa keskustelussa on jäänyt se tosiseikka, että pandemian ja sodan kaltaisilla laajoilla kansainvälisillä ilmiöillä on heijastevaikutuksia, jotka koskettavat Suomen sisäistä turvallisuutta. Näin ollen ne sijoittuvat poliisin toimintaympäristöön lisäten merkittävästi poliisin työtä ja vaatien runsaasti resursseja. Poliisin strategia 2024–2028 saatteessa todetaan, että ”poliisin tulee päivittäisessä työssään vastata toimintaympäristön rajuun muutokseen” (Poliisin strategia...). Vaikka poliisi on sisäisen turvallisuuden toimija, voi se joutua vastaamaan kansainvälisoikeudellisen toimijan tekoihin. Esimerkiksi välineellistetty maahantulo on vieraan valtion keino painostaa ja vaikuttaa Suomen turvallisuuteen ja yhteiskunnalliseen vakauteen. Välineellistetyn maahantulon käyttäminen johtaa muiden viranomaisten ohella myös merkittävästi poliisin kuormitukseen. Myös valtiollisen toimijan peitelystä Suomessa tekemän rikoksen tutkinta kuuluu poliisin vastuulle.

Poliisilaissa (PoliisiL 1:1 §) on säädetty poliisin tehtävät:

Poliisin tehtävänä on oikeus- ja yhteiskuntajärjestyksen turvaaminen, kansallisen turvallisuuden suojaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten ennalta estäminen, paljastaminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen. Poliisi toimii turvallisuuden ylläpitämiseksi yhteistyössä muiden viranomaisten sekä yhteisöjen ja asukkaiden kanssa ja huolehtii tehtäviinsä kuuluvasta kansainvälisestä yhteistyöstä.

Poliisi suorittaa lisäksi lupahallintoon liittyvät ja muut sille laissa erikseen säädetty tehtävät sekä antaa jokaiselle tehtäväpiiriinsä kuuluvaa apua. Jos on perusteltua syytä olettaa henkilön kadonneen tai joutuneen onnettomuuden uhriksi, poliisin on ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin henkilön löytämiseksi.

Rikosten esitutkinnasta säädetään esitutkintalaissa (805/2011), rikosten esitutkinnassa käytettävistä pakkokeinoista pakkokeinolaissa (806/2011) ja poliisihallinnon tehtävien järjestämisestä poliisin hallinnosta annetussa laissa (110/1992).

Kuten lakiin kirjatut poliisin tehtävät osoittavat, kytkeytyy poliisin toimintaympäristö laajasti yhteiskuntaan ja julkiseen hallintoon. Yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä rikosten esitutkinta ovat poliisin ydintehtäviä. Muun muassa hälytystoiminto, suurtapahtumien turvaaminen ja liikenteeseen liittyvät tehtävät vaativat poliisilta mittavia henkilöresursseja kenttätööhön. Tietotekniikkarikollisuus on poliisin toimintaympäristöä merkittävästi muuttanut laajentuva ilmiö, joka vaatii myös uudenlaista ammattitaitoa esitutkinnassa. Poliisilla on johto- ja toimintavastuu terrorismin vastaisessa toiminnassa. Lisäksi poliisille kuuluu muun muassa virka-avun antaminen, tietyt ulkomaalaisasiat ja kuolemansyyn tutkinta. Nämä poiminnat ovat esimerkkinä sille, että poliisihallinnossa tehdään töitä kirjaimellisesti kellon ympäri vuoden jokaisena päivänä vastaten tehtävien hoitamisesta normaalioloissa, häiriötilanteessa ja poikkeusoloissakin. Kyse on sekä arjen että juhlan sujuvuudesta ja turvallisuudesta.

Poliisi käyttää virkatehtävissään merkittävää julkista valtaa – suuri valta tuo suuren vastuun. Virkatehtävä hoidetaan virkavastuulla ja poliisi on yksi niistä harvoista ammateista, jossa annetaan myös eettinen vala. Lisäksi virassa olevalla poliisilla on käyttäytymisvelvoite, joka ulottuu vapaa-ajalle. Poliisin ammatti on mitä suurimmassa määrin asiakaspalvelua, jossa kohdataan ihmisiä erilaisista taustoista hyvin haastavissakin vuorovaikutustilanteissa. Virkatehtävissä ollaan usein tekemisissä sellaisten henkilöiden kanssa, joiden arvot ja toiminta poikkeavat siitä, mikä on yhteiskunnallisesti yleisesti hyväksyttyä. Tällaisissa tilanteissa ammattitaitoa on kohdata henkilö neutraalisti ja keskittyä toimimaan tehtävän mukaisesti. Poliisin työ sisältää kehollisia kohtaamisia, joissa on varauduttava sekä virkamieheen kohdistuvaan väkivaltaan että käyttämään poliisin voimakeinoja. Virkatehtäviä hoidettaessa käsitellään poliisin salassa pidettävää tietoa ja arkaluonteisia henkilötietoja. Poliisin salassa pidettävän tiedon vuotaminen pahimmassa tapauksessa vaarantaa valtion ulkoista turvallisuutta ja aiheuttaa merkittävää vahinkoa Suomen kansainvälisille suhteille. Lakien, normien ja toimivallan noudattamisen lisäksi on erittäin tärkeää, että poliisi kohtaa asiakkaansa oikeudenmukaisesti, kunnioittavasti, sekä eettisten periaatteiden mukaisesti.

Julkista valtaa tulee käyttää oikeusvaltioperiaatteen mukaisesti lainsäädännön asettamissa rajoissa. Oikeusvaltioperiaate on myös yksi EU:n perusarvoista. Poliisin toimivaltuuksia säädettyä on otettu huomioon perus- ja ihmisoikeudet. Toimivaltuudet on määritelty pääosin poliisi-, esitutkinta- ja pakkokeinolaissa. Lakien ja asetusten lisäksi poliisin

toimialaa sääntelevät lukuisat ohjeet ja määräykset. Sääntelyn tehtävä on yhtäältä turvata kansalaisten oikeudet ja toisaalta luoda poliisille mahdollisuus hoitaa sille laeissa säädetty tehtävät tarkoituksenmukaisesti. Toisin sanoen laeilla säädetään myös poliisin toimivaltaisuudesta oikeudesta puuttua muiden lakien asettamiin perusoikeuksiin, jotta tietty oikeushyvä tulee turvatuksi.

Poliisilla on erityisen vahva asema suomalaisessa yhteiskunnassa, jonka merkittävin tekijä on kansalaisten luottamus. Vuoden 2022 poliisibaronetrin kyselyssä melko tai erittäin paljon poliisin toimintaan luottavia vastaajia oli noin 91 % (Vuorensyrjä ym., 2023, 45). Päivitetyin poliisin strategia 2024–2028 mukaisesti poliisi turvaa yhteiskuntarauhaa ja ylläpitää luottamuksen poliisiin korkeana. Poliisin visio on olla kaikkien turvaaja, kaikkina aikoina ja poliisin vahvistetut arvot ovat oikeudenmukainen, rohkea ja aina luotettava. Poliisin strategia, visio ja arvot muodostavat yhdessä poliisia ohjaavan lainsäädännön, sekä muun normituksen kanssa pohjan ja perustan kaikelle poliisin toiminnalle (Poliisin strategia...). Poliisihallinto toimii osana yhteiskuntaa, ja sen käytäntöjä ja prosesseja määrittävät ajan myötä muodostuneet, institutionaaliset käsitykset organisaation toiminnasta, siinä tehtävästä työstä ja sen asemasta yhteiskunnassa. Jotta organisaatiot pystyvät ylläpitämään legitimitettä eli olemassaolonsa oikeutusta, niiden käytäntöjen ja menettelytapojen tulee vastata yhteiskunnassa kulloinkin vallitsevia arvoja, normeja ja uskomuksia (Porttikivi 2016, 7).

Kuten edellä esitin, poliisi nauttii kansalaisten eli suurimman asiakaskuntansa luottamusta. Toimintaympäristön muutoksessa on kyse myös siitä, muuttuuko kansalaisten sentimentti poliisia, poliisin toimia tai toimintatapoja kohtaan. Poliisin julkaiseman uusia arvoja käsittelevän uutisen mukaan on poliisin yhteiskunnallisesti merkittävän työn onnistumisen kannalta tärkeää, että toiminta perustuu lainsäädännön sekä muiden normien lisäksi vankkaan arvoperustaan, ja että poliisin arvot tukevat ja mahdollistavat poliisin strategian toteutumista (Poliisin uudet arvot... 2024). Näin ollen yhteiskunnallisten arvojen kanssa ristiriitaiset poliisihallinnon arvot voisi horjuttaa luottamusta poliisiin, vaikeuttaa strategian toteutumista ja heikentää organisaation legitimitettä. Legitimitetillä on merkittävää vaikutus siihen miten organisaatiota rakennetaan ja johdetaan, sekä siihen miten se ymmärretään ja arvioidaan (Drori & Honig 2013). Strategisesta näkökulmasta legitimitetti on jotakin, mitä voidaan manipuloida organisaation tavoitteiden saavuttamiseksi (Deephouse & Suchman 2008, 59).

Legitimiteetti, olemassaolon oikeutus, tulee käsittää tilana, jota organisaatio tavoittelee. Legitimiteetti rakentuu sosiaalisesti, sillä se heijastaa yhteensopivuutta legitimoitavan entiteetin ja jaettujen uskomusten välillä kyseessä olevassa sosiaalisessa ryhmässä. (Suchman 1995, 574.) Organisaatiot ja niiden legitimiteetti rakentuvat diskursseissa, joiden avulla tuodaan näkyville erilaisia käsityksiä, arvoja ja uskomuksia siitä, millainen yhteiskunnallinen toiminta on hyväksyttävää tai oikeutettua. Legitimaatio puolestaan tulee käsittää jatkuvana prosessina, jonka avulla eri osallistujat pyrkivät tekemään tietystä toiminnasta ymmärrettävää ja perusteltua. Legitimaatioteorian mukaan organisaatiot pyrkivät oikeuttamaan olemassaoloaan sopeutumalla yhteiskunnassa kullakin hetkellä oleviin arvoihin. (Porttikivi 2016, 7–9). Filosofi Ilkka Niiniluodon (2001, 59) mukaan arvoja ei ole olemassa ihmisestä riippumatta, vaan ihmisyyhteisöt luovat arvoja monin eri tavoin. Julkinen harkinta ja järkiperäinen keskustelu ovat osa sitä prosessia, jolla arvot konstruoidaan.

Tässä Pro gradu -tutkielmassa tarkastelen diskursiivista legitimaatiota poliisin strategiатыön (Poliisin strategia 2024–2028) yhteydessä toteutetussa arvotyössä. Laadullisena tutkimuksena tämä tutkielma tulkitsee arvotyötä ilmiönä, ja merkityksinä joina ihmiset sille antavat. Metodologisesti hyödynnän myös kriittistä diskursiivista lähestymistapaa, joka korostaa diskursiivisten ja muiden sosiaalisten käytäntöjen välistä yhteyttä. Tällaisen lähestymistavan avulla voidaan hahmottaa ja ymmärtää diskursiivisten käytäntöjen roolia nykyaikaisen organisaation strategiaa ja strategisointia muodostavissa prosesseissa ja toiminnoissa (Vaara 2024, 541–542). Diskurssianalyysille perustuvat tarkastelut pyrkivät selvittämään sitä, miten kielelliset ja tekstuaaliset ilmaukset rakentavat käsityksiä organisaatioista, organisatorisista käytännöistä ja todellisuudesta (Phillips ym., 2004).

Tutkimukseni tekemistä ohjaava kielitieteellinen tiedonintressi koskee sitä, miten ihmiset kielen keinoin rakentavat sosiaalista todellisuutta yhteiskunnassa (Niska ym. 2024b, 33). Organisaatiotutkimuksessa tiedon sosiaalisesti rakentunut luonne on ollut suuntaus, jonka mukaan myös organisaatiot ovat kielellisessä vuorovaikutuksessa rakentuvia ilmiöitä. Tarkastelun kohteena on sosiaalisten kategorioiden ja merkitysten rakentuminen sekä organisatoriset käytännöt, jotka osaltaan rakentavat organisaatioista juuri tietynlaisina ilmiöitä tietyssä ajassa ja paikassa. (Nord ym. 2006.) Kielen avulla rakennamme todellisuudesta representaatioita, jotka eivät koskaan ole vain heijastuksia ennalta olevasta todellisuudesta vaan rakentavat tätä todellisuutta (Porttikivi 2016, 33–34).

1.2 Tutkimusasetelma ja tutkimuskysymykset

Tutkimusasetelman rakentaminen on luonteeltaan iteratiivinen prosessi, jonka kuluessa tehdyt valinnat vaikuttavat ratkaisevasti siihen, miten selitysvomaisia tuloksia tutkimus tuottaa. Tutkimuksen teon useat vaiheet korostuvat tutkimuksissa eri tavoin, ovat vuorovaikutuksessa keskenään ja tietyn vaiheen valinnat vaikuttavat tuleviin valintoihin. (Lehti ym. 2018.) Tämä tutkielma laadullisena tutkimuksena korostaa todellisuuden ja siitä saatavan tiedon subjektiivista luonnetta. Olennaista laadullisen tutkimuksen olemukselle on tutkijan vuorovaikutus havaintojen kanssa, jolloin tutkija, hänen tuottamansa aineisto ja tutkimuskohde ovat lähellä toisiaan. (Puusa & Juuti 2020a)

Käytän tutkimusongelman sijaan termiä tutkimustehtävä, joka kuvaa täsmällisesti sitä, miten olen yhtäältä poliisihallinnon viranhaltijana ja yhtäältä yhteiskuntatieteilijänä ryhtynyt oman esiymmärryksen kautta ja mielikuvituksen innoittamana tähän tutkimukseen. Ennen kuin on tutkimustehtävää tai tutkielmaa on vain tutkija. Tämä nostaa esiin tutkijan mielikuvituksen ja oivaltamisen tärkeyden. Tutkijalla on aina omasta kokemusmaailmastaan peräisin oleva esiymmärrys. Esiymmärrys viittaa tietoon, näkemyksiin ja kokemukseen, joka tutkijalla on omakohtaisena tietona tutkimuksen kohteena olevasta asiasta tutkimusprosessin alkuvaiheessa. Esiymmärryksen perusteella olen luonut kontaktin tutkittavaan kohteeseen ja tämän tutkielman tekemisen myötä olen laajentanut omaa tulkintapotentialiani selvittämällä itselleni niitä seikkoja, joiden avulla voin perustella tutkittavasta ilmiöstä muodostamiani tulkintoja (Puusa & Juuti 2020b).

Tämän tutkielman tutkimustehtävä on selvittää, miten arvotyötä diskursiivisesti legitimoidaan henkilöstölle suunnatuissa organisaation sisäisissä teksteissä. Johtamis- ja organisaatiotutkimuksen kentälle sijoittuvana tutkielmana tämän tutkielman empiirinen tarkastelukonteksti on Poliisihallituksen vuoden 2024 aikana toteuttama arvotyö, jonka tavoitteena oli tunnistaa poliisin toimintaa ohjaavat tärkeimmät arvot. Käsitteellä *arvotyö* tarkoitetaan tässä tutkielmassa sitä asiakirjojen, dokumenttien, työpajojen, kyselyiden, viestinnän, uutisten, kertomusten, kommenttien, tutkimusten ja analyysin kokonaisuutta, jonka myötä poliisin arvoehdokkaat kiteytettiin, valinnat poliisihallinnon uusiksi arvoiksi tehtiin ja asiakokonaisuus henkilöstölle esitettiin. Toisin sanoen tarkastelun kohteena on se, mitä virallisissa instituution teksteissä päätetään sanoa.

Tutkielman tarkoitus on tehdä diskurssianalyysin keinoin näkyväksi poliisin arvotyön kielellisiä valintoja. Näitä kielellisiä valintoja ja niiden muodostamia merkityksiä tutkin valmiista tekstiaineistosta, joka rajaa tutkimuksen koskemaan arvotyön aikana tuotettua kirjallista aineistoa. Organisaatio muodostaa kokonaisuuden, jossa toimijat jakavat yhteisen menneisyyden sekä ovat rakentaneet heille ominaisia tapoja. Organisaation sisällä muodostuu alusta (arvotyö), josta käsin nähtynä ilmiöt ovat tietynlaisia. Diskurssianalyttiselle johtamis- ja organisaatiotutkimukselle on tyypillistä, että lähtökohtana on asettaa kyseenalaiseksi kieli todellisuuden kuvaajana. Diskursiivisessa lähestymistavassa voi ajatella, että organisaatio sosiaalisena ilmiönä tuotetaan yksilöiden kielellisessä vuorovaikutuksessa ja yhteisöllisesti erilaisissa sosiaalisissa käytännöissä. (Siltaoja & Sorsa 2020, 233.)

Tutkielma osallistuu sekä kriittiseen diskurssintutkimukseen että strategia käytäntönä tutkimukseen. Kyse on siitä, että strategiaa tarkastellaan käytäntöteoreettisella tutkimusotteella, jossa tutkimuksen kohteena olevaa ilmiötä tarkastellaan sosiaalisena käytäntönä ja tilanteisena kielellisenä toimintana. (Vaara 2024.) Tutkittava ilmiö on organisaatiossa strategiatyön yhteydessä toteutettu arvotyö, josta tuotetaan diskurssin eli kielenkäytön ja sosiaalisen toiminnan yhteenkietoutuneisuuden analyysiä (Pälli & Lillqvist 2020, 384–385). Ottamalla diskursiivinen näkökulma päästään käsiksi siihen, miten legitimizeettiä rakennetaan tekstien avulla. Strategisesti virittynyt diskursiivinen legitimaation tutkimus on perinteisesti tarkastellut johdon pyrkimyksiä vaikuttaa siihen, miten organisaatiosta puhutaan. Kielenkäytön merkitys on tunnustettua, ja erityisesti retoriikkaan on kiinnitetty huomiota (Porttikivi 2026, 23).

Tutkielma osallistuu organisaatioiden diskursiivisen legitimaation tutkimukseen kohdistamalla tarkastelun organisaatiossa käytävän sisäisen prosessin diskursseihin. Näin ollen tutkielman tavoitteena on myös laajentaa ymmärrystä siitä, kuinka toimijat rakentavat sisäistä legitimizeettiä omassa tehtäväympäristössään. Drori ja Honig (2013, 347) määrittelevät sisäisen legitimizeetin organisaatiostrategian hyväksymiseksi tai normatiiviseksi vahvistamiseksi sen osallistujien välisen konsensuksen kautta. Tämä toimii keinona, joka vahvistaa organisatorisia käytäntöjä ja kokoaa organisaation jäseniä yhteisen eettisen, strategisen tai ideologisen näkemyksen ympärille. Jotta päästään tutkimaan sitä, miten tämä prosessi poliisin arvotyön kontekstissa rakentuu, kiinnitän huomiota myös legitimaation kohteisiin ja lähteisiin (Deephouse & Suchman 2008, 68). Toisin sanoen,

tarkastelen legitimaatiota prosessina, jossa arvotyö (legitimaation kohteena) tuodaan teksteissä näkyväksi ja hyväksyttäväksi, ja josta poliisihallinnon henkilöstö (legitimaation lähteenä) sitten muodostaa arvioita (Porttikivi 2016, 10).

Diskurssianalyysi sopii metodiksi sellaiseen tutkimusasetelmaan, jossa keskeistä on saada tietoa jonkin ilmiön, asian tai käytännön yhteiskunnallisesta ymmärryksestä ja kielen roolista tuon ymmärryksen tuottajana (Pälli & Lillqvist 2020, 376). Tutkimukseni tavoitteena ei ole tarkastella arvotyön sisältöä sinänsä, vaan diskursseissa esille tulevaa legitimaatiota prosessina, jonka avulla organisaatiossa arvotyötä oikeutetaan. Toteutan tutkimustehtävää vastaamalla päätutkimuskysymyksen ja kahteen alatutkimuskysymyksen. Tämän tutkielman päätutkimuskysymys on:

Miten poliisin arvotyötä oikeutetaan diskursiivisesti?

Päätutkimuskysymystä tukevat alatutkimuskysymykset ovat:

Miten diskursiivisia legitimaatiostrategioita käytetään poliisin arvotyön oikeuttamisessa?

Mitä legitimaatiostrategiat erityisesti merkityksellistävät, kun arvotyötä poliisissa oikeutetaan diskursiivisesti?

Vastaan tutkimuskysymyksiin tarkastelemalla aineistoa diskurssianalyysin keinoin ja tunnistamalla aineistosta diskursiivisia legitimaatiostrategioita (Vaara ym., 2006; Vaara & Tienari 2008; Siltaoja 2009; Van Leeuwen 2007), joilla organisaation arvotyötä rakennetaan. Yleisesti diskurssianalyysissä korostuu näkemys siitä, että sen avulla tunnistetut diskurssit ovat tutkimuksen tulos, eivät sen kohde. Diskurssit eivät ole olemassa jossain tuolla tutkijasta riippumatta, vaan tutkimuksen edetessä diskursseja pyritään aineistosta tunnistamaan ja nimeämään, ja sitten niiden avulla voidaan kertoa jotain tutkittavasta ilmiöstä ja organisaatiosta. (Porttikivi 2016, 43–44.) Tutkimukseni päämääränä on tuottaa uutta ymmärrystä siitä, kuinka viranomaisorganisaatiossa arvotyötä henkilöstölle legitimoidaan.

1.3 Tutkielman rakenne ja keskeiset käsitteet

Olen jäsennellyt työn päälukuihin, lukuihin ja alalukuihin. Pääluvut ohjaavat lukijaa tutkielman metatasolla. Luvut ja alaluvut olen otsikoinut aiheen ytimen mukaisesti. Jokaisen pääluvun alussa esittelen tiivistetysti pääluvun sisällön. Päälukuja on viisi, joista jokaisessa on lukuja kolmesta viiteen. Diskurssianalyysia tutkimusmenetelmänä käsittelevän 3.4 luvun olen jakanut vielä kolmeen alalukuun jäsentääkseni niiden laajat aihekokonaisuuksien sisällöt sopivasti lukijalle.

Aluksi ensimmäisessä pääluvussa johdattelin tutkimusaiheeseen ja taustoitin lyhyesti tutkimuksen tieteenfilosofista ja metodologista pohjaa. Sen jälkeen esittelin tutkimustehtävän, -asetelman ja -kysymykset sekä tutkimuksen päämäärän ja tavoitteet. Ensimmäisen luvun lopuksi esittelen tutkimuksen keskeiset käsitteet. Toisessa pääluvussa avaan tutkimuksen tieteenfilosofiset lähtökohdat. Tämän jälkeen käsittelen tutkimuksen aihetta eli arvoja ja esittelen aikaisempaa tutkimusta. Kolmannessa pääluvussa kuvaan arvotyön prosessin, esittelen tutkimusaineiston ja tarkastelen diskurssianalyysia tutkimusmenetelmänä sekä lopuksi kuvaan aineiston analyysin. Neljännessä pääluvussa esittelen tutkimustulokset viitenä legitimaatiostrategiana aineiston analyysin mukaisesti. Viidennessä eli viimeisessä pääluvussa esitän pohdintaa ja johtopäätökset sekä reflektoin tutkimustani.

Tässä tutkielmassa käytettävät keskeiset käsitteet on koottu seuraavalla sivulla olevaan taulukkoon. Olen määritellyt käsitteet tutkielmassa käyttämieni suomenkielisten ja englanninkielisten lähteiden perusteella. Englanninkielisissä lähteissä esiintyvä käsitteistö on moninainen, joten diskurssintutkijana olen tehnyt joitakin valintoja kääntäessäni käsitteitä tutkielman selkeyttämiseksi ja yhtenäistämiseksi, joka on tutkimuksen vakuuttavuuden ja johdonmukaisuuden kannalta tärkeää. Kielentutkimuksessa kieli on samanaikaisesti tutkimuksen kohde ja tutkimuksen tulos. Yhteiskuntatieteellisessä diskurssianalyysissa käsitteet kielen merkitysresurssien ilmentyminä toimivat välineinä erilaisia ilmiöitä tarkasteltaessa (Palli & Lillqvist 2020, 380).

Käsite	Määritelmä
<i>Arvotyö</i>	Poliisihallituksen vuoden 2024 aikana toteuttama kokonaisuus, jonka tavoitteena oli tunnistaa poliisin toimintaa ohjaavat tärkeimmät arvot. Arvotyö käsittää asiakirjojen, dokumenttien, työpajojen, kyselyiden, viestinnän, uutisten, kertomusten, tutkimusten ja analyysin kokonaisuuden, jonka myötä poliisin arvoehdokkaat kiteytettiin, valinnat poliisihallinnon uusiksi arvoiksi tehtiin ja asiakokonaisuus henkilöstölle esitettiin. Arvotyö on osa poliisin strategiatyötä. Kyse on nykyisten arvojen ajantasaisuuden ja vaikuttavuuden arvioinnista suhteessa poliisin toimintaympäristön muutokseen ja strategian edellyttämään toimintaan sekä henkilöstön kokemukseen niiden toteutumisesta. Poliisin strategia, visio ja arvot muodostavat yhdessä poliisia ohjaavan lainsäädännön, sekä muun normituksen kanssa pohjan ja perustan kaikelle poliisin toiminnalle.
<i>Diskurssi</i>	Tekstuaalinen kokonaisuus, jonka avulla osaltaan rakennetaan ja tuotetaan sitä ilmiötä, jota diskurssi kuvaa. Tunnistetusta diskurssista analysoidaan, miten jokin asia sanotaan ja millaiseksi se silloin jonkin asian tai ilmiön tuottaa. (Siltaoja & Vehkaperä 2011, 209–211). Sosiaalisen toiminnan ja kielenkäytön yhteenkietoutuminen (Pälli & Lillqvist 2020, 375).
<i>Diskurssianalyysi</i>	Kielenkäytön ja muun merkitysvälitteisen toiminnan tutkimusta, jossa analysoidaan yksityiskohtaisesti sitä, miten sosiaalista todellisuutta tuotetaan erilaisissa sosiaalisissa käytännöissä (Jokinen ym., 2016, 17). Diskurssianalyysin avulla pyritään tutkimaan kielenkäytön ja viestinnän tuottamia merkityksiä, konteksteja, prosesseja sekä merkityksen tuottamisen käytäntöjä (Porttikivi 2016, 43).
<i>Diskursiivinen legitimaatio</i>	Kattokäsite tutkimukselle siitä, miten kieli tai viestintä voi liittyä taustaoletuksiin siitä, mitä pidetään legitiiminä (Vaara ym., 2024, 2344).
<i>Legitimaatio</i>	Legitimaatio on jatkuva prosessi, jonka avulla eri osallistujat pyrkivät tekemään tietystä toiminnasta ymmärrettävää ja perusteltua, ja jossa näitä merkityksiä kulttuurisesti jaetaan (Porttikivi 2016, 7).
<i>Legitimaatiostrategia</i>	Tavat tehdä asioita oikeaksi, järjelliseksi ja hyväksyttäväksi kielen ja argumentaation keinoin (Pälli & Lillqvist 2020, 393). Vaara ym. (2006) mallin mukaisesti käsittää viisi muotoa: auktorisointi, moralisointi, narrativisointi, normalisointi ja rationalisointi.
<i>Legitimiteetti</i>	Olemassaolon oikeutus, joka organisaatiotutkimuksessa rakentuu diskursseissa, joiden avulla tuodaan näkyville erilaisia käsityksiä, arvoja ja uskomuksia siitä millainen yhteiskunnallinen toiminta on hyväksyttävää tai oikeutettua (Porttikivi 2016, 7–9). Kollektiivinen sosiaalisesti rakentunut yksilöllisten käsitysten kautta välittyvä, joka on riippuvainen näennäisestä, ei välttämättä todellisesta, paikallisesta yhteisymmärryksestä (Johnson ym., 2006, 57.)

Taulukko 1. Tutkimuksen keskeiset käsitteet

2 TUTKIMUKSEN TIETEENFILOSOFINEN VIITEKEHYS

Tässä pääluvussa esittelen tutkielman tieteenfilosofisen viitekehysten, aiheen ja aikaisemman tutkimuksen. Ensimmäisessä luvussa taustoitan tutkimusta jäsentämällä sen teoreettis-metodologista viitekehystä. Osoitan sen, miksi sosiaaliseen konstruktionismiin perustuva yhteiskuntatieteellinen diskurssianalyysi soveltuu arvojen tutkimiseen. Toisessa luvussa käsittelen tutkimuksen kiinnostuksen kohdetta eli arvoja, jonka ympärille diskurssit rakentuvat. Kolmannessa luvussa liitän arvot osaksi organisaatiotutkimusta ja tutkimuskontekstina olevaan poliisihallintoon. Neljännessä luvussa esittelen tutkielmaan keskeisesti liittyvää aikaisempaa tutkimusta.

2.1 Yhteiskuntatieteiden kielellinen käänne

Kielen keinoin voi yhtäältä saattaa muut tietoisiksi omasta näkemyksestään ja toisaalta vastaanottaa muiden näkemyksiä. Virnon (2022, 180–181) mukaan filosofi Michel Foucault on todennut, että säännöt, joihin yksittäinen puhuja sopeutuu ja joista hän mahdollisesti poikkeaa, eivät ole sisäsyntyisiä, vaan ruumiillistuvat taloudellisina, yhteiskunnallisina ja poliittisina käytäntöinä. Kieli järjestelmänä toimii ainakin kolmella funktionaalisella tavalla, joiden avulla merkityksiä luodaan. Ensiksi kielellä voidaan viestiä, representoida maailmaa ja luoda sosiaalisia suhteita. (Pynnönen 2013, 5). Toiseksi kieli on yhteisten kokemusten ja tiedon välittämisen väline, ja kolmanneksi sen avulla voidaan legitimoida ja tulkita uudelleen olemassa olevan todellisuuden määrittelyä ja institutionaalisia järjestyksiä (Aittola 2012, 63). Kielenkäyttöä analysoimalla tutkija voi nostaa esiin ne tavat, joilla ihmiset rakentavat puheissaan omaa identiteettiään sekä oikeuttavat ja kyseenalaistavat erilaisia käsityksiä (Fingerroos ym., 2022, 18).

Yhteiskuntatieteiden kielellinen käänne ajoittui 1960–1980-luvuille, jolloin yleistyi käsitys, että kieli ei vain heijasta vaan rakentaa todellisuutta. Kieli ei toimi valmiiden merkitysten välittäjänä, vaan merkitykset syntyvät sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. Tämän tieteenfilosofisen käsityksen myötä kieli alettiin nähdä yhteiskunnallisen analyysin kohteena. Tutkijat kiinnostuivat kielen merkityksestä sosiaalisen todellisuuden rakentumisessa. Yhteiskuntatieteiden kielellinen käänne synnytti sosiaalisen konstruktionismin teorian. (Pälli & Lillqvist 2020, 381–382; Potinkara 2022, 330.)

Yhteiskuntaa ja sosiaalisen todellisuuden rakentumista tarkastelleiden Peter Bergerin ja Thomas Luckmannin vuonna 1966 ilmestynyt teos *Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen* on yksi sosiaalisen konstruktionismin edelläkävijä yhteiskuntatieteissä. Bergerin ja Luckmannin mukaan yksilön ja yhteiskunnan suhde tulee nähdä dialektisena eli yksilö on sekä sosiaalisen maailman tuottaja että sen tuote. Sosiaalinen konstruktionismi korostaa ihmisen kykyä luoda ja muokata merkityksiä sekä muuttaa toiminnallaan yhteiskunnallisia instituutioita. (Aittola 2012, 57–60.)

Tämän tutkielman menetelmänä oleva diskurssianalyysi paikantuu tieteenfilosofisesti juuri sosiaaliseen konstruktionismiin. Sosiaalista konstruktionismia voidaan luonnehtia lähestymistavaksi, joka haastaa itsestään selvinä pidettyjä totuuksia ja todellisuuden ilmenemismuotoja (Niska ym., 2024a, 7–8). Sosiaalinen konstruktionismi kohdistaa analyyttisen katseen sosiaalisen yhteistoiminnan prosesseihin, joissa tuotetaan todellisuudesta ja sen tulkinnoista tietynlaisia. Näin ollen sosiaalisen konstruktionismin kohteena on vain merkitysten maailmaan kuuluva, koska vain sellaisesta voi suuntauksen mukaan todeta jotakin mielekästä. (Hänninen ym., 2022, 55.) Sosiaalinen konstruktionismi on vakiinnuttanut paikkansa ihmistieteiden paradigmana ja se on yleisesti hyväksytty diskurssianalyysin lähtökohdaksi (Fingerroos & Kajander 2022, 26; Pälli & Lillqvist 2020, 375).

Kielellinen käänne voidaan myös nähdä osin liioiteltuna, koska tutkimussuuntaus pohjautui paljolti sellaisiin ajatuksiin, jotka löytyivät jo yhteiskuntatieteellisestä, filosofisesta ja kielitieteellisestä kirjallisuudesta. Uutta kielellisessä käänneessä kuitenkin oli pyrkimys kehittää ihmisten kielenkäyttöä empiirisesti tutkivia analyysimetodeja. Tutkijoita innosti uudenlainen tapa tehdä ymmärrettäväksi, miten ihmiset kielellisesti rakentavat identiteettejä ja yhteiskunnallisia instituutioita. (Jokinen ym., 2016, 12.)

Tämän tutkielman menetelmänä on diskurssianalyysi ja oleellista on, että yhteiskuntatieteiden kielellisen käänteen myötä syntynyt sosiaalinen konstruktionismi jäsentyy lukijalle diskurssianalyysin tieteenfilosofisena viitekehyksenä. Kielenkäyttöä tutkitaan siitä lähtökohdasta käsin, että se on tekemistä, joka sekä muotoutuu sosiaalisissa prosesseissa että rakentaa sosiaalista todellisuutta. Sosiaalinen todellisuus tuotetaan ja rakennetaan diskurssien kautta. Mitä ihmiset sosiaalisesti oikeastaan rakentavat, ja mitä tutkijat tarkoittavat rakentamisella? Yleisesti tutkijoiden keskusteluissa rakentumisesta

tulkitsevan sosiaalisen konstruktionismin viitekehyksessä viitataan ensisijaisesti tiedon, totuuden, tulkintojen, merkitysten ja faktojen rakentumiseen eli tutkimuskohteisiin, jotka ovat perinteisesti kuuluneet tiedonsosiologian alaan. Tulkitsevan konstruktionismin näkökulmasta yhteiskunnallisen määrittelyprosessin tuloksena rakentuvien asioiden merkitykset eivät ole väistämättömiä vaan ihmisten sosiaalisesti rakentamia. (Niska ym., 2024b, 22–26; ks. myös Hacking 1999.)

Rakentumisen metaforaa käytettäessä on syytä täsmentää, millaisten asioiden rakentumisesta kulloinkin on kyse. Tässä tutkielmassa tarkastelen tutkimustehtävän mukaisesti tulkitsevan sosiaalisen konstruktionismin näkökulmasta, miten erilaisiin tekijöihin vetoavat selitysmallit arvoja ilmiönä rakentavat. Tulkitsevan sosiaalisen konstruktionismin näkökulmasta arvot ovat asioita, joiden merkitykset eivät ole väistämättömiä vaan ihmisten sosiaalisesti rakentamia. Arvot rakentuvat yhteiskunnallisessa määrittelyprosessissa, jota diskursiivisesti käydään. Näin ollen on kiinnostavaa, millaisia merkityksiä kategoria ”arvot” saa kontekstissa ”institutionaalinen organisaatio” eli tässä tapauksessa tarkemmin poliisihallinnossa.

2.2 Arvot, filosofia ja etiikka

Filosofi Ilkka Niiniluoto (2001, 22–23) kirjoittaa teoksessaan *Järki, arvot ja välineet*, että filosofian tehtävä on syvällisesti tutkia arvoihin liittyviä peruskysymyksiä: Mitä arvot ovat? Mitä arvojen lajeja voidaan erottaa? Mikä on arvojen rooli ihmisten elämässä? Miten arvoväittämiä voidaan perustella? Niiniluodon (2001, 59) mukaan arvoja ei ole olemassa ihmisestä riippumatta. Vasta kun ihminen tajuaa itsetietoisuuden kautta olevansa joidenkin tapahtumien aiheuttaja, ja lisäksi ymmärtää, että tilanteessa olisi ollut toisin toimimisen mahdollisuus, voi syntyä ajatus ihmisen vastuullisuudesta tekojensa suhteen. Filosofiasa esitetyt arvoteoriat pyrkivät vastaamaan kysymykseen siitä, onko olemassa oikeita arvoja. Arvoihin liittyikin lukuisia erilaisia käsityksiä ja teorioita. Niiniluodon (2001, 182–183) oman maltillisen moraalisen relativistisen käsityksen mukaan arvoja ei ole olemassa ihmisestä riippumatta, vaan ne luodaan ihmisten välisessä kanssakäymisessä. Näin ollen yksityisen subjektin mielen sijaan arvoilla on julkinen ulottuvuus – arvot ovat sosiaalisia konstruktioita (ks. Niiniluoto 1990, 75).

Immanuel Kantin mukaan nimetyn *kantilaisen* metafysiikkakäsityksen mukaisesti emme voi kuvata todellisuuden *itsensä* omaa rakennetta inhimillisistä lähtökohdista irrallisena, koska kuvatessamme maailmaa olemme itse (inhimillisinä toimijoina) asettaneet maailmalle kategoriaalisen rakenteen. Näin ollen metafysiikka ei voi irrottautua muuta tutkimusta perustavampana inhimillisen todellisuuden ja kokemuksen ulkopuolelle asettuvana näkökulmana, joka tarjoaisi maailman representaation meistä riippumattomana, vaan senkin on mukauduttava inhimilliseen tapaan tulkita todellisuutta. Tämä johtaa ajatukseen metafysiikan ja etiikan yhteenkietoutuneisuudesta – se miten me ihmiset kielen, sosiaalisen kanssakäymisen, käsitteistöjemme, käytäntöjemme ja tapojemme tarjoamista perspektiiveistä todellisuutta jäsenämme ja rakennamme. (Pihlström 2010, 92–93.)

Kantilaisista lähtökohdista muotoutuneessa filosofisessa pragmatismen perinteessä on painotettu, että kaikki inhimillisyyteen sisältyvät käytännöt ja toimintatavat sisältävät eettisiä ja arvopitoisia elementtejä, joita ei voida poistaa todellisuuden kokemisesta. Nykypragmatismissa tästä ajatuksesta puhutaan muun muassa todellisuuden tosiasioiden ja arvojen yhteenkietoutuneisuutena eli todellisuuden inhimillisenä konstruointina. Pragmatismen ajatuksen ymmärtämistä voi lähestyä myös sen vastakohdan, vahvan metafysisen realismin kautta, jonka mukaan maailma on ”sellainen kuin se on” täysin meistä riippumatta. (Pihlström 2010, 93.)

Vahva metafysinen realismi tekee siis tyhjäksi inhimillisen maailman ja elämän, jossa ajatukset, arvot, fyysinen todellisuus ja sosiaalisen kanssakäymisen kautta muodostuva maailmankuva sekoittuvat. Vahvan metafysisen realismin ollessa tosi, myös tämän tutkielman sisältö on vailla mieltä. Filosofisesti tarkasteltuna pitäydyn perustellusti pragmatismissa ja katson, että arvot, moraalit ja etiikka ovat erottamaton osa maailmaa niiden rakentuessa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa muodostaen erottamattoman osan inhimillistä todellisuutta.

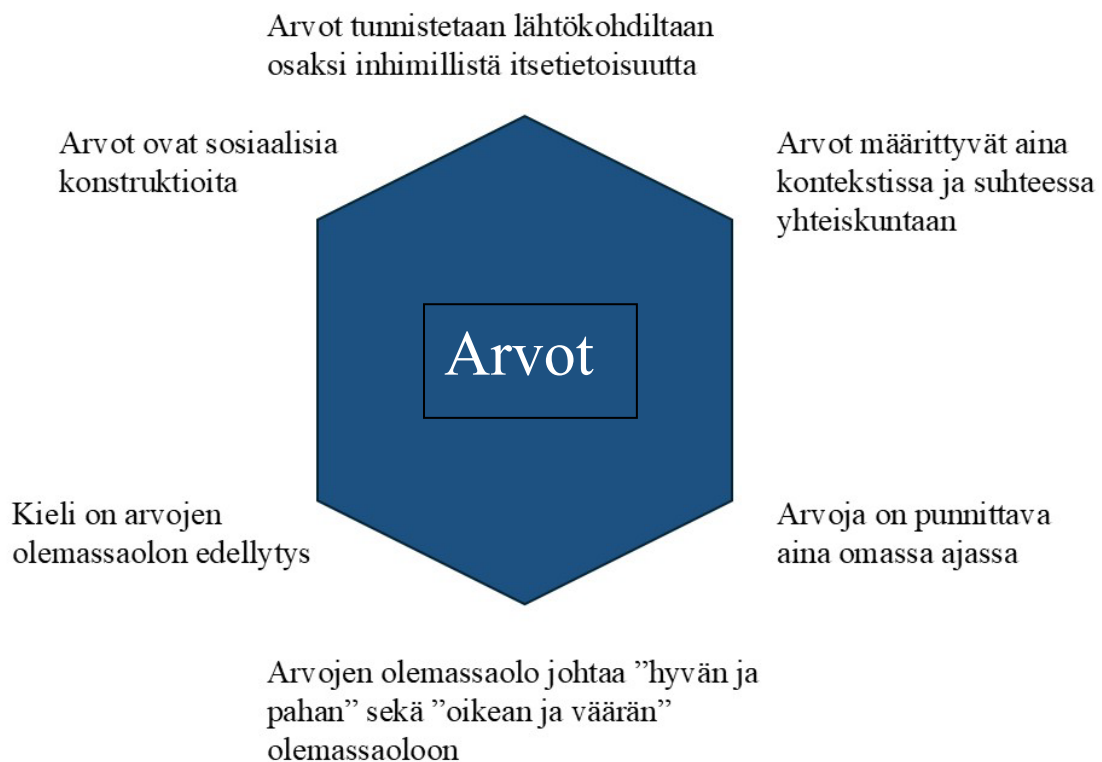
Platonin pääteoksena pidetyssä *Valtiossa* monien mielestä Platonin tarkoituksena on ollut ideaalivaltion esittäminen. Aristoteleen määritelmän mukaan oikeamielisyys on sosiaalinen hyve, jota voidaan harjoittaa vain toista ihmistä kohtaan. Vaikka Platon puhuu yksityisen sielun sisäisestä oikeamielisyydestä, kaikki Platonin *Valtiossa* esittämät konkreettiset esimerkit oikeudenmukaisista tai vääristä teoista osoittavat, että niissä on kyse ihmisten suhteista joihinkin toisiin ihmisiin tai yhteisöihin. Platon ja Aristoteles pitivät

kaupunkivaltiota sinä luonnollisena yhteisönä, jossa voidaan elää elämisen arvoista elämää. Oikeudenmukaisuudessa on tämän ajattelun puitteissa kyse valtion kansalaisten keskinäisten suhteiden säännöstelystä. Näin ollen Platonin filosofiassa oikeudenmukaisuus ja valtio ovat yhteenkietoutuneet. (Tenkku 2012, 386–390.)

Filosofisen käsitteen *Humen giljotiinin* mukaan siitä, miten asiat ovat, ei voi loogisesti johtaa sitä, miten asioiden pitäisi olla. Yhteiskunnallisessa kontekstissa ajateltuna siitä, että jossakin yhteiskunnassa vallitsee jokin toimintaa ohjaava arvostusten järjestelmä, ei seuraa, että kyseiset arvot todella olisivat moraalisesti oikeita tai perusteltuja. (Niiniluoto 2001, 57.) Tämä osoittaa arvotyön tärkeyden ja merkityksellisyyden. Arvot ovat aina ajankohtaisia, eikä arvotyö ole jotakin lopulliseen tähtäävää, vaan arvoja on punnittava aina omassa ajassaan ja siinä yhteisössä, joita arvot koskettaa.

Niiniluodon (2001, 58–59) mukaan rationaaliset arvot syntyvät yhteisöllisen neuvottelun, suostuttelun ja argumentaation kautta ohjaamaan ihmisten yhteistä toimintaa ja suhdetta muihin. Julkinen harkinta ja järkipäinen keskustelu ovat osa sitä prosessia, jolla arvot konstruoidaan. Tällaista prosessia koko ihmiskunnan moraalisen kehityksen tasolla edustaa YK:n ihmisoikeuksien julistus. On kuitenkin hyvä muistaa, ettei ole olemassa mitään syytä olettaa moraalisen kehityksen jatkuvasti edistyvän itsestään kohti parempaa – myös taantuma on mahdollinen. (Niiniluoto 2001, 184.)

Inhimillinen käytäntö on arvosidonnaista, joten tarvitaan myös eettisyyttä kanssakäymiseemme. Siten tieto-opin lisäksi tarvitaan myös eettistä tietoa (Mutanen 2020, 31). Moraaliteoriat ovat oikeassa silloin, kun ne auttavat meitä tulemaan toimeen keskenämme, toimimaan tavoilla, joiden ansioista voimme kasvaa sosiaalisesti, ja elää niiden arvojen mukaisesti, jotka olemme valinneet viisaampina pitämiemme pohdiskelujen mukaan (Baggini & Fosl 2013, 312). Filosofian on autettava ihmisiä tiedostamaan, jäsentämään ja kriittisesti arvioimaan omia arvojaan. Käytännöllinen eli praktinen etiikka vastaa tähän tarpeeseen. Praktinen etiikka täsmentää erilaisten yhteiskunnallisissa keskustelussa esitettävien ajattelutapojen taustalla olevia argumentteja ja niiden takana olevia kätkeytyjä arvo- ja uskomuslähtökohtia. Praktista etiikkaa sovelletaan myös eri ammatteihin liittyvien eettisten kysymysten tarkasteluun. (Niiniluoto 2001, 192–193.)

Kuva 1: Arvomutteri

Arvoista on käyty filosofisia pohdintoja satoja vuosia ja pohdinta jatkuu. Tämän tutkimuksen kannalta oleellista on arvojen olemukselliset lähtökohdat. Koostamani arvomutteri (Kuva 1.) lähestyy arvojen olemusta kuudella periaatteella, jotka muodostuvat edellä esitetyn lyhyen filosofisen tarkastelun perusteella. Tutkimukseni tavoitteena ei ole tarkastella arvotyön kielellisten valintojen etiikkaa tai moraalista legitimitettä sinänsä, vaan tehdä näkyväksi diskursseissa esille tulevaa legitimaatiota, jonka avulla organisaatiossa asioita esitetään. Tarkastelen siis arvojen ja arvotyön olemassaolon oikeutuksen kielellisiä keinoja, en niinkään esitettyjen arvojen ja arvotyön eettistä olemusta sellaisenaan.

2.3 Arvot, yhteiskunta ja poliisihallinto

Tämä johtamis- ja organisaatiotutkimuksen kentälle sijoittuva yhteiskuntatieteellinen tutkimus on kiinnostunut arvoista niiden organisatorisessa kontekstissa. Kyse on organisaation arvoista ja prosessista, jossa arvot määritetään. Organisaatio ei ole olemassa sellaisenaan, vaan sekin voidaan paikallistaa osaksi tiettyä kontekstia. Tämän tutkimuksen

kohdeorganisaatio eli poliisihallinto paikallistuu osaksi suomalaista yhteiskuntaa ja julkista hallintoa. Samalla poliisihallinto on suhteessa sen henkilöstöön, joka muodostaa oman kontekstinsa. Poliisihallinto on siis karkeasti jaoteltuna olemassa yhtäältä byrokraattisena hallintorakenteena osana valtionhallintoa ja toisaalta sitä edustavana henkilöstönä. Samalla tavalla organisaation arvoissa on kyse niiden suhteesta kontekstin mukaisiin tekijöihin. Organisaatiolla on siis oma toimintaympäristö, jossa vallitsee tietyt ulkoiset arvot, joten organisaatio kytkeytyy esimerkiksi sijaintinsa mukaan kyseessä olevan maan arvoihin (Villanen 2022, 135).

Entinen poliisiylijohtaja Seppo Kolehmainen (2011, 61–63) kirjoittaa poliisin arvojen monisidonnaisuudesta. Monisidonnaisuus tarkoittaa, että arvoilla on monia määrittäjiä ja erilaisia kiinnekohtia, kuten poliisin yhteiskunnallinen tehtävä, organisaatio, asema tai henkilön persoona. Poliisin yhteiskunnallisesta tehtävästä tulevan arvoperustan, poliisikunnan omien arvojen ja yksittäisen poliisin henkilökohtaisten arvojen on kuljettava samaan suuntaan – poliisin on palveltava yhteiskunnallisia arvopäämääriä. Poliisityössä ristiriidat yhteiskunnallisten arvojen, poliisin yhteisten arvojen ja yksittäisen poliisihenkilön arvostusten välillä johtaa monella tavalla kestävämpään tilanteeseen. Yhteiskunta ei tällöin saisi poliisilta sitä, mitä se odottaa. Poliisi ei palvelisi yhteiskuntaa, joka toimii poliisin olemassaolon edellytyksenä. Yksittäisen poliisin olisi vaikea aidosti omistautua työlleen ja sen tavoitteille.

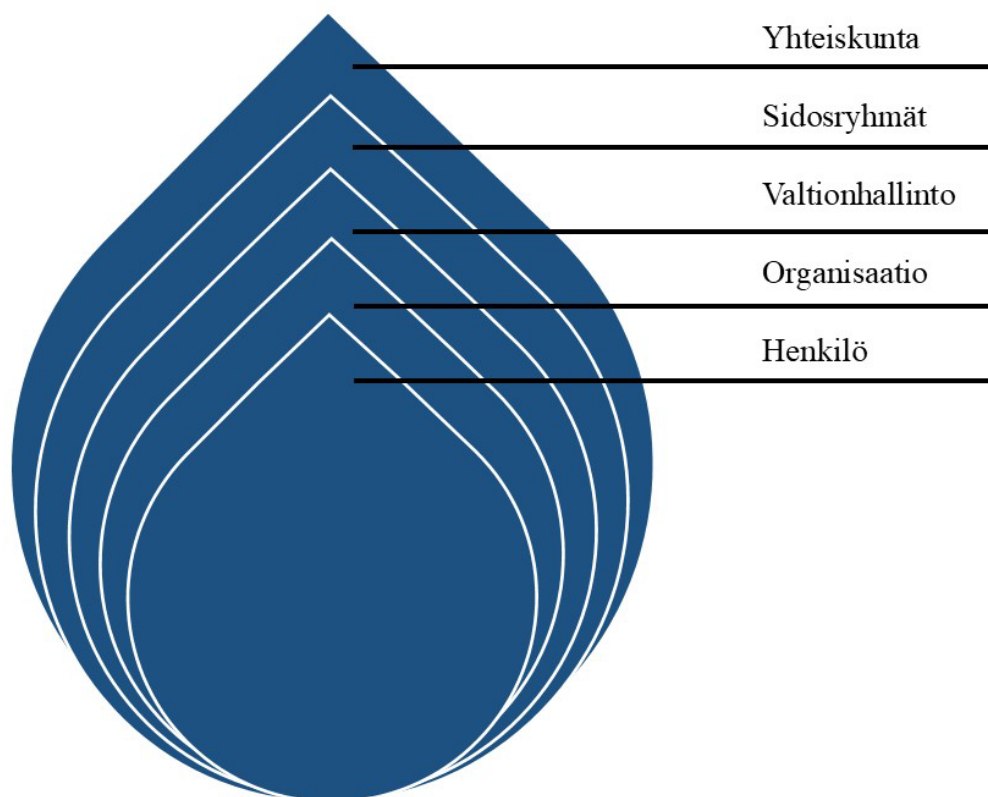
Hallinto toimii valtion tahdon ilmaisijana sekä perustehtävissään että toimintaohjelmissa. On poliittisesti välttämätöntä, että valtion tahdon ilmauksen ja toimeenpanon välillä on harmonia. Vaikka poliisi edustaa hierarkkista ja yksittäisen virkamiehen harkintavaltaa rajoittavaa kulttuuria, tämä ei kuitenkaan tarkoita, että niiden päätöksenteko olisi arvovapaata. Lainvalvontaorganisaatioissa tosiasioiden ja arvojen yhteyden havaitseminen onkin tärkeää. (Heusala 2006, 9.) Kyse on ammattietiikasta, jota ohjataan osittain lainsäädännön avulla, mutta pelkkä lainsäädäntö on riittämätön ratkaisemaan moraalisia konflikteja (Niiniluoto 1993, 93). Arvojen toteuttamista ohjataan eettisillä ohjeilla ja säännöillä, joilla on myös kansainvälinen ulottuvuus. Euroopan neuvosto on hyväksynyt vuonna 2001 eurooppalaisen poliisin ohjeet ja valtionhallinto on kirjannut kaikkia virkamiehiään ohjaavat arvot Arvot arjessa -käsikirjaan (Kolehmainen 2011, 68).

Arvomutterin periaatteen mukaan arvojen olemassaolo johtaa ”hyvän ja pahan” sekä ”oikean ja väärän” olemassaoloon. Nämä ovat eettisyyden teemoja, jotka kytkeytyvät merkittävää julkista valtaa käyttävässä ja lainvalvontaviranomaisena toimivassa poliisihallinnossa syvälle. Kyse on eettisen ja epäeettisen toiminnan tunnistamisesta. Hallintolain (2003/434) 2 luvussa on määritelty hyvän hallinnon periaatteet, joita poliisin on noudatettava. Poliisin eettisen koodiston periaatteet on johdettu poliisin arvoista (Poliisi 2025). Poliisin eettiset periaatteet ohjaavat toimintaamme ja sitä kautta vahvistavat hyvän hallinnon toteutumista sekä yleistä luottamusta poliisia kohtaan. Epäeettinen toiminta nähdään yleensä laajempaan sisällöltään kuin laitton toiminta, eivätkä kaikki epäeettiset toimintatavat välttämättä ole laittomia. Epäeettinen toiminta puolestaan tarkoittaa epäasiallisena, paheellisena tai vääränä pidettyä toimintaa, jota voi ilmetä yksilön tai organisaation toiminnassa. (Vesterinen 2005, 61.)

Ammatinvalinta on perinteisesti ihmiselämään kuuluva arvojen mukaan tehtävä valinta, jonka ilmentymänä huomaamme saman alan ihmisillä keskenään varsin yhdenmukaisen arvomaailman (Helkama 2015, 10–11). Toisaalta voi olla myös niin, että työntekijä ei pidä työhön liittyviä uusia päämääriä moraalisisina tai työnteon tapa on jossakin asiassa hänen mielestään epäeettinen. Tällainen tilanne voi johtaa ammatilliseen kriisiin, joka isompaa työntekijäjoukkoa koskiessaan aiheuttaa pysyvän virallisten päämäärien ja tosiasiallisen toiminnan välisen ristiriidan (Heusala 2006, 13). Jokaisen ammatin harjoittamiseen liittyy sille tyypillisiä eettisiä ongelmia, joissa ammatinharjoittajan ihannekuva törmää kovan maailman realiteetteihin (Niiniluoto 1993, 93). Virkamies on useasti tilanteessa, jossa hän itsenäisesti päättää oikean ja väärän välillä – juuri tällaisissa tilanteissa arvot, luotettavuus ja todellinen virkamiesetiikka punnitaan.

Kielen keinoin ihminen voi antaa vakuutuksen siitä, että lupaa jotakin. Lupaamista on yhteiskunnassa lujitettu luomalla sille juhlallisia muotoja, joista tärkeimmät ovat vannominen ja vala. Valat ja vakuutukset muodostavat tärkeän tavan, jolla kansalaisten ja erityisesti ammattien harjoittajien toimia säädellään yhteiskunnassa. Ne osaltaan opettavat ja muistuttavat velvoitteista, joista kiinnipitäminen on yhteiskunnan edun mukaista. Yhteiskunnallisesti mahdollisia sanktioita valan rikkomisesta ovat kunnian menetys, häpeä ja huono omatunto. (Niiniluoto 2001, 166–169.) Näkyvimmillään poliisin arvoperustaa ja ammattietiikkaa painotetaan Poliisiammattikorkeakoulun valatilaisuudessa, jossa valmistuneet poliisit antavat poliisiylijohtajalle eettisen valan (Kolehmainen 2011, 68)

Tässä tutkimuksessa on kyse organisaation arvoista. Yhtäältä arvoista tulee puhua organisaation sisällä ja toisaalta ne ovat viesti ulospäin asioista, jotka organisaatiossa koetaan arvokkaiksi (Villanen 2022, 169). Toisin sanoen arvot siis yhtäältä edustavat työnantajan tahtoa ja toisaalta ohjaavat henkilöstön toimintaa. Arvokeskusteluiden tarkoituksena on työelämän arvojen saaminen läpinäkyviksi, arvioitaviksi, muokattaviksi ja vaikuttaviksi. Se, että arvoista on käyty keskustelua ja keskeiset arvot ovat yhdessä määritetty, antaa edellytykset, että valitut arvot edes jokseenkin määrittävät toimintaa (Kylliäinen 2012, 17–18).

Kuva 2: Arvosipuli

Tutkittaessa organisaation arvoja on kohteen konteksti tunnistettava ja määritettävä. Koostamani arvosipuli (Kuva 2.) kuvastaa organisaation paikallistumista. Poliisihallinto kohdeorganisaationa paikallistuu yhteiskuntaan, jossa se toimii sidosryhmien kanssa ja osana valtionhallintoa. Samalla poliisihallinto on suhteessa sen henkilöstöön. Jotta

organisaatiolla on edellytykset toimia, tulee arvojen olla kontekstissaan hyväksytyt. Arvotyön diskursseilla on siis välineellinen funktio organisaation legitimitetille.

Poliisin arvot vahvistettiin ensimmäisen kerran vuonna 2008, jolloin poliisin yhteisiksi arvoiksi määriteltiin oikeudenmukaisuus, ammattitaito, palveluperiaate ja henkilöstön hyvinvointi. Vuonna 2017 poliisin arvoja tarkasteltiin uudelleen poliisin strategian päivittämisen yhteydessä. Johtopäätöksenä havaittiin, että poliisin arvot ovat ajankohtaisempia kuin koskaan. Päivitystyössä muutettiin kahden arvon nimeä ja päivitettiin arvokeskustelujen tukimateriaali. Poliisin arvoiksi vahvistettiin oikeudenmukaisuus, palvelu, osaaminen ja henkilöstön hyvinvointi. Näiden arvojen pohjalta käynnistyi vuoden 2024 arvotyö, joka toteutettiin poliisin strategiatyön yhteydessä (Poliisin strategia 2024–2028). Strategian on noudatettava sen vakiintunutta muotoa, jonka yksi tekstiosa on organisaation arvot (Sorsa ym., 2010, 18).

2.4 Aikaisempaa tutkimusta

Kyse on siitä, että strategiaa tarkastellaan käytäntöteoreettisella tutkimusotteella (SAP, strategy-as-practice), jossa tutkimuksen kohteena olevaa ilmiötä tarkastellaan sosiaalisena käytäntönä ja tilanteisena kielellisenä toimintana. (Palli & Lillqvist 2020, 384–385.) Suomen viranomaisorganisaatioissa SAP-tutkimus on herättänyt kiinnostusta aikaisemmin ainakin Maanpuolustuskorkeakoulussa. (ks. Kolttola, Westling & Huhtinen 2010.) SAP-tutkimuksessa yksi käytäntöteoreettiseen kenttään kuuluva ilmiö on kieli, jota diskurssianalyttisessä tutkimuksessa erityisesti tarkastellaan. Diskurssintutkimuksen kenttään kuuluvaa diskursiivista legitimaatiota käsittelevä tutkimus on lisääntynyt organisaatiotutkimuksessa viime vuosina huomattavasti. Erityisesti tutkijat kuten Theo van Leeuwen ja Eero Vaara ovat perehtyneet ja fokusoituneet organisaatiotutkimuksessa juuri erilaisiin diskursiivisiin legitimaatiostrategioihin (ks. Vaara & Tienari 2008; Vaara ym., 2006; Van Leeuwen 2007; Van Leeuwen & Wodak 1999). Vaara ym. (2024, 2349–2353) tekemässä systemaattisessa organisaatiotutkimuksen katsauksessa tunnistettiin 44 jornaalista 74 vuosina 1993–2022 julkaistua tutkimusartikkelia diskursiivisista legitimaatiostrategioista.

Tutkimukset ovat osoittaneet, että toimijat hyödyntävät diskursiivisia legitimaatiostrategioita vaikuttaakseen käsityksiin, hankkiakseen tukea ja vahvistaakseen legitimitteettiään eri kohderyhmien silmissä. Tästä aiheesta yhtenä keskeisenä suomenkielisenä tutkimuksena voidaan pitää Merja Porttikiven (2016) väitöstä *organisaatioiden diskursiivinen legitimaatio kiistelevässä verkkojulkisuudessa*, jossa tarkastellaan verkkojulkisuutta moraalisen legitimaation ja diskursiivisen legitimaatiokamppailun paikkana. Nämä tutkimukset ovat valottaneet lähinnä sitä, miten organisaation legitimitteettiä rakennetaan kielenkäytön kautta erilaisilla julkisilla areenoilla.

Vaara ym. (2024, 2343) toteavat, että diskursiivisen legitimaation aikaisemmassa tutkimuksessa diskursiiviset strategiat ovat olleet keskiössä. Pohjoismaisessa organisaatiokontekstissa tehtyjä diskursiivisen legitimaation tutkimuksia on joitakin (ks. esim. Patala ym., 2017; Siltaoja 2009; Vaara ym., 2010). Näistä Vaara ym. (2010) tarkastelivat kriittisessä diskurssianalyttisessä tutkimuksessaan virallisen strategisen suunnitelman laatimisprosessia julkisella sektorilla. Viranomaisorganisaatiokontekstissa viimeaikaista kansainvälistä tutkimusta on tehty arvojen ja organisaation legitimitetin välisestä yhteydestä. (ks. Harding ym., 2024; Lee & Kim 2023; Zmerli 2022.)

Poliisihallintoon ja arvoihin liittyvää suomalaista organisaatiotutkimusta on tehty jonkin verran. Heusala (2006) kirjoittaa etiikasta ja arvoista julkaisussaan *poliisin ja rajavartiolaitoksen virkamiesten työn etiikasta ja arvojen muotoutumista turvallisuuspolitiikan toimeenpanossa*. Artikkelitarkastelee poliisin ja rajavartiolaitoksen virkamiesten työn etiikkaa ja arvojen muotoutumista turvallisuuspolitiikan toimeenpanossa. Ikola-Norrbacka & Jokipii (2010) ovat tutkineet hallinnon eettisiä arvoja talousrikostutkijoiden professiossa ja Vesterinen (2005) on kirjoittanut poliisin johtamisjärjestelmien ja eettisen toiminnan välisistä yhteyksistä. Käyhkö (2002) on väitellyt Tampereen yliopistolla aiheenaan *poliisin julkinen vastuu: tutkimus poliisin vastuusta erityisesti legitimitetin näkökulmasta*. Tutkimus tarkastelee poliisin julkista vastuuta erityisesti legitimitetin näkökulmasta. Tutkimuksen keskiössä on, miten poliisin toiminta ja päätökset oikeutetaan ja miten ne vaikuttavat poliisin hyväksyttävyyteen ja luottamukseen kansalaisten silmissä. Tutkimus tuo esiin, että poliisin legitimitetti rakentuu sekä oikeudellisten normien että sosiaalisten odotusten kautta.

Kristiina Suur-Askola (2016) on väitellyt Tampereen yliopistolla aiheenaan *arvot ja arvojohtaminen poliisihallinnossa: institutionaalisen samanmuotoisuuden näkökulma*. Tutkimus osoittaa, että poliisihallinnon arvot ja johtamiskäytännöt muotoutuvat osin ulkoisten odotusten ja mallien mukaisiksi, mikä tuottaa hallintoon yhdenmukaisia ja vakiintuneita toimintatapoja. Saarinen (2021) on tehnyt poliisin päällystökurssin opinnäytetyönsä arvojohtamisesta poliisihallinnossa. Kimmo Kuukasjärvi (2020) on tehnyt diskurssianalyttisen pro gradu -tutkielman Lapin yliopistossa toimijuuden rakentumisesta poliisin ennalta estävän työn strategiassa. Kuukasjärven ajankohtainen tutkimus on lähellä tätä tutkimusta sen ollessa kiinnostunut siitä, miten organisaatiot käyttävät valtaa strategiatekstien avulla ja millä tavoin strategiatekstissä esitetyt toimijuudet faktuaalistetaan uskottaviksi.

Poliisihallinnossa Poliisiammattikorkeakoulu tuottaa omaa tutkimusta ja toimii aktiivisesti tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan (TKI) hankkeissa niin kansallisesti kuin kansainvälisesti. Poliisiammattikorkeakoulun Tutkimuksia-sarjassa julkaistaan tieteellisen tutkimuksen standardit täyttäviä vertaisarvioituja tutkimuksia, joihin on käytössä Tieteellisten seurain valtuuskunnan myöntämä kansallinen vertaisarviointitunnus (Julkaisutoiminta). Huotari (2019) on julkaissut raportin miesten ja naisten tasa-arvosta poliisissa 2018. Ellonen (2000) on kirjoittanut kirjan Etiikka ja poliisin työ. Moraalia ja arvoja käsitellään myös Poliisiammattikorkeakoulun *Siniset klassikot* -julkaisuissa (ks. Vuorensyrjä 2019; Vuorensyrjä 2023). Lisäksi Poliisiammattikorkeakoulussa on tehty muutamia eettisyyttä, arvoja ja strategiaa käsitteleviä Poliisi (AMK) -tutkinnon opinnäytetöitä.

Poliisihallitus julkaisi vuoden 2024 tammikuussa selvityksen poliisin henkilöstöjohtamisen tilasta. Selvityksessä kysyttiin valtiovarainministeriön laatiman henkilöstöjohtaminen valtiolla -kuvauksen mukaisesti erilaisista teemoista. Selvityksen mukaan poliisiyksiköissä arvot ja virkamiesetiikka on korkealla, arvot nousivat esiin useissa keskusteluissa ja arvotyö koettiin tärkeäksi. (Vuori-Murto 2024.)

Valtioneuvoston (2025a) selonteossa sisäisestä turvallisuudesta ja Suojelupoliisin (2025) kansallisen turvallisuuden katsauksessa ei mainita organisaation arvoja tai suomalaisia arvoja kertaakaan. Valtioneuvoston (2025b, 10) periaatepäätöksenä hyväksymässä yhteiskunnan turvallisuusstrategiassa arvot mainitaan vain kertaalleen

maanpuolustustahtoon ja koulutukseen liittyen, vaikka strategian päämääränä on tarjota jokaiselle yhteinen viitekehys kokonaisturvallisuuden toteuttamiseksi omista lähtökohdistaan. Sisäministeriön tulevaisuuskatsauksessa arvot mainitaan kertaalleen erilaisten megatrendien yhteydessä ja kun siinä todetaan, että arvoiltaan monimuotoinen yhteiskunta on voimavara, mutta arvojen todellinen tai koettu ”sirpaloituminen voi myös eriyttää ihmisryhmiä toisistaan ja lisätä vastakkainasetteluja ryhmien välillä” (2018).

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä pääluvussa esittelen tutkimuksen toteutuksen. Ensimmäisessä luvussa esittelen poliisihallinnossa toteutetun arvotyön prosessin. Toisessa luvussa kuvaan arvotyön aikana tuotetun kirjallisen tekstiaineiston. Tämä kirjallinen tekstiaineisto on tutkielmani tutkimusaineisto. Kolmannessa luvussa perustelen tutkijan positioni. Neljännessä luvussa kuvaan ensin diskurssianalyysia metodologiana yleisemmin. Tämän jälkeen kuvaan kolmeen alalukuun jaoteltuna seikkaperäisesti tämän tutkimuksen diskurssianalyysin työkalut ja menetelmälliset valinnat. Viidennessä luvussa esittelen aineiston analyysin. Erittelen analyysin vaiheita ja kuvaan analyysin toteutumisen pääpiirteittäin.

3.1 Arvotyön prosessi

Poliisin arvotyö käynnistyi vaiheittain keväällä 2024. Poliisiylijohtaja Seppo Kolehmainen puhui maaliskuussa poliisin strategiapäivillä arvoista ja kuluvana vuonna toteutettavasta arvokeskustelusta. Huhtikuussa poliisiylijohtaja Seppo Kolehmainen piti puheen poliisien valajuhlassa. Puhe julkaistiin poliisin internetsivuilla ja se liitettiin myöhemmin kokonaisuudessaan arvotyön materiaaleihin. Poliisihallituksen toukokuussa poliisiyksiköille jakamassa kirjeessä *Poliisin arvokeskustelun käynnistäminen* kuvattiin lyhyesti arvokeskustelun tarpeellisuus, tavoitteet ja aikataulu sekä linjattiin viestinnästä. Poliisin intraan perustettiin Arvotyö 2024 -sivu, jolle koottiin arvotyöhön liittyvät materiaalit. Tämä sivu loi koko arvotyön merkittävimmän viestintäkanavan hallinnon työntekijöille ja muodostui tutkielman empiirisen tutkimusaineiston alustaksi.

Arvotyön asiakirjoissa viestittiin toistuvasti ja selkeästi, että poliisin arvot arvioidaan yhdessä keskustelemalla, ja että henkilöstöllä on arvojen määrittämisessä tärkeä asema. Intrassa uutisoitiin, että poliisin arvotyön tärkein vaihe on arvoista käytävä yhteinen keskustelu. Intran uutisoinnissa todettiin, että esimiehillä on tärkeä rooli niin viestinnässä kuin keskustelun aktivoimisessa omassa työyhteisössään. Kesäkuussa kokoontui viestinnän neuvottelupäivät, jolloin työstettiin arvoprosessiin liittyvä viestintäsuunnitelma ja se vahvistettiin neuvottelupäivien jälkeen. Poliisiyksiköitä pyydettiin huolehtimaan poliisiyksikön sisällä riittävästä viestinnästä, jotta henkilöstö tietää poliisin arvoprosessista ja pääsee osallistumaan arvokeskusteluun. Poliisiyksiköissä käytäviä arvokeskusteluja varten Poliisihallitus julkaisi ohjeistusta ja tukimateriaalia.

Heinäkuussa aukesi toinen ilmoittautumiskierros poliisin arvokeskustelunalueellisiin henkilöstötyöpajoihin. Tätä valtakunnallista avointa hakua edelsi ensimmäinen poliisiyksikkötasolla tehty ilmoittautumiskierros. Samalla kannustettiin työntekijöitä arvoista käytävään yhteiseen keskusteluun poliisiyksiköissä ja vastaamaan poliisin henkilöstölle suunnattuun arvokyselyyn. Elokuussa valtakunnallisessa Poliisin päivä - tapahtumassa vierailleilla kansalaisilla oli mahdollisuus keskustella arvoista ja kertoa asioita, joita arvostaa poliisissa. Elokuussa käynnissä olevasta arvotyöstä uutisoitiin julkisesti ensimmäisen kerran poliisin internetsivuilla.

Poliisilaitoksissa järjestettiin kolme valtakunnallista arvotyön henkilöstötyöpajaa elosyyskuun aikana. Työpajojen osallistujat pyrittiin löytämään erilaisista henkilöstöryhmistä ja eri taustoilla valtakunnallisesti ympäri poliisihallintoa. Oulun, Tampereen ja Helsingin työpajoihin kokoontui yhteensä 82 henkilöä. Syyskuussa poliisiyksiköt raportoivat kootusti Poliisihallitukselle kaikkien arvokeskusteluiden tulokset. Arvotyön aikana arvoja pohdittiin myös Poliisiammattikorkeakoulun valtuuskunnan kokoontumisessa syyskuussa. Valtuuskunta on sisäministeriön asettama, ja sen tehtävänä on avustaa Polamkia suunnittelemaan ja kehittämään toimintaansa. Valtuuskunnassa on Poliisiammattikorkeakoulun lisäksi edustettuina sisäministeriö, Poliisihallitus ja poliisin yksiköt, Syyttäjälaitos, korkeakoulut, turvallisuus- ja pelastusala sekä järjestöjä.

Lokakuussa järjestettiin poliisin johdon arvotyöpaja, jossa keskustelun pohjana toimi saadut vastaukset kyselyistä ja alueellisista työpajoista. Henkilöstön ja opiskelijoiden vastauksia arvokyselyyn oli yhteensä 2 214 kpl. Sidosryhmille suunnattuun arvokyselyyn vastauksia oli 238 kpl. Poliisin johdon työpajan jälkeen arvoja käsiteltiin vielä marraskuussa Poliisihallituksen johdossa, jonka jälkeen poliisin uudet arvot vahvistettiin. Lopullinen valinta tehtiin perusteellisen punninnan tuloksena ja uudet arvot tiivistyivät kolmikantaan: *oikeudenmukainen, rohkea, aina luotettava*. Poliisin uudet arvot esiteltiin Johdon aamukahvit -henkilöstötilaisuudessa, jossa arvoista käytiin myös paneelikeskustelu. Joulukuussa vahvistetut arvot julkaistiin poliisin internetsivuilla 20.12.2024. Arvotyö toteutettiin pääosin virkatyönä Poliisihallituksessa ja poliisiyksiköissä. Poliisin arvoprosessin tukena toimi eettisiin asioihin erikoistunut konsulttiyritys Juuriharja Consulting Group Oy. Konsulttiyrityksen asiantuntijapalvelu ostettiin pienhankintana, joka maksoi 14 950 euroa (1,5 euroa / henkilötyövuosi).

3.2 Tutkimusaineisto

Tämän tutkimuksen aineisto koostuu poliisin arvotyön vuoden 2024 aikana tuotetusta kirjallisesta sisällöstä, johon kuuluu asiakirjoja ja henkilöstölle suunnattuja intranetissä julkaistuja uutisia. Aineisto rajautuu arvotyön prosessin mukaisesti työn käynnistämisestä (maaliskuu 2024) uusien määritettyjen arvojen julkaisemiseen (joulukuu 2024). Empiirinen aineisto on julkaistu poliisihallinnon intrassa ja koottu valtakunnalliselle Arvotyö 2024 -intrasivulle arvotyön aikataulun ja toteutuksen mukaisesti vuoden 2024 aikana, jossa se on ollut henkilöstön saatavilla.

Lyhenne	Otsikko	Muoto
A1	Poliisin arvot ja niiden kuvaukset	liite
A2	Poliisin arvokeskustelun käynnistäminen	ohjauskirje
A3	Henkilöstökysely poliisin arvoista	ohjauskirje
A4	Opiskelijakysely poliisin arvoista	ohjauskirje
A5	Kysely poliisin sidosryhmien odotuksista	ohjauskirje
A6	Arvokeskusteluiden toteutus poliisiyksiköissä	ohjauskirje
A7	Mikä meille on tärkeää?	esitelmä
A8	Mikä sinulle on tärkeää omassa työssäsi?	esite
A9	Arvokeskustelut sidosryhmien kanssa	ohjauskirje
A10	Mitä arvostat Suomen poliisissa?	esitysaineisto
A11	Arvotyön huomioiminen Poliisin päivässä	ohje
A12	Henkilöstötyöpajoihin ilmoittautuminen	ohje
A13	Poliisin arvokeskustelun viestintäsuunnitelman vahvistaminen	päätös
A14	Poliisin arvokeskustelun viestintäsuunnitelma	esitysaineisto

Taulukko 2: Arvotyö 2024 -sivustolle kootut asiakirjat

Aineistossa on yhteensä 14 asiakirjaa ja 20 intrasivujen julkaisua arvotyöstä. Koko aineisto käsittää noin 15 000 sanaa. Aineisto on julkista (julkisuuslaki 1999/621) ja se on saatu käyttöön tietopyynnöllä Poliisihallituksen päätöksen mukaisesti. On huomionarvoista, että valtakunnallisen Arvotyö -sivun asiakirjat ja julkaisut muodostavat sen kokonaisuuden, jonka kautta arvotyö suurimmalle osalle hallinnon henkilöstöä virallisesti näyttäytyi.

Päivämäärä	Lyhenne	Otsikko	Pääsisältö
22.3.2024	J1	Kolehmainen strategiapäivillä: Poliisin arvot arvioidaan yhdessä keskustelemalla	Uutinen
22.3.2024	J2	Emerituspiispa Huovinen puhui päälliköille arvoista ja hyveistä	Uutinen
15.4.2024	J3	Poliisi.fi-uutinen: Poliisiylijohtajan puhe poliisien valatilaisuudessa	Puhe
3.5.2024	J4	Kolehmainen poliisin johtoryhmälle: Työntekijät ovat avainasemassa, että me onnistumme	Uutinen
27.5.2024	J5	Poliisin arvoja punnitaan tänä vuonna	Tiedote
17.6.2024	J6	Ilmoittautuminen arvotyön alueellisiin henkilöstötyöpajoihin käynnistyy	Tiedote
4.7.2024	J7	Arvokeskustelut poliisiyksiköissä käynnistyvät elokuussa	Tiedote
16.7.2024	J8	Arvot arjessa: poliisin henkilöstön kokemuksia	Tarina
16.7.2024	J9	Arvotyöpajojen 2. ilmoittautumiskierros alkaa - ilmoittaudu mukaan!	Tiedote
1.8.2024	J10	Arvot arjessa: Arvopohdintaa poliisivankilasta käsin	Tarina
15.8.2024	J11	Vaikuta poliisin arvoihin vastaamalla henkilöstökyselyyn	Tiedote
22.8.2024	J12	Arvot arjessa: Arvotyö lähtee jo opiskelijavalinnasta	Tarina
30.8.2024	J13	Arvot arjessa: Työskentely lupapalveluissa vaatii syvällistä ymmärrystä lukuisista kokonaisuuksista	Tarina
11.9.2024	J14	Poliisin arvoja pohdittiin alueellisissa työpajoissa	Uutinen
13.9.2024	J15	Arvot arjessa: Polamkin valtuuskunnan arvopohdinnoissa luottamus nousi poliisin superarvoksi	Uutinen
17.9.2024	J16	Arvot arjessa: Oikeudenmukaisuus osana arkea	Tarina
28.10.2024	J17	Arvot ovat tekoja, jotka toteutuvat arjessa	Tiedote
26.11.2024	J18	Poliisin uudet arvot on vahvistettu	Tiedote
27.11.2024	J19	Poliisin uudet arvot esittelyssä marraskuun Johdon aamukahveilla	Tiedote
20.12.2024	J20	Poliisin arvot on päivitetty poliisin kanaviin	Tiedote

Taulukko 3: Arvotyö 2024 -sivuston intrajulkaisut

Olen koostanut Arvotyö 2024 -sivustolla julkaistun tekstimateriaalin otsikkotasolla taulukoihin 2 ja 3. Taulukko 2 käsittää asiakirjat ja niiden muodon. Taulukko 3 käsittää intrajulkaisut ja niiden pääsisällön. Arvotyön intrajulkaisut sisältävät kuvausta ja uutisointia arvotyöstä ja sen etenemisestä. Nämä asiakirjat ja intrajulkaisut ovat tutkielman tutkimusaineisto. Viitataan tekstissä aineistoon taulukoihin merkattujen lyhenteiden mukaisesti.

3.3 Tutkijan positio

Max Weber on todennut, että yksityisenä kansalaisena tieteentekijällä voi olla erilaisia moraalisia ja poliittisia mielipiteitä. Näin ollen yhteiskuntatieteilijän on Weberin mukaan pitäydyttävä arvostavista sitoumuksista, jotka voivat vääristää tutkimusta. Weberin havainnollistuksen mukaisesti tiede on kartta, joka ei kerro minne pitää mennä, mutta kertoo, miten sinne pääsee. Weber hyväksyi arvojen vaikutuksen tieteeseen siinä mielessä, että tutkijan arvoihin kuuluu rehellisyys ja luotettavuus. Tutkija voi myös valita tutkimuskohteensa kulttuuristen arvojen nojalla. (Raatikainen 2004, 140–141.)

Weberin ajatuksen voidaan nähdä kuvastavan sitä, että yhtäältä tunnustamme yhteiskuntatieteilijän subjektiiviseksi toimijaksi ja toisaalta asetamme tutkijalle objektiivisuuteen tähtääviä vaatimuksia. Hyväksymme yhteiskuntatieteilijän olemuksen subjektiivisena toimijana vasta kielellisesti tuotettujen sopimusten jälkeen, jotka ohjaavat tutkijan toimintaa. Kartoittaja on laatinut kartan ja luotamme siihen, että hän on tehnyt työn objektiivisesti mittauksiin perustuen. Yhteiskuntatieteilijän tehdessä omaa tutkimustyötään luotamme siihen, että hän pystyy objektiivisuuden periaatteen mukaisesti osoittamaan perustellusti tuottamansa tiedon. Yhteiskuntatieteilijän olemus erottamattomana osana tekemäänsä tutkimusta saattaa meidät pohtimaan tutkijan positiota diskurssianalyttisessä tutkimuksessa.

Diskurssianalyttikko on kiinnostunut ihmisten kielellisestä toiminnasta ja sen eri muodoista. On huomionarvoista, että tutkija kirjoittaa ja puhuu tekstissä myös itse, joten tässä mielessä tutkimus on luonteeltaan samanlaista kuin tutkimuksen kohde. Näin ollen tutkijan positio voidaan paikantaa kielellisistä aineistoista ja asettaa tarkastelun kohteeksi. Tämä tarkoittaa myös sitä, ettei tutkija voi olla ilman positiota, koska itsensä määrittäminen ulkopuoliseksi

suhteessa tutkittavaan toimintaan on myös positio. Suhde tutkimusaineistoon on se kriteeri, jonka perusteella tutkijapositio voidaan nimetä ja luokitella. Tutkijan positio määrittää myös sen, mitkä tulkintaresurssit hänellä on käytössään. Osa tutkimuksen toteutusta on olla tietoinen positiostaan ja esittää se perusteluineen lukijalle. (Jokinen ym., 2016, 411–413.)

Asetun diskurssianalytikkona tässä tutkielmassa tulkitsijan positioon (ks. Jokinen ym., 2016, 423–430). Tulkitsijan positiossa subjektivismi välittyy niihin tulkintoihin, joita tutkija analyysissään tekee (Pynnönen 2013, 39). Subjekttiivisten vaikuttimien tunnustaminen ja tunnistaminen on tapa ymmärtää tutkijan ja aineiston välistä suhdetta. Tutkijana henkilökohtaiset kokemukseni ja yhteiskunnallinen paikkani ovat erottamaton osa sitä, miten näen aineistosta tiettyjä asioita (Jokinen ym., 2016, 423). Toisaalta diskurssianalytikko nimenomaan tutkii omassa kokemuspiirissä olevaa asiaa, joten diskurssianalytikolla pitää myös olla mielikuvitusta nähdä yhteyksiä kielenkäytön ja sosiaalisen toiminnan välillä (Pälli & Lillqvist 2020, 406).

Virkani poliisihallinnossa on ollut tämän tutkielman toteutuksen ja tutkimuskohteen lähtökohta. Olen virkani myötä myös osa tutkimukseni kohdetta, joten tutkijana minun on syytä esittää positioni selkeästi ja hyvin perustellusti. Analysoin tutkimuksessani kirjallisia tuotteita, joita en ole ollut tuottamassa tai ollut läsnä niitä tuottaessa. Näin ollen suhteeni tutkimusaineistoon on selkeä – otan aineiston vastaan sellaisena kuin se on arvotyössä ilman vuorovaikutustani tuotettu. Vuorovaikutan aineistoon tasolla, jossa kohdistan olemassa olevaan tutkimusaineistoon tulkintaani ja aineisto-otteiden valintaa. Kielentutkijana puhutan aineistoa tulkitsijan positiosta. Tutkimuksellisten tulkintaresurssien lisäksi virkani ja arkielämäni tuomat tulkintaresurssit vaikuttavat aineiston tulkintaan. Kielentutkijan tulkintaresursseihin liittyy myös kielitaju tutkimuksen työkaluna (ks. Hamunen & Huumo 2020, 199–239).

Tulkitsevassa analyysissä on tavoitteena kuvata diskurssin muotoutuminen ja se, millaiseksi se jonkin ilmiön tuottaa. Virkani vaikutuksen tunnustaen ja tunnistuen katson tulkitsijan positioon asettumisen sopivan tähän tutkimukseen. Valmis tekstiaineisto takaa sen, ettei esiymmärrykseni vääjäämätön vaikutus kohdistu aineiston tuottamiseen vaan sen analyysiin. Tulkitsijan positiosta puhutan aineistoa, joka tarjoaa erilaisia mahdollisuuksia lukea ja tulkita: analyysin perusta kuitenkin on vahvasti aineistossa ja tulkinnan perustan on paikallistuttava siihen. (Juhila 1999, 212–213.)

Aineiston ulkopuolella olen vuorovaikuttanut käymällä keskusteluja muiden tutkijoiden kanssa ja tutustunut työpajoissa myös heidän diskurssianalyttisiin teksteihinsä. Tiedostan tutkijana, että suuntaan tarkoituksellisesti tämän kirjoituksen, akateemisena tutkielmana, tietylle yleisölle. Tunnistan myös, että luon havainnoistani ja analyysistäni tieteellistä tekstiä, joka noudattaa tietynlaista standardoitua ja säänneltyä genreä. Tutkijan positiiooni vaikuttaa yhtäältä edellä mainitut seikat sellaisenaan ja toisaalta myös se, miten niistä tietoisena päätän niitä kohtaan asennoitua.

Diskurssianalyttikko ei tutkimuksessaan tavoittele tulkinnoillaan luonnontieteille tyypillistä objektiivista totuutta. Tällöin tutkimusprojekti on aina ja tietoisesti epätäydellinen. Myös analyysin tulkinnallinen luonne tarkoittaa sitä, ettei tavoitteena ole selittää kaikkea vaan tulkinnan kautta luoda käsitys siitä, miten ihmiset käyttävät kieltä juuri tutkimuksen kohteena olleen aineiston perusteella. Tutkimusmenetelmänä diskurssianalyysi pyrkii avartamaan ja paljastamaan sosiaalisen totuuden luonteesta jotakin sellaista, mitä ei ilman sitä huomaisi. Diskurssianalyysia tekevä tutkija on muiden mukana alisteinen diskursseille ja erottamaton osa tutkimusta on tutkijan omat rajaukset ja valinnat. Diskurssianalyttikon refleksiivisyys tarkoittaa sitä, että tutkija tarkastelee kriittisesti omaa kielenkäyttöään ja tutkimustuloksiaan. Diskurssianalyttikko tullessaan tietoisemmaksi kielenkäyttönsä vaikutuksista ja seurauksellisuudesta, saattaa hän tulla sensitiivisemmäksi kielen käyttäjäksi. (Pynnönen 2013, 35–36.)

Tutkijan on oltava rehellinen itselleen ja lukijoille. Kuvausten ja selitysten tulee olla havaintojen tukemia. Hyvässä tieteessä kuvausten ja selitysten hyväksyminen tai hylkääminen tulee tehdä objektiivisesti ilman ei-tiedollisten arvojen vaikutusta. (Raatikainen 2004, 155.) Tutkimuksen tekeminen on prosessi, jossa tieto välittyy ihmisiltä ihmisille. Sekä tutkimusta tekevän että tutkimusta lukevan ihmisen on pyrittävä parhaalla tavalla käsittelemään tietoa. Kielellisinä toimijoina ihmiset, joille analyysituloksia esitellään, on myös tulkitsijan rooli (Jokinen ym., 2016, 425). Tutkimuksen lukijakin voi torjua tai omaksua tutkimuksen arvolatautuneesti vastoin tieteellisen objektiivisuuden periaatetta, joten lukijalla on vastuu yrittää ymmärtää lukemaansa mahdollisimman hyvin suopeuden periaatteen mukaisesti (ks. Baggini & Fosl 2013, 162–166).

3.4 Diskurssianalyysi tutkimusmenetelmänä

Diskurssianalyysin esitteli uutena käsitteenä Zellig Harris artikkelissaan vuonna 1952 ja sen synty perustui ajatukseen, ettei kielitieteen perinteisten kategorioiden opit mahdollista lauseita laajempien yksiköiden mielekästä kuvaamista. Harris ehdotti diskurssianalyysia metodiksi, joka tarkastelee kielen yksiköiden muodostamaa sidosteista kokonaisuutta. Diskurssi oli uusi käsitteellinen kategoria, jossa analyysin kohde on diskurssin taso eli kokonaisuus, joka on virkettä laajempi. Diskurssianalyysin historia on siis lingvistinen, mutta nykyään diskurssianalyysi voidaan määritellä sellaiseksi kielenkäytön tutkimukseksi, jossa kielellinen tulkinta yhdistetään sosiaalisen toiminnan tarkasteluun. (Pälli & Lillqvist 2020, 375.)

Diskurssianalyysissä ollaan kiinnostuneita siitä, mitä kielellä tehdään ja miten sen käyttö yhdistyy yhteiskunnallisiin ja sosiaalisiin rakenteisiin (Pälli & Lillqvist 2020, 374). Diskurssianalyysi on erityisen käyttökelpoinen silloin, kun tarkastelun kohteena on kielenkäytössä rakentuva sosiaalinen todellisuus (Potinkara ym., 2022, 346). Diskurssianalyysi on tutkimusta kielenkäytön ja yhteiskunnan suhteesta, jossa kaikkia teoreettisia ja menetelmällisiä valintoja ohjaa ajatus tutkimuskohteesta diskursiivisesti rakentuvina merkityksinä. Näiden merkitysten perimmäisen luonteen kuvaamiseen ja selittämiseen diskurssianalyysi tähtää (Lehti ym., 2018, 5).

Yleisen näkemyksen mukaan diskurssianalyysi ei ole yhtenäinen metodi tai selkeärajainen tutkimusmenetelmä, vaan sen ajatellaan olevan teoreettinen viitekehys ja orientaatio sosiaalisen toiminnan tutkimiseen kielenkäytön kautta (ks. Jokinen ym., 2016, 25; Pälli & Lillqvist 2020, 375). Diskurssianalyysi voidaan tiivistää ajatukseen tutkimuksesta, joka koskee kielen sekä tilanteisen toiminnan välistä suhdetta. Ihmisellä on käytössään kielellisiä resursseja, joiden avulla merkityksiä voidaan eri tilanteissa luoda. Diskurssintutkijan näkökulmasta kielelliset merkitykset ovat tilannesidonnaisia ja syntyvät sosiaalisessa vuorovaikutuksessa. (Pynnönen 2013, 5.)

Jotta tutkimusmenetelmän tosiasiallinen luonne selkiytyy, voidaan menetelmää lähestyä myös diskurssianalyytikon tiedonintressin kautta. Konstruktionistisesta perspektiivistä käsin kielenkäyttöä tarkasteleva diskurssianalyytikko ei ole kiinnostunut kielenkäyttäjän ominaisuuksista, jotka vaikuttavat tietynlaiseen kielelliseen toimintaan.

Diskurssianalyttikkoa kiinnostaa se, millaista todellisuutta kielenkäyttäjän kieli tuottaa. (Potinkara ym., 2022, 331.) Kielenkäyttöä tarkastellaan tekemisenä, joka sekä muotoutuu sosiaalisissa prosesseissa että rakentaa sosiaalista todellisuutta – puheen ja kirjoituksen kohteet merkityksellistetään eli konstruoidaan (Pynnönen 2013, 9). Tuloksena diskurssianalyttikko esittää tunnistamiaan diskursseja analysoimastaan aineistosta.

Tutkielmani on kirjalliseen tekstiaineistoon perustuvaa diskurssianalyttistä tulkintaa, jossa on vahvasti läsnä perustelemani positio tulkitsijana. Tulkitsevassa diskurssianalyysissä pyritään tunnistamaan sellaisia yleisempiä diskursseja, joissa tuotetaan ja ylläpidetään jaettuja tulkintoja ja merkityksiä. Tulkitsevassa analyysissä aineiston tulkinta ohjaa tutkimuskysymysten tarkentumista ja muuttumista. (Siltaoja & Vehkaperä 2011, 213–218.) Tulkitseva diskurssianalyysi kohdistetaan sosiaaliseen kontekstiin ja sitä ylläpitäviin diskursseihin. Tulkitsijan ajattelu on konstruktivistista ja pyrkii selvittämään, miten laajat diskursiiviset kontekstit ovat rakentuneet ja kehittyneet sekä mitä ne mahdollistavat. (Pynnönen 2013, 28.)

Analyysin tulkitseva taso ja pyrkii ymmärtämään tekstiä ja diskurssia laajemmin. Ymmärtäminen kohdistuu niihin merkityksiin, joita tekstillä ja sen edustamalla diskurssilla on konteksteissaan. Tarkoitus on tuottaa kattava ja kontekstualisoitu tulkinta siitä, miten diskursseja käytetään arvotyön käytännöissä ja miten diskursiiviset valinnat heijastuvat eri toimijoihin (Porttikivi 2016, 7). Tulkitsevan analyysin tuloksena syntyy representaatioita, jotka kertovat siitä, millaiseksi jokin ilmiö tekstin ja diskurssin kautta tehdään. Tutkijan tulkitsevan otteen lisäksi omat valinnat vaikuttavat siihen, millainen tulkinnasta syntyy (Pynnönen 2013, 33.)

Tämän tutkimuksen tulkitseva diskurssianalyysi noudattaa hermeneuttisen kehän tulkintaprosessia. Hermeneuttinen kehä nähdään prosessina, jossa merkitysten tulkinta kehittyy useilla toisilla merkityksillä, eikä merkitysten kokonaisuus ankkuroidu reaali maailmaan. Hans-Georg Gadamerin filosofiassa hermeneuttinen kehä on ilmiö, jossa uudet tekstit voidaan tulkita vain jo ymmärretyn perustalta – ymmärrys tutkimuksen kohteen merkityksestä syvenee vähitellen toistuvien tulkintakierrosten kautta. (Baggini & Fosl 2013, 123.) Filosofi Friedrich Schleiermacherin näkemys on, että tekstien ymmärtäminen perustuu hermeneuttisen kehän holistiseen piirteeseen eli siihen, että tekstin osa voidaan ymmärtää vain kokonaisuuden avulla, johon se kuuluu, ja kokonaisuus puolestaan voidaan ymmärtää

vain osistaan lähtien (Raatikainen 2004, 88–89). Hermeneuttinen kehä tunnustaa tiedon subjektiivisuuden, eikä tiedon oleteta saavuttavan täysin objektiivista olemusta. (Baggini & Fosl 2013, 220.) Hermeneuttinen kehä on eräänlainen vuoropuhelu tulkinnan kohteen ja tulkitsijan välillä. Tulkitseminen liikkuu kehässä teoreettisen ja praktisen ymmärtämisen välillä, ja myös liike teorian ja aineiston välillä on jatkuvaa ja edestakaista.

Filosofi Karl Popperin ontologiaa todellisuuden piiristä kolmena maailmana voidaan pitää emergentin materialismin muotona. Maailma 1 on aineellisten olioiden ja tapahtumien maailma eli aineellinen todellisuus. Maailma 2 on mentaalisten olioiden ja tapahtumien maailma, eli subjektiivinen todellisuus. Maailma 3 on inhimillisen ajattelun tuotosten maailma. (Niiniluoto 1990.) Nämä kolme maailmaa vuorovaikuttavat kaikki keskenään toisiinsa yhdessä ja erikseen. Kieli vaikuttaa ja sijaitsee Popperin kaikissa maailmoissa.

Popperin ontologiaa voidaan hyödyntää jäsentääksemme minkälaisessa suhteessa diskurssianalyysi on kieleen ja kielenkäyttöön. Maailma 1 käsittää kielen aineellisessa muodossa puhuttuna äänenä ja kirjoitettuna tekstinä. Maailma 1 ilmentää siis kielen realisoitumista aineellisessa muodossa eli tarjoaa diskurssianalyysille tarkasteltavan empiirisen aineiston. Maailma 2 säilöo kielen yksilön mielen ja tietoisuuden alueella. Maailmassa 2 kieli ymmärretään ja sen avulla muodostetaan subjektiivisia tulkintoja. Diskurssianalyysille maailma 2 tarjoaa sen sosiaalisen todellisuuden, jossa vuorovaikutus, erilaiset käsitykset, arvot, uskomukset ja toimija-asemat ylipäänsä ovat mahdollisia. Diskurssianalyysin avulla pyritään tutkimaan kielenkäytön tuottamia merkityksiä ja ymmärrystä sekä siihen kytkeytyvää toimijuutta. Maailma 3 sisältää kielellisesti rakentuneet merkitysjärjestelmät ja diskurssit. Maailma 3 on se, mitä diskurssianalyytikko erityisesti tarkastelee. Se tarjoaa maailman 2 mielen ilmentymät kielellisinä tuotoksina.

Kielen keinoin voidaan rakentaa erilaisia käsityksiä kuten *kuuliainen kansa* ja *ongelmalähiö*. Tällaisia esimerkkien mukaisia yhteiskunnallisia diskursseja voidaan tutkia lukuisin erilaisin lähestymistavoin. Esimerkiksi tulkitseva diskurssianalyysi tarkastelee diskurssin muotoutumista ja sitä, millaiseksi se jonkin ilmiön tuottaa. Organisaatiot rakentuvat diskursseissa, joiden avulla tuodaan näkyville erilaisia käsityksiä, arvoja ja uskomuksia. Organisaatiotutkimuksessa diskurssianalyysiä hyödyntävä tutkimusote voi tarkastella esimerkiksi käsityksiä organisaatioista ja organisatorisista käytännöistä.

Havainnollistan vielä sitä, mitä tarkoitetaan sillä, että maailma 3 sisältää tällaiset organisaatioista muodostuvat diskursiiviset käsitykset. Temmes (2005, 63) kirjoittaa, että ”dekkarikirjailijoiden ja yleisön kiinnostus saattaa poiketa poliisilaitosten todellisesta arvoperustasta”. Näin hän tekee näkyväksi ajatuksen, että olisi olemassa jokin yksi todellinen poliisin arvoperusta, josta muut käsitykset poikkeavat. Dekkarikirjailija kuitenkin onnistuu uskottavuuden tavoittelussaan jos hänen luoma poliisilaitos vastaa lukijoiden sosiaalisten todellisuuksien versioita. Dekkarikirjailijan kielellinen teos siis pohjautuu uskomuksiin ja sosiaaliseen todellisuuteen, joiden kautta käsityksiä poliisien arvoperustasta tulkitaan.

Tämä kuvastaa käyttämämme kielen ja kokemamme todellisuuden välisen suhteen olemusta. Koska poliisilaitoksen arvoperusta on osa sosiaalisessa tajunnassa rakentuvaa todellisuutta, ei ole jotakin subjekteista irrallista objektiivista todellisempaa arvoperustaa. Diskursiivisesta näkökulmasta ei ole olemassa *oikeita* todellisuuskäsityksiä, joiden avulla voisi kritisoida toisia vähemmän oikeiksi. Diskursiivisesta näkökulmasta ei pyritä selvittämään, mikä on *totta* vaan sitä, miten jokin asia sanotaan ja millaiseksi se silloin jonkin asian tai ilmiön merkityksellistä. (Pietikäinen & Mäntynen 2009, 11–14; Phillips & Hardy 2002, 84.)

3.4.1 Diskurssianalyysi johtamis- ja organisaatiotutkimuksessa

Johtamis- ja organisaatiotutkimuksessa diskurssit voidaan ymmärtää vakiintuneiksi puhekäytännöiksi, joiden kautta rakennetaan sitä ilmiötä, jota diskurssi kuvaa. Diskurssin tunnistamisen jälkeen tavoitteena on analysoida, miten ja millaisena sosiaalinen todellisuus aktualisoituu. Huomio kohdistuu siis siihen, miten jokin asia sanotaan ja millaiseksi se silloin jonkin asian tai ilmiön merkityksellistä. (Siltaoja & Vehkaperä 2011, 209–211.) Diskursiivisesta näkökulmasta kaikki todellisuuden versiot ovat sosiaalisia konstruktioita. Diskurssianalyysi muuttaa ja haastaa itsestäänselvyysinä pidetyt käsitykset siitä, mikä on tietoa ja todellisuutta (Phillips & Hardy 2002, 84.) Tutkielman tutkimustehtävä on selvittää, miten strategiatyön yhteydessä toteutettua arvotyötä diskursiivisesti legitimoidaan henkilöstölle suunnatuissa organisaation sisäisissä teksteissä. Arvotyö sisältää paljon kielenkäyttöä ja vuorovaikutuksellista sosiaalista toimintaa, jonka myötä se on toteutunut ihmisten kesken kielessä. Kiinnostukseni kohdistuu siis siihen, millaisin kielellisin keinoin arvotyötä perustellaan ja oikeutetaan.

Organisaation arvojen määrittäminen on monivaiheinen prosessi, jossa arvot merkityksellistetään kielen keinoin. Tutkittavasta analysoitavana olevasta aineistosta voi nousta esiin useita erilaisia diskursseja. Samasta ilmiöstä voi puhua eri diskursseja käyttäen, ja nämä diskurssit voivat myös olla lomittuneita ja kilpailla keskenään (Potinkara ym., 2022, 333). Katson arvotyön rakentumista tutkittaessa diskurssianalyysin erityisen käyttökelpoiseksi, vaikka aineistoa voi tietenkin lähestyä monella erilaisella tavalla. Analyysin aikana syntyneet kategorisoinnit nähdään tutkijan tulkintana, ja tuloksena tunnistetut diskurssit nähdään vuorovaikutuksessa syntyneinä konstruktioina eli eräänlaisena selontekona inhimillisestä toiminnasta. (Jørgensen & Phillips 2002, 8–23).

Diskurssianalyysi kielenkäytön ja sosiaalisen toiminnan yhteenkietoutuneisuuden analyysinä sisältää paljon potentiaalia käytäntöteoreettiseen tutkimusotteeseen kohdistettuna. Kielentutkimuksen piirissä kehittyneet teoriat ja metodit ovat sellaisia, joita yhteiskuntatieteellisesti suuntautunut diskurssianalyysi voi erityisesti liittää käytäntöteoreettisiin tutkimusotteisiin. Kyse on siitä, että esimerkiksi strategiaa tai arvoja tarkastellaan käytäntöteoreettisella tutkimusotteella (SAP, strategy-as-practice), jossa tutkimuksen kohteena olevaa ilmiötä tarkastellaan sosiaalisena käytäntönä ja tilanteisena kielellisenä toimintana (Vaara 2024). 2000-luvulla vuosien mittaan julkaistu SAP-tutkimus on tuottanut tärkeitä oivalluksia strategian monista eri näkökohdista. Yksi SAP-tutkimuksen keskeinen kontribuution alue on nimenomaan strategiatyöhön sisältyvien ja siinä kehittyvien kielellisten käytäntöjen tarkastelu (Jarzabkowski ym., 2025, 55–59).

Tutkielmani kiinnittyy SAP-tutkimukseen sen ollessa kohdistettu Poliisihallinnon strategiatyön yhteydessä toteutetun arvotyön käytäntöihin ja kielellisiin keinoihin. Kieleen itsessään sekä kielenkäyttöön toimintana kuuluvat lainalaisuudet ovat siis toisin sanoen alueita, joihin sekä strategia ja strategiatyö että arvot ja arvotyö voidaan paikantaa. Strategia on kielellinen tuote ja strategiatyö jatkuvaa tämän kielellisen tuotteen tekemistä. Peruspilari strategiatyössä on kielen tulkinta, jonka varaan strategia toimintana perustuu (Sorsa ym., 2010, 107). Samalla tavalla arvot ovat kielellinen tuote, ja arvotyössä kielellisen tulkinnan tuloksena on määritellyt arvot. Tässä tutkimuksessa tunnistan arvotyön olevan yhteydessä strategiatyöhön, jonka organisatorinen konteksti on poliisihallinto. Arvotyö käsittää muun muassa arvotyöpajoja, henkilöstötilaisuuksia ja ryhmäkeskusteluja. Näissä sosiaalisissa käytännöissä kielenkäyttö nähdään tekemisenä, jossa arvot ovat kielellisesti tuotettu.

Arvotyö käsittää muun muassa arvotyöpajoja, henkilöstötilaisuuksia ja ryhmäkeskusteluja. Näissä sosiaalisissa käytännöissä kielenkäyttö nähdään tekemisenä, jossa arvot ovat kielellisesti tuotettu. Näiden prosessien toteutumisen myötä on erillisenä osana arvotyötä tuotettu tekstejä, jotka kielellisinä tuotteina edelleen rakentavat sosiaalista todellisuutta. Kirjoituksissa arvotyö merkityksellistetään eli konstruoidaan (Pynnönen 2013, 9). Tässä johtamis- ja organisaatiotutkimuksen kentälle sijoittuvassa diskurssianalyttisessä tutkimuksessa legitimaatiota tutkitaan osana institutionaaliseen teoriaan nojautuvia tutkimuksia. Institutionaalinen teoria huomioi sen, että organisaatioiden kehittymiseen liittyy aina historia, kulttuuri, arvot, perinteet, tavat sekä sisäisen toiminnan rutiinit. Organisaatioiden on siis aina sopeuduttava ympäristöönsä legitimizeerimalla toimintaansa.

Strategiakäytäntö tarkoittaa yleisellä tasolla määriteltynä strategiaan liittyviä tekemisiä ja sanomisia, jotka saavat muotonsa tilanteisesti institutionaalisessa kontekstissa (Sorsa ym., 2010, 10). Organisaatiotutkimuksessa legitimaatio ja legitimizeeriminen kuuluu institutionaaliseen teoriaan, joka käsittelee organisaatioiden ja organisatorien käytäntöjen yhteneväisyyttä, ja erityisesti näiden käytäntöjen vakiintumista sekä niitä prosesseja, joiden kautta yksilöt omaksuvat ja hyväksyvät jaetun käsityksen sosiaalisesta todellisuudesta. (Phillips ym., 2004). Organisaatiotutkimuksen erilaisten legitimizeerimien määritelmien mukaan legitimizeeriminen on sosiaalisesti rakentunutta ja yhdenmukainen yhdessä jaettujen kulttuuristen uskomusten, arvojen ja normien kanssa (Johnson ym., 2006, 57.)

3.4.2 Diskursiivinen legitimaatio

Diskurssianalyysin keskeisenä teemana voidaan pitää legitimaatiota ja sen juuret voidaan jäljittää aristoteeliseen retoriikan analyysiin – logokseen, ethokseen ja pathokseen (Vaara 2014, 502). Retorinen diskurssianalyysi voidaan lukea osaksi tulkitsevaa analyysia. Retoriikan analyysissa tarkastellaan tilannetta, yleisöä, puhujaa ja tekstuaalisia piirteitä siitä näkökulmasta, kuinka retorinen diskurssi voi vaikuttaa toimijoiden ymmärrykseen, arvoihin ja uskomuksiin. Tulkitsevassa analyysissa sitä tarkastellaan todellisuutta konstruoivana välineenä ja argumentoinnin keinona, ei niinkään vallankäytön näkökulmasta. (Heracleous 2004, 182.)

Tässä tutkimuksessa omaksuttu diskursiivinen näkökulma analysoi tekstiä retorisia rakenteita laajemmin ja antaa mahdollisuuden selvittää, kuinka arvotyön käsityksiä legitimoidaan organisatorisessa strategiatyössä. Legitimaatio tarkoittaa perusmuodossaan sitä, että toimija pyrkii suostuttelemaan ja vakuuttamaan toiset erilaisin retorisin liikkein ja keinoin. Tällä tavalla jotkut asiat esitetään positiivisina, eettisinä, ymmärrettävinä, tarpeellisina tai muutoin hyväksyttävänä kyseisessä yhteisössä tai toimintakontekstissa. Legitimaatio on edellytys sille, että tietyt ideat, toimintatavat tai käytännöt institutionalisoituvat. Samalla institutionalisoituminen tukee legitimoitumista. (Vaara ym., 2006, 791–794.)

Organisaatioiden ja johtamisen tutkimuksessa legitimaatio nousee merkittäväksi tekijäksi tarkasteltaessa organisaatioiden toimintaa (Deephouse & Suchman 2008). Tämä tutkimus on keskittynyt juuri legitimaation strategiseen tarkasteluun, jossa pyritään selvittämään, millaisilla diskursiivisen legitimaation keinoilla organisaatio voi luoda ja ylläpitää legitimizeettään. Legitimaatio voidaan ymmärtää jatkuvana prosessina, jonka avulla eri osallistujat pyrkivät tekemään tietystä toiminnasta ymmärrettävää ja perusteltua. Tässä tutkielmassa ymmärrän poliisin arvotyön legitimaation olevan vallitsevan yhteiskunnallisen instituution legitimizeetin ylläpitämiseen tähtäävää toimintaa.

Diskurssianalyysin metodit vaihtelevat yksityiskohtaisesta tekstianalyysistä aina laajempien ja yleisempien yhteiskunnallisten sekä kulttuuristen diskurssien tunnistamiseen (Sorsa ym., 2010, 11.) Tutkimukset vaihtelevat myös sen suhteen kuinka neutraalin tai kriittisen suhtautumisen tutkijat ottavat tutkimuksessaan (Phillips & Hardy, 2002). Diskursiivinen legitimizeetti rakentuu diskursiivisten tekojen kautta sosiaalisissa käytännöissä (Siltaoja 2009, 103). Ottamalla diskursiivinen näkökulma päästään käsiksi siihen, miten legitimizeettiä rakennetaan tekstien avulla (ks. Siltaoja & Vehkaperä 2010). Legitimaation tutkimuksessa on kiinnitetty paljon huomiota legitimaation kielelliseen tarkasteluun, joka on fokusoitunut legitimaation strategisena tarkasteluna siihen, millaisin diskursiivisin keinoin organisaatiot voivat ylläpitää legitimizeettiään. (Porttikivi 2016, 23.)

Kriittisessä johtamis- ja organisaatiotutkimuksessa on useita diskurssintutkimuksen lähestymistapoja. Niille on yhteistä käsitys siitä, että diskursseilla on tärkeä rooli materiaalisen todellisuuden luomisessa: diskurssien kautta säännöt, identiteetit, kontekstit ja arvot realisoituvat, ja näiden kautta määrittyvät puolestaan sosiaaliset käytännöt. (Fairclough

ym., 2004, 5.) Analyyyttisessä diskurssianalyysissa ei kriittisen diskurssianalyysin tavoin tehdä oletuksia esimerkiksi tiettyjen valtasuhteiden olemassaolosta, vaan se on tiukan aineistolähtöistä. Vastaavasti yhteiskunnallisia valtasuhteita haastavan puheenvuoron tuottaminen on kriittisen diskurssianalyysin pyrkimys. Kriittinen ja analyytinen orientaatio eivät kuitenkaan ole väistämättä toisiaan poissulkevia. (Jokinen ym., 1999, 85–87).

Vaara (2024, 541) käyttää metodologisesta lähestymistavasta nimitystä kriittinen diskurssintutkimus (CDS, critical discursive studies,), jolla voidaan tarkastella diskurssien rakentavaa roolia nykyaikaisessa yhteiskunnassa. Tutkimuksen kohteena oleva arvotyö on ajankohtainen organisaatioilmiö merkittävässä yhteiskunnallisessa organisaatiossa. Kyseessä on kriittinen diskurssianalyysi silloin, kun merkitysten tuottamisen analyysissä kiinnitetään vuorovaikutuksen lisäksi huomiota vallan ja vallankäytön ilmenemismuotoihin (Porttikivi 2016, 43). Vaikka tutkimuksessani tarkastelen kriittiseen orientaatioon pohjautuvaa diskursiivista legitimaatiota, tutkimukseni tarkoituksena ei ole kyseenalaistaa representaatioita tai pyrkiä muuttamaan diskursseja. Kuitenkin arvotyön empiirisellä tekstiaineistolla on yhtenäinen tuottaja ja yhtäläinen tarkoitus, eivätkä henkilöstölle esitetyssä aineistossa eri diskurssit kilpaile keskenään. Näin ollen kyse on tulkitsevasta diskurssianalyysistä, jossa keskitytään tulkitsemaan aineistoa pragmaattisesti tehden näkyväksi se, miten diskurssit aineistossa rakentavat sosiaalista todellisuutta. Tavoite on ymmärtää, miten arvotyötä ilmiönä oikeutetaan ja millaisia merkityksiä sillä tuotetaan. (Siltaja & Vehkaperä 2011, 213–218.)

Organisaatioissa sosiaalisen toiminnan seurauksena ymmärrykset toimintaympäristössä vallitsevista arvoista ja käytännöistä ovat institutioituneet eli saaneet itsestään selvän aseman. Legitimaatio on se prosessi, jonka kuluessa näitä ymmärryksiä jatkuvasti tuotetaan, muokataan ja horjutetaan. Jotta diskursiivisesti onnistutaan tutkimaan, miten prosessi kielellisesti rakentuu, on tutkimuksessa hyvä määrittää legitimaation kohteet ja lähteet. Legitimaation kohteita ovat ne sosiaaliset entiteetit, rakenteet ja toiminnot, joiden hyväksyttävyyttä arvioidaan. (Deephouse & Suchman 2008, 54.) Tässä tutkimuksessa legitimaation kohde on sosiaalisena toimintana tuotettu arvotyö, jonka legitimaatiota analysoidaan tekstiaineistossa. Legitimaation lähteitä ovat ne sisäiset ja ulkoiset yleisöt, jotka havainnoivat organisaatiota ja siten tekevät arvioita sen legitimitetistä (Porttikivi 2016, 20). Tässä tutkimuksessa legitimaation lähteenä on organisaation sisäinen yleisö eli henkilöstö.

Diskursiivinen legitimizeetti rakentuu diskursiivisten tekojen kautta sosiaalisissa käytännöissä (Siltaja 2009, 103). Legitimaatio on ilmiö, jonka perusta on tajunnassa, ihmisten vuorovaikutuksessa ja kielessä. Kieli resurssina tarjoaa lähes rajattoman varannon, mutta erilaisista käytännön syistä käytettävissä on kulloinkin vain tietty joukko diskursseja, jotka mahdollistavat tietynlaista legitimaatiota. Peruslähtökohtana on se, että käsitykset sekä syntyvät diskursseissa että ovat diskurssien rajaamia. Näin sosiaalinen maailma rakentuu diskursiivisesti eli se ei ole ennalta-annettu tai ulkoisten ehtojen konstruoima (Porttikivi 2016, 23–34). Henkilöstölle suunnatut organisaation sisäiset tekstit ovat se diskursiivinen tila, jossa poliisin arvotyö legitimoidaan henkilöstölle. Näin siis tutkimalla sitä, millaisia diskursseja arvotyössä rakentuu, päästään käsiksi siihen, millaisin keinoin se on henkilöstölle legitimoitu.

3.4.3 Diskursiiviset legitimaatiostrategiat

Max Weber on todennut, että ”Jokainen auktoriteettijärjestelmä pyrkii luomaan ja ylläpitämään uskoa omaan legitimizeettiinsä” (Weber ym., 1964). Merkittävää tutkimusta diskursiivisesta legitimaatiosta on tehnyt Theo van Leeuwen luomalla yleisen mallin legitimaatiostrategioista. Vaara ym. (2006) ovat Van Leeuwenin työn pohjalta kehittäneet mallin, joka palvelee organisaatiotutkijoita organisatoristen ilmiöiden diskursiivisen legitimaation tutkimuksessa. Tämän tutkielman tutkimustehtävä on selvittää, miten arvotyötä diskursiivisesti legitimoidaan henkilöstölle suunnatuissa organisaation sisäisissä teksteissä.

Nojaan Van Leeuwenin (2007) työhön ja hyödynnän tutkimuksessa Vaara ym. (2006) mallia, joka tunnustaa ja tunnistaa viisi diskursiivista legitimaatiostrategiaa: *auktorisointi*, *moralisointi*, *narrativisointi*, *normalisointi* ja *rationalisointi*. Mallin mukaiset paikallistettavat legitimaatiostrategiat tarjoavat mahdollisuuden systemaattiseen analyysiin mikrotason diskursiivisista käytännöistä ja strategioista kyseessä olevasta diskursiivisesta tilasta. Vaara ym. (2006, 731) mukaan juuri tällaiset hienovaraiset tekstuaaliset keinot, jotka usein jäävät huomaamatta, ovat merkityssysteemeissä tärkeässä roolissa tiettyjen nykyaikaisten organisaatioilmiöiden legitimaatiossa.

Auktorisointi (authorization). Auktorisointi on legitimaatiota jonkin esiin nostetun tahon tai asian perusteella, johon auktoriteetti sisältyy. Henkilökohtaisessa auktoriteetissa legitimaatio rakentuu henkilön aseman tai roolin perusteella tietyssä instituutiassa. Asiantuntija-auktoiteetissa legitimaatio perustuu asiantuntemukseen eikä asemaan. Tämä asiantuntemus voidaan ilmaista erikseen, mutta jos asiantuntija on tunnettu kyseisessä kontekstissa, se voidaan olettaa itsestään selväksi. Roolimallin auktoiteetissa tuodaan esiin roolimallien tai mielipidevaikuttajien toiminta, jota ihmiset haluavat seurata. Pelkästään se, että nämä roolimallit omaksuvat tietynlaista käyttäytymistä tai uskovat tiettyjä asioita, muodostaa legitimaation. Auktorisointi voi olla myös persoonatonta, kuten lait, säädökset ja tavat. (Vaara ym., 2006, 799; Van Leeuwen 2007, 94–96.)

Moralisointi (moralization). Moralisointi on legitimaatiota, jossa jokin oikeutetaan viittaamalla tiettyihin moraalisiin arvoihin. Moralisoinnissa legitimaatiostrategia rakentuu tiettyjen moraaliarvojen diskursseihin, joita ei välttämättä tuoda eksplisiittisesti esiin, eivätkä ne ole tarkoitettu väiteltäviksi. Moraaliarvoja voidaan ilmaista abstraktioina ja analogioina. Moralisointi voi olla myös hyvin suoraviivaista, jolloin moralisoinnissa yksinkertaisesti jotakin pidetään hyvänä tai huonona. (Vaara ym., 2006, 801; Van Leeuwen 2007, 97–99.)

Narrativisointi (narrativization). Narrativisointi on legitimaatiota, jossa muodostetaan narratiivisia rekonstruktioita. Tarinan kertominen tarjoaa todisteita hyväksyttävästä, asianmukaisesta tai toivottavasta käyttäytymisestä. Narrativisoinnissa tietyt tahot voidaan esittää esimerkiksi voittajina, häviäjinä, sankareina, vastustajina tai syyllisinä. Samoin kuin sadut etäännyttävät lukijansa niiden aihepiireistä sijoittamalla tapahtumat kaukaisiin paikkoihin ja menneisiin aikoihin, narrativisointi mahdollistaa legitimaation etäännytyssä muodossa tosiasiallisen aiheen yksityiskohdista. Narratiiviset rekonstruktiot ovat usein sävyltään viihteellisiä ja houkuttelivat näin lukijoita erityisellä tavalla. (Vaara ym., 2006, 802–803; Van Leeuwen 2007, 105–107.)

Normalisointi (normalization). Normalisointi on legitimaatiota, jossa jokin tehdään normaaliksi tai luonnolliseksi. Normalisointi voidaan nähdä oikeastaan yleisenä legitimaatiostrategiana, sillä sen tarkoituksena on tehdä jostakin legitiimiä esimerkillisyyden kautta. Tämä esimerkillisyys sisältää samanlaisia tapauksia ja käytäntöjä, jotka ovat joko menneitä tai odotettavissa olevia. Normalisoinnissa voidaan asettaa asia samankaltaisten

toimenpiteiden esimerkkien yhteyteen ja luoda siten vaikutelma yhdenmukaisuudesta, jatkuvuudesta ja normaalista. (Vaara ym., 2006, 797–798.)

Rationalisointi (rationalization). Rationalisointi on legitimaatiota viittaamalla tiettyjen tekojen tai käytäntöjen hyötyyn. Rationalisointi jaetaan instrumentaaliseen ja teoreettiseen rationalisointiin. Instrumentaalinen rationaalisuus legitimoii käytäntöjä viittaamalla niiden tavoitteisiin, käyttötarkoituksiin ja vaikutuksiin. Jonkin pitämistä esimerkiksi hyödyllisenä tai tehokkaana on itsessään legitimoivaa ja eksplisiittisesti tarkoituksenmukaisuuden argumentoivaa. Teoreettinen rationaalisuus legitimoii käytäntöjä viittaamalla asioiden luonnolliseen järjestykseen. Teoreettisessa rationalisoinnissa legitimaatio ei perustu siihen, onko asia tarkoituksenmukainen tai tehokas, vaan siihen, perustuuko se jonkinlaiseen totuuteen. Teoreettinen rationalisointi tarjoaa eksplisiittisiä esityksiä siitä, ”miten asiat ovat”. (Vaara ym., 2006, 800–801; Van Leeuwen 2007, 100–105.)

3.5 Aineiston analyysi

Ennen varsinaista analyysityötä kävin vuorovaikutuksellista keskustelua johtamisen tutkielmaseminaareissa ja laadullisen pro gradu -tutkielma kurssin työpajassa sekä sen pienryhmätapaamisissa. Nämä keskustelut muiden tiedekuntani jäsenten kanssa toimivat hyödyllisenä alustuksena ja orientaationa tulevaan. Keskustelut antoivat myös konkreettisia valmiuksia aloittaa itse analyysityö aineiston parissa. Tärkein osa analyysityöskentelyä on työläs tulkintoja kehittelevä uurastus aineiston kimpussa ja tärkein metodinen valmius on halu tunnistaa aineistosta ihmettelyn aiheita. Tulkitsijana nojasin analyysissäni vahvasti aineistooni ja pidin mielessä, että vihjeiden on erotuttava aineistosta. (Jokinen ym., 2016, 423).

Kuten kvalitatiiviselle eli laadulliselle tutkimukselle on tyypillistä, tämän tutkimuksen analyysiprosessi ei edennyt tiukasti etukäteen määritellyn suunnitelman mukaan. Kuvaan seuraavassa aineiston analyysin etenemisen pääpiirteittäin. Tietyiltä osin aineiston analyysi näyttäytyy myös tulosluvussa esittämissäni legitimaatiodiskursseissa. Samalla tavalla kuin laadullisen tutkimuksen tiedonmuodostamisprosessille on tyypillistä, myös tutkimuksen analyysi itsessään noudatti hermeneuttista kehää – ymmärrys syveni toistuvien aineiston lukukertojen kautta. Toisin sanoen analyysi- ja tulkintaprosessi oli vahvasti iteratiivinen.

Aloitin analyysin lukemalla keräämäni empiirisen kirjallisen tekstiaineiston muutamaan kertaan ja merkitsemällä ylös lukukertojen aikana tekemiäni huomiota. Tämä oli vaihe, jossa tutustuin aineistoon, enkä ollut vielä tehnyt lopullista päätöstä analyysin toteutuksesta. Kun minulla oli yleiskäsitys aineistosta, päätin toteuttaa analyysin Vaara ym. (2006) mallin mukaisesti, joka tunnistaa viisi legitimaatiostrategiaa. Seuraavien useiden lukukertojen aikana tein merkintöjä keskeisiin tekstikohtiin ja tulkitsin aineistoa myös kokonaisuutena suhteessa tekemiini merkintöihin. Pyrin hahmottamaan merkitsemiäni kohtien ja niihin liitettyjen ilmausten merkittävyyttä koko aineiston kannalta. Keskityin diskurssianalyysin periaatteiden mukaisesti siihen, kuinka kieli tekstissä rakentaa merkityksiä laajempaa kokonaisuutena.

Aikaisempien huomioiden ja merkitsemiäni kohtien avulla seuraavilla lukukerroilla tunnistin tekstistä osia, joiden perusteella aloin ryhmitellä aineistoa tunnistamieni legitimaatiostrategioiden mukaan. Jatkoin analyysiä jaottelemalla koko aineiston alustaviin kategorioihin niissä esiintyvien legitimaatiostrategioiden Vaara ym. (2006) mallin mukaisesti. Analyysissä muodostetut kategorisoinnit voidaan nähdä tutkijan tulkintana ja sitten tuloksena tunnistetut legitimaatiostrategiat eräänlaisena selontekona inhimillisestä toiminnasta (Jokinen ym., 1999, 130).

Tämän jälkeen tulkitsin aineistoa kategoria kerrallaan. Luin aineistoa tarkkaan ja valitsin konkreettisia esimerkkejä tekstin mikro-tasolta, joissa selkeästi tunnistin legitimaatiostrategian. Kielenkäytön mikrotason suhteen diskurssianalyysin metodiset ohjenuorat ovat väljät. Ei ole olemassa yhtä tiettyä analyysivälinettä tai esimerkiksi kielenilmiöiden listaa, jonka sisältämät kohdat aineistosta analysoimalla saisi tehtyä oikeanlaisen diskurssianalyysin. (Pälli & Lillqvist 2020, 406.) Tein analyysissä tarkkaa pohdintaa ja punnintaa soveltaen aikaisempaa tutkimusta legitimaatiostrategioista. Palasin useasti erityisesti Vaara ym. (2006) mallin mukaiseen erotteluun tehdessäni valintoja aineistoesimerkeiksi. Näitä tekstikappaleita käytän aineistonäytteinä tulosluvussa.

Analyysi eteni viimeiseen vaiheeseen, jossa tulkitsin aineistoa vielä havaitakseni legitimaatiostrategioiden yhteenliittymiä, koska diskursiiviset legitimaatiostrategiat ovat usein kietoutuneet toisiinsa (Vaara ym., 2006, 805). Syvensin analyysia ja erotin aineistosta pääasialliset ja liitännäiset legitimaatiostrategiat. Pääasiallisilla legitimaatiostrategioilla

tarkoitan niitä kielellisiä keinoja, joiden avulla asiaa tai toimintaa ensisijaisesti tekstissä oikeutettiin ja joihin argumentaatio pääosin nojasi. Liitännäiset legitimaatiostrategiat puolestaan täydensivät tätä perustaa – niillä tuettiin ja vahvistettiin pääasiallisia legitimaatiostrategioita tietyissä teksteissä. Analyysin perusteella olen nimennyt liitännäiseksi legitimaatiostrategiaksi sen, joka paikallistui pääasiallista legitimaatiostrategiaa heikommin ja samalla kuitenkin esiintyi mahdollisia muita legitimaatiostrategioita vahvemmin.

Aineiston analyysissa tunnistetuista diskursseista pyritään analysoimaan, millaista sosiaalista todellisuutta diskurssien avulla tuotetaan (Siltaoja & Sorsa 2020, 231). Tässä viimeisessä vaiheessa siis koostin paikallistamani lomittuneet pääasialliset ja liitännäiset legitimaatiostrategiat sen perusteella, miten ne useiden tekstien kokonaisuudessa johdonmukaisesti rakensivat arvotyön oikeutusta. Tulkitseva analyysi on usein aineistolähtöinen ja aineiston tulkinta ohjaa tutkimuskysymysten tarkentumista ja muuttumista. (Siltaoja & Vehkaperä 2011, 213–218.) Lopulta aineiston analyysin aikana myös tutkimuskysymykset tarkentuivat.

4 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä pääluvussa esittelen tutkimustulokset. Tutkimuksessa paikallistin tekstiaineistosta viisi diskursiivisista legitimaatiostrategiaa Vaara ym. (2006) mallin mukaisesti. Legitimaatiostrategioita käytettiin aineiston teksteissä sekä yksittäisenä että toisiinsa lomittuneina. Tuloksia varten tutkielman tekstiaineiston kokonaisuus on koostettu taulukkoon pääasiallisten- ja liitännäisten (suluissa) legitimaatiostrategioiden mukaisesti. Lyhenne A tarkoittaa asiakirjaa ja lyhenne J julkaisua. Aineisto käsittää 14 asiakirjaa ja 20 julkaisua eli yhteensä 34 tekstiä. Pääasiallinen legitimaatiostrategia paikallistui 31 tekstissä. Asiakirjoissa A1, A8 ja A13 ei paikallistunut johdonmukaista legitimaatiostrategiaa. Liitännäinen legitimaatiostrategia paikallistui 15 tekstissä.

Auktorisointi		Moralisointi		Narrativisointi		Normalisointi		Rationalisointi	
A6	(J5)	A3	(A4)	J8		J14	(J1)	A2	(A7)
J1	(J15)	A7	(A14)	J10		J15	(J9)	A4	(J11)
J2	(J17)	J11	(J2)	J12		J17	(J20)	A5	(J18)
J3		J20	(J3)	J13		J18		A9	
J4			(J5)	J16				A10	
			(J8)					A11	
								A12	
								A14	
								J5	
								J6	
								J7	
								J9	
								J19	
5 krt	3 krt	4 krt	6 krt	5 krt	0 krt	4 krt	3 krt	13 krt	3 krt

Taulukko 4: Tutkimusaineiston tekstien jaottelu niissä rakentuvien pääasiallisten- ja liitännäisten (suluissa) legitimaatiostrategioiden mukaan.

4.1 Auktorisointi

Auktorisointi on legitimaatiostrategia, jossa toiminta oikeutetaan vetoamalla perinteeseen, käytäntöihin, lakiin, normeihin tai henkilöihin, joilla on institutionaalista auktoriteettia. Aineistossa auktorisointi rakentuu sekä henkilökohtaisille auktoriteeteille että persoonattomaan auktorisointiin. Henkilökohtainen auktoriteetti rakentuu henkilön aseman ja roolin perusteella. Tämä tapahtuu aineistossa eksplisiittisesti esimerkin 1 mukaisesti.

- (1) poliisiylijohtaja totesi – sisäministeriön valtiosihteeri viittasi – johtaja alusti – kenraaliluutnantti evp kertoi (J1) Lisätietoa poliisin arvotyön etenemisestä antavat ylitarkastajat – (J5) totesi Suomen Poliisijärjestöjen Liiton puheenjohtaja – painotti poliisimestari – rikosoikeuden apulaisprofessori kertoi – sanoi tutkimusohjelmajohtaja – rehtori totesi (J15)

Teksteissä tuodaan esiin henkilön asema, joka antaa sanomalle tässä kontekstissa selkeän henkilökohtaisen auktoriteetin. Toinen julkaisu (J2) rakentuu uutiseen emerituspiispa Eero Huovisen vierailusta poliisin strategiapäivillä. Vaikka julkaisussa uutisoidaan siitä, että tilaisuudessa käsiteltiin arvoja ja hyveitä, nojaa tekstin legitimaatio implisiittisesti emerituspiispan henkilökohtaiseen auktoriteettiin. Selkeä asetelma, jossa *emerituspiispa Huovinen herätteli – muistutti – kannusti – haastatteli – haastoi* poliisipäälliköitä, ilmentää tekstissä henkilökohtaista auktoriteettia.

Suurilta osin arvotyön ensimmäiset julkaisut perustuvat poliisiylijohtaja Seppo Kolehmaisena auktorisointiin. Poliisiylijohtaja Suomen poliisin korkeimpana virka-asemana edustaa erityisen vahvaa auktoriteettia ja lisää arvotyön aloittamisen vakuuttavuutta. Poliisiylijohtaja esiintyy teksteissä useampaan otteeseen ja merkittävimmän osan julkaisujen henkilökohtaista auktoriteettia muodostaa arvotyön aineistoon liitetty poliisiylijohtaja Seppo Kolehmaisena puhe poliisien valajuhlissa 15.4.2024 (J3). Kyse on erityisestä juhlapuheesta eettisessä arvoja vahvistavassa juhlatilaisuudessa. Litteroitu puhe sellaisenaan on vaikuttava teksti ja merkittävä osa aineiston auktorisointia – kaikki mitä puheessa sanotaan, tulee suoraan korkeimmalta organisaatiota edustavalta henkilökohtaiselta auktoriteetilta. Arvotyön intrajulkaisussa tuodaan ilmi, että puhe on julkaistu myös valtakunnallisilla poliisin internetsivuilla, mikä lisää puheen painoarvoa. Poliisiylijohtaja Kolehmainen viittaa puheessa *tasavallan presidentti Alexander Stubbin* ja *emerituspiispa Eero Huovisen toteamiin* asioihin esimerkin 2 mukaisesti.

- (2) Tasavallan presidentti Alexander Stubb totesi virkaanastujaispuheessaan, että yhteiskuntamme tärkeimmät kulmakivet ovat luottamus, oikeudenmukaisuus ja yhteisöllisyys. – – Emerituspiispa Eero Huovinen totesi kuukausi sitten poliisipäälliköille, että poliisin on noudatettava velvollisuuksia ja käskyjä, mutta toisaalta tehtävä sitä, mistä on eniten hyötyä: itselle, toisille ja koko yhteisölle. (J3)

Tässä legitimaatio rakentuu lomittuneena sekä henkilökohtaiseen että institutionaaliseen auktoriteettiin. Näihin vahvoihin tunnettuihin henkilökohtaisiin auktoriteetteihin viitattaessa poliisiylijohtaja tulee puheessaan omalla auktoriteetillaan liittäneeksi poliisin arvot tasavallan presidenttiin ja kirkkoon. Muu teksteissä rakentuva henkilökohtainen auktoriteetti nojaa henkilön rooliin arvotyössä. Teksteissä esitetään muutaman kerran erikseen virka-asema ja nimi ilmoittamalla, miten arvotyö etenee. Tämä auktorisointi ei näyttäydy voimakkaana, vaan valta-aseman osoittamisen sijaan ennemmin informoivana elementtinä. Näillä rooliin perustuvilla auktorisoinneilla osoitetaan, kuka organisaatiossa arvotyötä tekee ja tuottaa. Teksteissä käytetään myös persoonatonta auktorisointia. Tämä ilmenee aineistossa vetoamalla sekä lakeihin, normeihin ja sääntöihin että persoonattomien tahojen asemaan organisaatiossa. Esimerkissä 3 poliisiylijohtaja vetoaa puheessaan lakiin.

- (3) Poliisin on osaltaan pidettävä huolta siitä, että nämä arvot toteutuvat päivittäisessä työssämme. Meidän on jo lainkin mukaan toimittava asiallisesti ja puolueettomasti sekä yhdenvertaista kohtelua ja sovinnollisuutta edistäen. (J3)

Vetoaminen lakiin osoittaa, että arvojen mukainen toiminta nivoutuu osaltaan myös lakiin, mikä syventää arvojen merkitystä poliisissa. Poliisihallinnon kontekstissa lakiin vetoaminen on vahva persoonaton auktorisointi, sillä poliisi on lainvalvontaviranomaisena erityisen sidottu lain noudattamiseen. Näin arvojen vastainen toiminta ei määrity ainoastaan sosiaalisesti sopimattomaksi, vaan myös potentiaalisesti lainvastaiseksi, jolloin mahdollisina seurauksina voivat olla virkamies- ja rikosoikeudelliset toimenpiteet.

Teksteissä organisaation persoonaton taho asetetaan toimijaksi, kuten aineiston asiakirjassa (A6), jossa *poliisiyksiköt huolehtivat ja poliisihallitus suosittelee*. Legitimaatio perustuu näissä tapauksissa instituution sisällä olevien tahojen asemaan. Näin toteamalla aineistossa selkeästi auktorisoimalla osoitetaan, kenellä on valta kyseisessä asiassa. Toteaminen ei tarvitse ympärilleen muuta perustelua tai oikeutusta. Linjamuotoisessa organisaatiossa, jota poliisi edustaa, on tämä tehokas ja yksiselitteinen tapa ilmaista, miten asiassa toimitaan ja edetään. Persoonattoman auktoriteetin muotona auktorisointia rakennetaan aineistossa myös

institutionaalisella auktoriteetilla. Esimerkki 4 osoittaa, kuinka julkaisussa erikseen mainitaan arvopohdintaa tehneen Poliisiammattikorkeakoulun valtuuskunnan edustusto. Näin valtuuskunnan merkittävyyttä luodaan institutionaalisella auktoriteetilla, jonka kautta sen arvopohdintojen hyväksyttävyyys vahvistuu.

- (4) Valtuuskunnassa on Polamkin lisäksi edustettuina sisäministeriö, Poliisihallitus ja poliisin yksiköt, Syyttäjälaitos, korkeakoulut, turvallisuus- ja pelastusala sekä järjestöjä. Valtuuskunta on sisäministeriön asettama, ja sen tehtävänä on avustaa Polamkia suunnittelemaan ja kehittämään toimintaansa. (J15)

Auktorisointi rakentuu aineistossa myös liitännäisenä legitimaatiostrategiana erityisesti silloin, kun päälegitimaatiostrategiana on normalisointi. Julkaisussa (J17) normalisoidaan arvotyötä esimerkillisyyden kautta kertomalla *johdon arvotyöpajasta*. Koska uutisessa kerrotaan juuri *johdon* arvotyöpajasta ja siinä viitataan poliisiylijohtajan sanomaan, toimii auktorisointi tässä liitännäisenä legitimaatiostrategiana. Huomionarvoista on, että auktorisointi painottui erityisesti arvotyön alkuvaiheen julkaisuihin. Auktorisointi muodostaa vakuuttavan pohjan koko arvotyön käynnistämiseksi ja toteuttamiseksi. Henkilökohtainen auktorisointi antaa arvotyölle kasvot ja korostaa arvotyön ihmiskeskeisyyttä. Se myös osoittaa, että organisaation ylijohto on sitoutunut prosessiin – poliisiylijohtaja on kytkenyt auktoriteettinsa suoraan arvotyöhön. Tämä johtaa siihen, että mikäli julkaisun lukija asettuisi arvotyön toteuttamista vastaan, asettuisi hän myös poliisiylijohtajan arvovaltaa vastaan.

4.2 Moralisointi

Moralisointi legitimaatiostrategiana on moraalista arviointia. Kun teksti oikeuttaa toimintaa vetoamalla siihen, että se on esimerkiksi hyvää, oikein tai vastuullista, se käyttää moraalista arviointia legitimaationa. Moralisointi perustuu moraalisiin arvoihin, jotka oletetaan kontekstin mukaisesti yhdessä hyväksytyiksi. Moralisointi siis siirtää perustelun ja oikeutuksen moraalien alueelle, jolloin väite näyttää itsestään selvästi oikealta.

Aineiston teksteissä on kyse organisaation arvojen määrittämisestä eli arvotyöstä. On tärkeä huomata tässä kontekstin vaikutus moralisoinnin legitimaatiostrategian tulkitsemiseen. Koko tekstiaineisto perustuu jo lähtökohdiltaan arvojen ympärille eli tekstiaineisto

kielellisenä tuotteena sisältää runsaasti arvoja käsitteleviä diskursseja. Arvotyö ja aineistossa useasti mainittu *arvokeskustelu* itsessään viittaa moraalisen arvioinnin läsnäoloon, mutta arvojen oikeuttamiseksi voidaan käyttää erilaisia legitimaatiostrategioita. Legitimaation kohteena olevasta (arvotyö) ei voida suoraan päätellä legitimaatiostrategiaa (moraalinen arviointi). Toisin sanoen organisaation arvoja voidaan tarkastella ja niistä voidaan muodostaa käsityksiä myös vailla moraalista arviointia. Aineistossa moralisointi on yhtäältä implisiittistä ja kätkeytyä. Toisaalta arvojen ympärille rakentuneet tekstit tuottavat vaikutelman moralisoinnin läsnäolosta. Arvotyötä ei eksplisiittisesti moralisoida, vaan moralisointi rakentuu hienovaraisesti.

- (5) Haluamme kannustaa sinua miettimään, mikä juuri sinulle on tärkeää työssä ja mikä tekee työsi merkitykselliseksi, sekä millaisia arvoja tulevaisuus ja poliisin tavoitteet meiltä edellyttävät. (J11)
- (6) Poliisin arvot ohjaavat poliisin jokapäiväisessä työssä tehtäviä valintoja. Ne kertovat, miten suhtaudumme asioihin ja ihmisiin, miten toimimme erilaisissa tilanteissa ja miltä poliisi näyttää. (J5)

Esimerkissä 5 teksti ohjaa moraaliseen arviointiin ja samalla implisiittisesti ilmaisee, että jotkin asiat ovat enemmän merkityksellisiä kuin toiset. Näin teksti osallistuu moralisoinnin arvoperusteisen oikeutuksen rakentamiseen. Esimerkissä 6 moralisointi rakentuu arvojen kykyyn vastata siihen, mikä on hyvää ja oikein. Esimerkissä 6 herätellään ajattelemaan arvoja jättämällä vastaamatta esitettyyn. Siinä implisiittisesti annetaan ymmärtää, että poliisissa ei haluta tehdä arvojen myötä valintoja, jotka kertovat poliisin suhtautuvan ihmisiin väärin tai että poliisi näyttäisi pahalta. Esimerkkien mukainen moralisointi toistui niin julkaisuissa kuin asiakirjoissa.

Viittaamalla hyvään olemuksellisuuteen ja vastuuseen hyvästä, tekstien oikeutus rakentuu moraalista velvollisuudentunteesta. Tekstit rakentavat moralisointia, joka korostaa selvemmin niitä arvoja, joita vastuullisen organisaation katsotaan noudattavan ja joiden noudattamista sen tulisi edistää. Toimintaa legitimoidaan sen moraalisten arvojen ja eettisen luonteen vuoksi. Moralisointi toistui aineistossa, muttei esiintynyt syvällisinä tekstuaalisina ilmaisuina. Näiden edellisten implisiittisten esimerkkien lisäksi yksinkertaisimmillaan moralisointi esiintyy aineistossa eksplisiittisissä ilmaisuissa, joissa jotakin pidetään hyvänä (esimerkki 7).

- (7) On hyvä päästä pohtimaan yhdessä – – (J16) Tilaisuus antaa hyvän aloituksen pohdintaan – – (J19)
- (8) Ihan kuten useamman ihmisen taskulamppu valaisee huonetta enemmän kuin yhden, myös arvokeskustelussa on tärkeää saada mukaan mahdollisimman monen näkökulma ja ajatukset yhteiseen asiaan. (J14)

Moralisoinnissa esiintyy myös analogioita esimerkin 8 mukaisesti. Analogiassa legitimaatio rakentuu siirtämällä moraalinen merkitys vertauksen tai rinnastuksen kautta ilmiöön, jota oikeutetaan. Esimerkissä taskulamppu ja valo toimivat positiivisina moraalisinä vertauskuvina. Valon lisääminen merkitsee symbolisesti hyvyttä, avoimuutta ja yhteistä ymmärrystä – useampi taskulamppu tuo enemmän valoa. Taskulamppu ihmisellä on osallistumisen väline valon tuottamiseen. Yhdessä valaistu huone vertauskuvallisesti ilmaisee yhdessä tuotetun arvokeskustelun olevan moraalisesti parempi. Näin moraalinen oikeutus ei perustu eksplisiittiseen eettiseen väitteeseen, vaan symbolisella tavalla ilmaistuun moraalisesti positiiviseen tekemiseen. Moralisointi rakentuu aineistossa myös liitännäisinä legitimaatiostrategioina. Aineistossa erityisesti päälegitimaatiostrategiana auktorisointi ja narrativisointi sisältävät liitännäisenä moralisointia. Aineistossa moralisointi on ainoa, jota käytetään useammin liitännäisenä kuin pääasiallisena legitimaatiostrategiana.

- (9) emerituspiispa – – haastoi – – avoimeen keskusteluun hyvän johtajan ja hyvän ihmisen ominaisuuksista. (J2)
- (10) – – jokaisella on ryhmässä oma roolinsa ja vastuunsa hyvän työilmapiirin sekä hyvinvoinnin rakentajana. (J8)

Esimerkissä 9 emerituspiispa auktoriteetillaan haastaessaan keskusteluun *hyvästä johtajasta*, viittaa hyvyyteen olemuksellisena asiana. Näin auktoriteetti asettaa toimijat määrittelemään arvojärjestykseen perustuen, mikä on oikeaa, toivottavaa ja moraalisesti kelvollista johtajuutta. Esimerkissä 10 *vastuu* esitetään eettisenä velvoitteena, joka kohdistuu arvoperustaisiin, moraalisiin ihanteisiin: *hyvä työilmapiiri ja hyvinvointi*. Toisin sanoen tekstissä oletetaan, että jokainen osallistuu yhteisen hyvän ylläpitämiseen moraalisiin perustein, koska se on oikein.

4.3 Narrativisointi

Aineistossa narrativisointi toimii keskeisenä legitimaationa arvotyölle. Narrativisointi legitimaatiostrategiana tarkoittaa, että kertomuksellisin keinoin jäsennetään tarkasteltavan ilmiön suhdetta menneisyyteen ja tulevaisuuteen. Näin siis vetoavalla tarinalla oikeutetaan toimintaa. Aineiston viidessä julkaisussa legitimaatio rakentuu erityisellä tavalla narrativisointiin. Nämä viisi julkaisua (ks. Taulukko 4) ovat osa erillistä *Arvot arjessa* -sarjaa, jossa poliisihallinnon eri toimintojen työntekijät kertovat kokemuksiaan työstä ja esittävät näkemyksiään arvoista. Näin arvot kiinnittyvät konkreettiseen toimintaan ja saavat teksteissä henkilöstön näkökulman.

- (11) jos mietin omaa uraani – – kertoo joskus pilke silmäkulmassa todenneensa (J10)
Tällä tavoin oikeudenmukaisuus näkyy minun kohdallani arjen työtehtävissä (J16)

Kuten esimerkki 11 osoittaa, kertomuksellisuuden kautta tekstit muodostuvat moniäänisemmäksi ja inhimillisemmäksi kokonaisuudeksi. Narrativisointi voidaan nähdä myös pehmeämpänä viestinnän keinona, sillä tarinallinen muoto tekee sisällöstä helposti lähestyttävän ja kiinnostavan. Henkilöstön ääni on samaistuttavampi, ja tarinan kertoja näyttäytyy monelle lukijalle vertaisena, mikä lisää sanoman vakuuttavuutta. Kyse on siitä, ettei arvotyö jää pelkäsi ylhäältä-alas puheeksi, jossa vaarana on, että sanoma torjutaan liian etäisenä strategiapuheena.

Aineistossa ilmenevä narrativisointi rakentaa asetelmaa, jossa poliisihallinnossa työskentelyn haasteellisuuteen arvot toimivat ratkaisuna. Esimerkissä 12 ei suoraan kerrota, mistä arvoista on kysymys, mutta siinä todetaan jaettujen arvojen olevan välttämättömiä työnteon kannalta. Esimerkissä 13 arvojen mukaista toimintaa perustellaan järkisyihin lukeutuvilla tehokkuudella ja tuloksellisuudella eli kyse on liitännäisenä legitimaatiostrategiana rationalisoinnista. Esimerkin 13 mukaisesti kertomuksellinen rakenne voi sisältää tiiviitä kohtia, joissa käytetään liitännäisiä legitimaatiostrategioita.

- (12) Yhdessä tekeminen ja päivästä toiseen työskentely ei millään sujuisi, mikäli emme työyhteisönä puhaltaisi yhteen hiileen ja hoitaisi meille annettuja työtehtäviä parhain mahdollisin tavoin jakaen myöskin samanlaisia arvoja. (J13)
- (13) Mitä paremmin etenkin palvelu ja oikeudenmukaisuus näkyvät asiakaskohtaamisissa, sitä vähemmän erilaiset valitukset kuormittavat järjestelmää.

Toisaalta myös vapauden menetys muuttuu tuloksellisemmaksi - jutut selviävät ja luottamus järjestelmää kohtaan kasvaa – – (J10)

- (14) Arvotyöpajaan osallistuminen oli erittäin antoisa kokemus itselle. Se miten meitä ohjattiin ja pohjustettiin aluksi, antoi hyvän pohjan pienryhmätyöskentelylle. Parasta oli, että eri yksiköiden edustajat laitettiin sekaisin ryhmiin keskustelemaan niin sanotusti vieraiden kanssa. – – Erityisesti nousi esille, miten tärkeäksi sisäisesti koettiin työhyvinvointi, työssäjaksaminen ja sen nykyaikainen johtaminen. Kokonaisuudessaan keskustelu oli avointa ja kaikkia osallistavaa. (J14)

Esimerkissä 14 organisaatioon kuuluvan jäsenen sitaatti alkaa narrativisointia erityisellä tavalla korostavalla omakohtaisella kommentilla. Tämän jälkeen sitaatin ilmaukset hyvästä, parhaasta ja tärkeästä ovat liitännäisenä legitimaatiostrategiana moralisointia. On syytä kiinnittää erityistä huomiota siihen, että vaikka useat eksplisiittiset ilmaukset tiiviisti rakentavat legitimaatiota, ne toimivat narrativisoinnin liitännäisinä legitimaatiostrategioina, koska ne ilmenevät kertomuksellisessa rakenteessa.

Narrativisoinnissa yhdistyy aiheena olevat arvot samaistuttaviin organisaatiota koskeviin kertomuksiin tavalla, joka asettaa lukijan itse pohtimaan, miten suhtautuisi asiaan tai toimisi itse ollessaan vastaavassa tilanteessa. Legitimaatiostrategiana tämä implisiittisesti tuotettu tapa saattelee lukija arvotyöhön vakuuttavasti. Huomionarvoista on myös se, että vaikka narrativisointi sisälsi muita legitimaatiostrategioita liitännäisenä, käytettiin sitä aineistossa ainoastaan pääasiallisena legitimaatiostrategiana. Tämä osoittaa, että narrativisointi muodostaa aineistossa oman kielellisen tasonsa muihin legitimaatiostrategioihin verrattuna.

4.4 Normalisointi

Normalisointi on legitimaatiostrategia, jossa toiminta ja käytäntö esitetään normaalina ja tavanomaisena. Normalisoinnissa toimintaa legitimoidaan samanlaisilla menneillä ja tulevilla tapauksilla esimerkillisyyden kautta. Aineiston julkaisuissa esiintyy uutisointia poliisissa käydyistä arvokeskusteluista. Erityisesti nämä uutisoinnit rakentavat normalisointia esittämällä arvokeskustelut tavanomaisina ja yleisinä. Arvokeskusteluista esitettiin uutisoinnissa sitaatteja esimerkin 15 mukaisesti. Normalisointia rakentava sitaatti toimii yhdistävänä puheaktina. Se vähentää yksilöllisen ongelman tuntua ja luo yhteisöllisyyttä. Normalisointia vahvistaa lisäys työskentelystä eri tehtävissä – samanlaisia ajatuksia arvoista muutkin miettivät. Esimerkki 15 osoittaa, että sitaatti luo hyväksyttävyyttä

tietyntaisten ajatusten tai tunteiden ympärille. Tällöin normalisoinnissa osaltaan madalletaan kynnystä myös pohtia arvoja itse ja osallistua arvotyöhön.

- (15) Keskustelujen kuluessa paljastui, että varsin samanlaiset asiat pyörivät yhteisesti kaikkien mielessä, vaikkakin työskennellään hyvin erilaisissa tehtävissä. (J14)
- (16) Vuoden 2024 aikana poliisissa on punnittu arvoja. Vuoropuhelua arvoista on käyty niin poliisin henkilöstön, sidosryhmien kuin asiakkaidenkin kanssa. Tavoitteena on ollut tunnistaa poliisin toimintaa ohjaavat tärkeimmät arvot. Keskustelu arvoista on ollut aktiivista, avointa ja haastanut miettimään meille tärkeitä asioita eri näkökulmista. Arvokeskustelun johtopäätöksenä havaittiin, että aiempia arvoja pidettiin edelleen osin toimivina, ja samalla keskusteluun nousi myös uusia arvoehdokkaita. (J18)
- (17) Rajavartiolaitoksen arvotyö käynnistettiin keskustelemalla niistä jokaisessa työpisteessä. (J1)

Esimerkki 16 osoittaa, kuinka aineiston julkaisussa arvotyön prosessia kuvataan tavanomaisena ja jatkuvana. Teksti viittaa siihen, että keskustelu arvoista ja niiden päivittäminen ovat osa luonnollista prosessia organisaatiossa. Esimerkissä 16 korostetaan keskustelun laajuutta ja avoimuutta. Se, että aiemmat arvot ovat osittain toimineet, esittää arvotyön luonnollisena jatkumona, jossa uusien arvojen nouseminen keskusteluun normalisoidaan osaksi prosessia. Esimerkissä 17 normalisointi paikallistuu auktorisoinnin liitännäisenä legitimaatiostrategiana, kun tekstissä kerrotaan rajavartiolaitoksen arvotyöstä. Rajavartiolaitos on poliisin keskeinen sidosryhmä. Näin legitimaation kohteena oleva arvotyö näyttäytyy toimintana, mitä tehdään muissakin viranomaisorganisaatioissa. Toisin sanoen nostamalla esiin sidosryhmässä toteutettu arvotyö, toimintaa ei voi poliisissa pitää poikkeuksellisenä.

4.5 Rationalisointi

Rationalisointi on legitimaatiostrategia, jossa toimintaa oikeutetaan tavoitteiden, seurausten tai järkipäisyyden kautta eli vetoamalla loogiseen perusteluun. Viranomaistekstiä edustavassa aineistossa rationalisointi paikallistui muita legitimaatiostrategioita selvästi useammin. Julkaisussa (J5) esitetään suora kysymys: *Miksi arvokeskustelua tarvitaan poliisissa?* Tähän kysymykseen vastataan tekstissä tilastoilla esimerkkien 18 ja 20 mukaisesti. Rationalisointi ilmenee näin aineistossa erityisen suoraviivaisesti, sillä

eksplisiittinen kysymys arvokeskustelun tarpeellisuudesta esitetään aineistossa vain tämän kerran. Aineistossa vedotaan tunnettuina tilastoina poliisin henkilöstöbarometriin ja poliisibarometriin (esimerkit 18 ja 19).

- (18) Poliisin henkilöstöbarometrin mukaan puolet henkilöstöstämme pitää arvoja selkeinä ja ymmärrettävinä ja reilu neljännes henkilöstöstä kokee, etteivät arvot toteudu käytännössä. Henkilöstöbarometrin tulosten perusteella on selvää, että arvokeskustelua poliisihallinnossa tarvitaan. Vuonna 2023 poliisibarometriin vastanneista noin 91 % kertoi luottavansa poliisiin melko tai erittäin paljon. Luottamus poliisiin on säilynyt yleisesti vahvana, muttei siihen sovi tuudittautua. (J5)
- (19) Poliisin henkilöstöbarometrin mukaan puolet henkilöstöstämme pitää arvoja selkeinä ja ymmärrettävinä (vuonna 2022 54 %). Reilu neljännes (vuonna 2022 27 %) henkilöstöstä kokee, ettei arvot toteudu käytännössä. Henkilöstöbarometrin tulosten perusteella on selvää, että arvokeskustelua poliisihallinnossa tarvitaan. (A5)

Esimerkissä 18 poliisibarometriin vetoamisessa rakentuu mielenkiintoinen yhteys rationalisoinnin ja moralisoinnin välille. Rationalisointia edustava tilasto kytketään moralisointiin ilmaisemalla, ettei *siihen sovi tuudittautua*. Tällä vahvalla ilmaisulla vähennetään tilaston merkitystä sellaisenaan, eikä kantaa perustella sen enempää. Positiivisen tilaston esiin nostaminen ja samalla sen tyhjäksi tekeminen on erityistä kahden legitimaatiostrategian lomittuneena käyttämistä. Henkilöstöbarometriin vetoava rationalisointi rakentuu suoraviivaisesti barometrin tuloksille. Se, että esimerkkien 18 ja 19 mukaan tarve arvokeskusteluille *on selvää*, ei jätä tuloksille tulkinnanvaraa. Teksti ei jää arvioimaan tulosten syitä tai taustoja. Esimerkissä 20 nähdään, kuinka rationalisointi jatkuu vetoamalla ajankohtaisiin tilastotutkimuksiin ja niiden tuloksiin. Käytettyjä tilastollisen tiedon lähteitä ei erikseen avata tai perustella, vaan niihin viitataan nimettyinä ja toteutettuina asioina sellaisenaan.

- (20) Vuonna 2023 tehdyn Luottamus&Maine -tutkimuksen mukaan poliisin maine kansalaisten keskuudessa on laskenut ja tänä vuonna toteutetun kansalaispulssin mukaan pienoista laskua on nähtävissä luottamuksessa poliisiin. (J5)
- (21) Poliisiyksiköissä toteutettavien arvokeskustelujen tarkoituksena on mm. mahdollistaa keskustelu arvojen mukaisesta toiminnasta sekä tunnistaa meille tärkeitä asioita, sillä henkilöstön näkemys poliisin arvoista on arvotyön onnistumisen kannalta välttämätöntä. (J7)

Esimerkissä 21 henkilöstön näkemyksen pitämistä *arvotyön onnistumisen kannalta välttämättömänä* rationalisoi arvotyötä hyödyllä ja tarpeellisuudella. Samalla tavalla rationalisointi rakentuu esimerkissä 22, kun henkilöstön näkemystä pidetään *arvojen onnistumisen kannalta oleellisena*.

- (22) Henkilöstön näkemys poliisin arvoista on arvojen onnistumisen kannalta oleellista. Arvojen tulee olla selkeitä, ymmärrettäviä ja sellaisia, jotka koemme omiksemme ja joihin voimme omassa toiminnassamme sitoutua. Viime kädessä arvot ovat onnistuneet vasta, kun ne alkavat ohjata arjen toimintaamme. Arvotyössä tärkein vaihe on keskustelu, jonka kautta muodostuu yhteinen ymmärrys ja ajattelutapa. (A12)

Toimintaa oikeutetaan järkipäisesti ja tavoitteiden kautta. *Onnistuminen ja oleellisuus* rakentavat tekstissä syy-seuraussuhteen, joka viittaa tavoitteellisuuteen. Samalla tavalla *onnistuminen* ja *ohjaus* liittävät arvot mitattavaan tavoitteeseen. Arvojen selkeyteen ja ymmärrettävyyteen vetoaminen puolestaan on sellaisenaan järkipäerusteinen tarve. Esimerkin 22 lopussa rationalisointi jatkuu pitämällä keskustelua tärkeimpänä välineenä yhteisen ymmärryksen ja ajattelutavan muodostumiselle. Asiakirjassa (A14) rationalisointia rakennetaan jäsentämällä mennyttä arvojen määrittämistä ja strategian päivittämistä. Tekstissä kuvataan keskeisiltä osin valtion henkilöstöstrategia 2030. Esimerkki 23 osoittaa, miten tämän jälkeen arvotyön tarkoituksen kuvauksessa rationalisointia rakennetaan eksplisiittisesti.

- (23) Arvioida nykyisten arvojen ajantasaisuus ja vaikuttavuus suhteessa poliisin toimintaympäristön muutoksen ja strategian edellyttämään toimintaan sekä henkilöstön kokemukseen niiden toteutumisesta. (A14)

Toimintaympäristön muutos on ilmiö, johon on järkevää pyrkiä reagoimaan. Jos arvotyöllä voidaan vaikuttaa myönteisesti *strategian edellyttämään toimintaan*, on sen toteuttaminen hyödyllistä. Strategiaan vetoamisessa rationalisointi nojaa institutionaaliseen logiikkaan. Strategia on muodostettu ilmaisemaan organisaation ylemmän tason tahtoa ja tavoitteita, joten kaikki sitä edistävä ja sen mukainen toiminta on hyödyllistä.

5 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä pääluvussa pohdin tutkimusta, esitän johtopäätökset ja reflektoin työtäni. Ensimmäisessä luvussa pohdin tutkimusta tulosten perusteella. Toisessa luvussa esitän tutkimuksesta tekemäni kolme keskeisintä johtopäätöstä. Kolmannessa luvussa reflektoin tutkimusta ja käsittelen tutkimusetiikkaa. Neljännessä luvussa erittelen tutkimuksen kontribuutiota ja tarkastelen jatkotutkimuksen mahdollisuuksia. Viidennessä luvussa päätän tutkielmani.

5.1 Arvotyön kielellisesti rakentuvat diskursiiviset legitimaatiostrategiat

Tutkielmassa on tarkasteltu yleisellä tasolla sitä, miten organisaatiossa tehdään arvotyötä. Tarkemman tarkastelun kohteena on ollut strategiatyöhön kuuluva organisaation arvojen määrittäminen, joka tämän tutkielman kontekstin mukaan on ollut poliisihallinnossa toteutettu arvotyö. Tämän tutkielman tutkimustehtävänä oli selvittää, miten arvotyötä diskursiivisesti legitimoidaan henkilöstölle suunnatuissa organisaation sisäisissä teksteissä. Koska arvotyö on osa strategiatyötä, tutkielma kiinnittyy strategia käytäntönä -tutkimukseen diskurssianalyttisena organisaatiotutkimuksena, jonka premissinä on asettaa kyseenalaiseksi kieli todellisuuden kuvaajana. Tutkimusmenetelmällisesti analyysissa oli kyse kielessä rakentuvista diskursiivisista legitimaatiostrategioista.

Kielen rakenne mahdollistaa asemoitumisen tulkitsijaksi, josta käsin voin erottaa tekstin tuottaman merkityksellisyyden ja tavoitteellisuuden tasoja. Hyödynnän näiden tasojen jäsentämisessä biologiasta peräisin olevia proksimaattisten ja ultimaattisten syiden käsitteitä (Portin 2012, 17–18). Proksimaattiset syyt selittävät, miten jokin ilmiö tapahtuu: arvotyössä henkilöstöä esimerkiksi kehoitetaan vastaamaan kyselyyn, jotta he voivat vaikuttaa arvojen määrittelyyn. Ultimaattiset syyt puolestaan kuvaavat, miksi ilmiö on olemassa: osallistumiseen kannustetaan, koska osallistaminen lisää arvotyön vakuuttavuutta. Proksimaattisen ja ultimaattisen tason tarkastelu tekee näkyväksi, miten arvotyön legitimaatio rakentuu kielellisesti sekä konkreettisten toimintakehotusten että niiden taustalla olevien tarkoitusten kautta.

Arvotyön tekstiaineiston analyysissa, jonka tulkitsin Vaara ym. (2006) mallin mukaisesti, paikallistin kaikki viisi legitimaatiostrategiaa. Analyysissa mikrotason eli paikallisten ja

tilanteellisten diskursiivisten osien tarkastelu teki näkyväksi ne kielelliset keinot, joilla tekstissä pyrittiin asioita merkityksellistämään ja oikeuttamaan. Analyysini osoittaa, että aineistosta paikallistamani pääasialliset ja liitännäiset legitimaatiostrategiat olivat toisiinsa lomittuneita. Tämä tapahtui eksplisiittisten ja implisiittisten ilmaisujen yhteenkietoutuneisuutena ja pareina. Teksti saattoi rakentua kokonaisuutena implisiittisesti pääasialliselle legitimaatiostrategialle, jossa samanaikaisesti sen sisällä käytettiin liitännäisiä legitimaatiostrategioita eksplisiittisesti. Näin ollen tekstit eivät muodostaneet ainoastaan peräkkäisiä yksiköitä, joissa aina vuorollaan vain yksi legitimaatiostrategia olisi paikallistunut.

Auktorisointi on yhteydessä moralisointiin, jolloin auktoriteettiasemasta käsin esitetään moraalisia arviointeja. Moralisointiin kytkeytyy rationalisointi, jossa ”oikeana ja hyvänä” pidetyt asiat perustellaan myös järkipärisesti. Narrativisointi erityisenä legitimaatiostrategiana rakentaa sosiaalista ymmärrystä ja konkretisoi tekstin merkityksiä samaistuttavalla tavalla, nojautuen ensisijaisesti moralisointiin. Normalisointia tukee auktorisointi, kun tavanomainen tai esimerkillinen toiminta kytketään auktoriteettiin. Rationalisointi rakentaa aineistossa laajimmin legitimaatiota ja saa tukea moralisoinnista, jolloin järkevänä pidetyt perustelut liitetään myös moraalin alueelle. Nämä havainnot vahvistavat Vaara ym. (2006, 805) näkemyksen siitä, että useisiin legitimaatiostrategioihin yhtäaikaaisesti tukeutuminen näyttää olevan erityisen tehokas keino rakentaa vakuuttavuutta.

Vaikka poliisi on linjaorganisaatio, ei arvotyötä ole toteutettu perinteisen hierarkkisesti, vaan dialogisen strategiatyön mukaisesti, jossa henkilöstö on nostettu johdon rinnalle olennaisena pyrkimyksenä hyödyntää moniäänisyyttä (Laine & Vaara 2011). Tekstikokonaisuuden alkuun painottuvassa auktorisoinnissa rakentuu erityisesti poliisiylijohtajan ääni, joka korkeimpana institutionaalisena auktoriteettina kehystää koko arvotyön. Tekstikokonaisuutta kantaa rationalisoinnin kautta syntyvä neutraali organisatorinen ääni, joka tuottaa raportointia, kommentointia ja arvotyön oikeuttamista. Ääni rakentuu diskursiivisesti, eikä se eksplisiittisesti ilmaise yksittäistä kirjoittajaa, vaan edustaa organisaatiota kollektiivisesti tehden rationalisoinnista suoraviivaista ja vakuuttavaa. Arvotyön tekstien moniäänisyys syntyy erityisesti narrativisoinnin kautta, jossa organisatoriset roolit rakentuvat ja saavat merkityksensä. Narrativisoinnissa organisatoriset roolit tuodaan monipuolisesti esiin, jolloin arvotyön legitimaatiota rakennetaan useiden jäsenten kautta, mikä vahvistaa vakuuttavuutta. Erityisesti narrativisointi vähentää

indoktrinaation riskiä, eli sitä, että arvotyö esittäisi arvoja yksipuolisesti ja kontrolloidusti vain yhdestä näkökulmasta.

Poliisin arvotyön tekstiaineisto luo diskursiivisen tilan, jossa arvoista, poliisista ja poliisissa työskentelystä esitetään ja jaetaan näkemyksiä. Ne ilmentävät organisaation toimintatapoja, joissa demokratisoivia käytäntöjä arvostetaan, henkilöstön ääni on keskeisessä roolissa ja arvojen määrittäminen nähdään yhteisöllisenä prosessina. Tulkintani mukaan henkilöstölle välittyy siten erityisesti käsitys, että osallistuminen on itseisarvo ja arvotyön keskeinen legitimitietin lähde.

5.2 Arvotyön legitimaatio ylläpitää luottamusta sosiaalisessa todellisuudessa

Tutkimukseni tekemistä ohjannut kielitieteellinen tiedonintressi kohdisti mielenkiintoni siihen, miten ihmiset kielen keinoin rakentavat sosiaalista todellisuutta yhteiskunnassa ja organisaatioissa. Poliisihallinto on tarjonnut yhteiskunnallisesti mielenkiintoisen kontekstin tälle diskurssianalyttiselle johtamis- ja organisaatiotutkimukselle. Vaikka poliisilaitokset ovat valtion paikallishallinnon virastoja, on vain yksi yhtenäinen *Suomen poliisi*, jonka arvotyöstä tässä tutkimuksessa on ollut kyse. Esitän tutkimuksestani kolme johtopäätöstä.

Ensinnäkin arvotyön sosiaalisissa käytännöissä muodostuu kielellisesti rakentuvia käsityksiä organisaatioista, organisatorisista käytännöistä ja todellisuudesta. Käsitykset ovat aina jossain määrin väistämättä poliittisesti, moraalisesti ja ideologisesti latautuneita, sillä diskursiivinen legitimaatio sijoittaa ne sosiaaliseen ja moraaliseen arvojärjestelmään. Näitä käsityksiä arvotyön tekstiaineisto tuo organisaation sisäiselle yleisölle näkyville. Aineistossa rakentuu hallitseva käsitys, että Suomen poliisi on luotettava ja että poliisiin luotetaan. Luottamus on olemassa niin ulkoisten sidosryhmien, kansalaisten kuin poliisin henkilöstön omassa yhteisössä. Kaikki tekstiaineistossa paikallistetut legitimaatiostrategiat osallistuvat tämän käsityksen rakentumiseen toistuvasti läpi aineiston. Uusintamisen kautta käsitys luottamuksesta saavuttaa aineistossa hegemonisen aseman.

Toiseksi, vaikka arvotyön virallisena tavoitteena on tunnistaa poliisin toimintaa ohjaavat tärkeimmät arvot ja vahvistaa ne poliisin arvoiksi, sen keskeinen funktio on ylläpitää diskursiivisin keinoin sosiaalisessa todellisuudessa rakentunutta poliisin luottamusta

henkilöstölle. Kyse on siitä, että poliisin henkilöstön arvojen vastainen toiminta voisi heikentää poliisin luottamusta (vrt. Kylliäinen 2012, 127) ja vaarantaa sen legitimitetin. Koska käsitys Suomen poliisin luottamuksesta on jo hegemonisoitunut, arvotyön legitimaation funktio on ehkäistä henkilöstössä luottamusta heikentävää toimintaa.

Arvotyön legitimaatiostrategiat ovat diskursiivinen mekanismi, jolla tämä ehkäisevä funktio tuotetaan. Auktorisointi korostaa, että arvot ja käytännöt saavat tukea organisaation johdolta, erityisesti poliisiylijohtajalta. Samalla se tekee näkyväksi, kenelle henkilöstö voi ja on syytä osoittaa luottamusta ja kenen luottamus arvojen vastaisella toiminnalla petetään. Moralisointi osallistuu luottamuksen ylläpitoon ilmaisemalla suoraan, mikä on oikein ja väärin poliisin arvojen näkökulmasta. Kun hyväksytty ja epäsopeva toiminta on määritelty, henkilöstö välttää helpommin luottamusta heikentävää käyttäytymistä ja hyväksytty toiminta motivoi heitä toimimaan oikein. Narrativisointi rakentuu henkilöstön samaistuttaville kertomuksille, jotka havainnollistavat, miten arvojen mukainen toivottu toiminta näkyy käytännössä. Poliisin henkilöstön jäsenten kertomukset vahvistavat sosiaalista vastuuta luottamukselliselle toiminnalle poliisihallinnossa. Normalisoinnissa arvojen mukainen toiminta esitetään poliisissa peruslähtökohdaksi ja arvojen pohtiminen osaksi ammatti-identiteettiä. Tällöin arvoista poikkeava käytös näyttäytyy organisaation kulttuuriin kuulumattomana ja jää vähemmistöön, mikä vähentää riskiä luottamusta heikentävään toimintaan. Rationalisoinnissa arvojen mukainen toiminta perustellaan henkilöstölle sen hyödyillä ja tarpeellisuudella. Toimintaympäristön muutoksiin vastaaminen on järkipерäinen syy, johon henkilöstön tulisi sitoutua. Muunlainen toiminta heikentäisi luottamusta. Näin legitimaatiostrategiat pyrkivät institutionalisoimaan poliisin luottamusta ylläpitäviä arvoja, käytäntöjä ja toimintaa jatkuvuuden turvaamiseksi.

Kolmanneksi poliisin arvotyön toimijat voidaan tulkita institutionaalisten roolien kantajiksi, jolloin heidän kielenkäyttönsä seurauksia voidaan tarkastella myös yhteiskunnallisen makrotason kannalta. Luottamuksen korostuminen poliisin arvotyössä on samansuuntainen valtionhallinnon hyvää hallintoa painottaviin diskursseihin nähden ja resonoi myös laajemmin suomalaisten yhteiskunnallisten diskurssien kanssa. Suomalaisen yhteiskunnan luottamusta korosti virkaanastujaispuheessaan tasavallan presidentti Aleksander Stubb. Tämä esiintyi myös tutkimuksen aineistossa, kun poliisiylijohtaja Seppo Kolehmainen liitti auktorisointina Stubbin sanoman omassa puheessaan (ks. 4.1 Auktorisointi). Erityinen havainto on, että arvotyöhön liitettiin auktorisointina kirkollista puhetta, vaikka se ei

virallisesti ole valtion instituutio. Arvotyön diskurssiivinen legitimaatio osoittaa, että poliisihallinto on myös sosiaalisesti tuotettu yhteiskunnallinen entiteetti, jonka arvot kielellisin keinoin rakentuu sosiaalisessa todellisuudessa.

5.3 Tutkimuksen arviointi, luotettavuus ja tutkimusetiikka

Jokinen ym. (2016, 17) määrittelevät diskurssianalyysin sellaiseksi ”kielenkäytön ja muun merkitysvälitteisen toiminnan tutkimukseksi, jossa analysoidaan yksityiskohtaisesti sitä, miten sosiaalista todellisuutta tuotetaan erilaisissa sosiaalisissa käytännöissä”. Diskurssianalyysissa tuotetut faktat nähdään sosiaalisesti tuotettuina, olivatpa ne kenen tahansa perustelemia. Voidaan kysyä aivan oikeutetusti, onko yhteiskuntatieteellinen diskurssianalyysi pelkkää spekulointia? Tällöin kritiikki muodostuu yleensä viittaamalla esimerkiksi fysiikkaan kovana tieteenä, jonka vastinparina pehmeänä tieteenä yhteiskuntatieteet näyttäytyy (Jokinen ym., 2016, 446). Perinteisesti kovissa tieteissä maailmaa tarkastellaan matematiikan kautta, jolloin ilmiöitä voidaan mitata ja toistaa, sekä tulokset esittää yksiselitteisinä.

Tällainen vastakkainasettelu osoittautuu kuitenkin tarpeettomaksi, sillä kritiikki diskurssianalyysiä kohtaan esitetään myös kielen keinoin sosiaalisissa käytännöissä. Näin ollen kova tiede ei voi irrottautua muuta tutkimusta perustavampana inhimillisen todellisuuden ja kokemuksen ulkopuolelle asettuvana, joka tarjoaisi maailman representaation meistä riippumattomana, vaan senkin on omista lähtökohdistaan käsin mukauduttava inhimilliseen tapaan tulkita todellisuutta. Filosofian tietyt suuntaukset myös tunnustavat, että inhimillisyyteen sisältyvät käytännöt ja toimintatavat sisältävät eettisiä ja arvopitoisia elementtejä, joita ei voida poistaa todellisuuden kokemisesta. On siis perusteltua, että diskurssianalyysi erilaisia käytäntöjä ja toimintatapoja tutkiessa toimii kielen ja sosiaalisen todellisuuden alueella.

Diskurssianalyysissa on tietysti tutkimukselle asetetuista ehdoista hankittu ja rajattu aineisto, josta tehdään tarkkaa analysointiin perustuvia tulkintoja kielenkäytöstä (Jokinen ym., 2016, 446). Tämä tutkimus on vahvasti aineistolähtöinen ja luvussa 3.2 olen kuvannut tutkimusaineiston. Aineisto valikoitui ja rajautui suoraan tutkimustehtävän mukaisesti käsittämään ne asiakirjat ja julkaisut, jotka muodostivat poliisin Arvotyö 2024 -kirjallisen

kokonaisuuden. Aineiston erityispiirteenä oli sen käyttötarkoitus organisaation sisäisinä teksteinä, mikä oli erottamaton osa tutkimusasetelmaa. Tein aineiston valintaan ajallisen rajauksen, jonka mukaisesti aineisto ajoittuu vuoden 2024 maaliskuusta joulukuuhun. Rajaus perustui siihen, että se käsittää asiakirjat ja julkaisut arvotyön prosessin käynnistämisestä poliisin uusien arvojen julkistamiseen. Tällöin aineisto muotoutui niin, että se tarjosi pohjan nimenomaan arvotyötä koskevien diskursiivisten legitimaatiostrategioiden paikallistamiselle.

Perustuslain (1999/731) 12. §:n mukaan viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ja muut tallenteet ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu. Jokaisella on oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta ja tallenteesta. Tutkimusaineisto on saatu käyttöön tietopyynnöllä Poliisihallituksen päätöksen mukaisesti, eikä se sisällä poliisin salassa pidettävää tietoa. Yleisöjulkisuudessa on kyse avoimeen demokratiaan kuuluvasta julkisuusperiaatteesta, joka osaltaan tekee julkisen vallan käyttökoneistosta hyväksyttävän ja julkisen vallan käyttämisestä toimintaa, jota yksilöt voivat itsenäisesti arvioida (Jyränki & Husa 2015). Tältä osin voidaan todeta, että olen aineiston valinnan myötä päätenyt osaltani tässä tutkimuksessa vahvistamaan avoimen demokratian mukaisesti julkisen vallan käyttämisen arviointia.

Jotta tutkimus on luotettava, on tutkijan riippumatta tutkimuksen asettumisesta tieteen kovuuden ja pehmeiden kahtiajaossa myös esitettävä tutkimustuloksilleen todistusaineistoa. Diskurssianalyysin tulkinnat rakentuvat empiirisen aineiston kontekstisidonnaisen analyysin varaan (Jokinen ym., 2016, 215). Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta ei voi ilmaista minkään objektiivisen mittariston mukaan, vaan luotettavuutta tulee tarkastella käytettyjen menetelmien kehyksissä (Aaltio & Puusa 2020). Diskurssianalyytikkona en siis ole tavoitellut sitä, että tutkimustulokseni nähtäisiin universaalisti pätevinä ja jatkuvasti toistuvina ilmiöinä. Olen valinnut diskurssianalyysin metodiksi, koska sitä pidetään sopivana sellaiseen tutkimusasetelmaan, jossa keskeistä on saada tietoa jonkin ilmiön, asian tai käytännön yhteiskunnallisesta ymmärryksestä ja kielen roolista tuon ymmärryksen tuottajana (Pälli & Lillqvist 2020, 376).

Vakiintuneiden tekniikoiden ja tapojen puuttuminen diskurssianalyysistä aiheuttaa sen, että tutkijan on perusteltava valintansa ja kuvattava tutkimuksensa tarkasti. Olen luvussa 3.5 pyrkinyt tekemään analyysin prosessin näkyväksi, jotta lukija voi seurata, miten olen

edennyt tuloksiin ja arvioida analyysini luotettavuutta. Arvioidessani tutkimuksen luotettavuutta koen erityisen tärkeäksi vielä kuvata itseni tutkijana ja arvioida positiotani, jonka 3.3 luvussa perustelin. Tiedän, että henkilökohtaiset kokemukset, elämänhistoria ja yhteiskunnallinen paikka saavat minut näkemään aineistosta tiettyjä asioita ja tulkitsemaan sitä juuri tietyllä tavalla. Oma virkani poliisihallinnossa on kiistatta vaikuttanut tähän tutkielmaan. Poliisihallinnon jäsenenä olen siis ollut tutkimuksen teon ajan yksi niistä henkilöistä, joihin tutkimusaineisto on kohdistanut legitimaatiota. Olen tuottanut tutkimustulokset yhteiskuntatieteiden opiskelijana, vaikka samalla olen ollut poliisihallinnon jäsen. Pohdinnassani olen käyttänyt tulkitsijan positiossa myös tämän jäsenyyden tuomaa kokemuksessa rakentunutta institutionaalista pääomaa. Tällöin analyysini on laajentunut kattamaan myös asioita, jotka eivät ole yksinomaan luettavissa aineistosta. Kysymys on siitä, olenko pystynyt perustellusti jäljittämään sosiaalisesta todellisuudesta jotain sellaista, joka muutoin olisi jäänyt itsestäänselvyyksien kohinassa vaille huomiota.

Diskurssianalyytikolla pitää myös olla mielikuvitusta nähdä yhteyksiä kielenkäytön ja sosiaalisen toiminnan välillä (Pälli & Lillqvist 2020, 406). Diskurssianalyytikkona olen nimenomaan tutkinut omassa kokemuspiirissä olevaa asiaa, josta olen pystynyt näin ollen tuottamaan merkityksellisempää tutkimusta. Olen osallistunut itse diskurssien konstruointiin käyttäessäni kieltä, tuottaessaan tekstiä ja tehdessäni tutkimustyötä. Ratkaisevaa luotettavuudelle on kielentutkimuksen ulottuvuus, jossa kieli on samanaikaisesti tutkimuksen kohde ja tutkimuksen tulos. Olen ollut rehellinen analyysille ja aineistolle. Se, minkä olen itse tutkijana tehnyt, on kuvattu oman tulkinnallisen tutkijapositioni lävitse analyysilukuun. Se, minkä olen itse tutkijana nähnyt, on esitetty tutkimustuloksena suurin esimerkein aineistosta perustellen.

Olen tutustunut tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeeseen hyvistä tieteellisestä käytännöstä. Tutkimuksessa olen noudattanut tiedeyhteisöni sitoutumisen mukaisesti hyvää tieteellistä käytäntöä, joka koostuu menettelytavoista, joilla huolehditaan hyvän tieteellisen käytännön toteutumisesta tieteellisen toiminnan koko elinkaaren ajan (Keiski ym., 2023, 11; TENK 2025). Tutkimukseni kuuluu yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen eettisten periaatteiden piiriin. Ihmistieteissä ja ihmistieteiden menetelmiä käyttävässä tutkimuksessa eettinen ennakkoarviointi perustuu Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) antamaan

ohjeeseen. Olen tutustunut ohjeeseen ja sen mukaisesti tutkimukseni ei ole tarvinnut eettistä ennakoarviointilausuntoa ihmistieteiden eettiseltä toimikunnalta.

Tutkimuksen laatimisessa olen noudattanut tiedeyhteisöni pro gradu -tutkielmalle asettamaa rakennetta. Luotettavuutta vahvistaa osaltaan tutkielman muotoseikat ja ulkoasu, jotka olen viimeistellyt tieteelliselle tutkimukselle asetettujen kriteerien mukaisesti. Olen noudattanut yliopistoni tieteenalakohtaisia viittauskäytäntöjä poikkeuksena vain alku- ja loppusitaattien viittaukset tutkielman esteettisyyden vuoksi. Tämän pro gradu -tutkielman olen laatinut pyyteettömästi pyrkien täyttämään tieteen tunnusmerkit. Näin ollen tutkimus kiinnittyy olemassa olevaan akateemiseen tutkimukseen luoden jatkumoa tieteellisen tutkimuksen perinteelle. Tutkielman olemuksellisuuteen kuuluu tulla lukijan tulkittavaksi, jolloin tutkimus tuottaa uusia käsityksiä subjektien tajunnassa. Tutkimuksesta muodostuu yhtäältä tiedon lähde ja tarkastelun kohde. Saattamalla tämän tutkielman yleisölle olen altistanut tutkimukseni ja perusteluni tulkintoineen tarkoituksellisesti kritiikille. Luotettavuuden arviointi jää aina lopulta lukijan itsensä tehtäväksi.

5.4 Tutkimuksen kontribuutio ja jatkotutkimuksen mahdollisuudet

Tutkimukseni osallistuu johtamis- ja organisaatiotutkimuksen tieteenkentällä diskurssianalyttiseen tutkimukseen. Ottamalla diskursiivisen näkökulman osallistun legitimaation tutkimuskeskusteluun, jossa huomio kiinnittyy legitimaation kielelliseen tarkasteluun. Tämä tutkimus tarkastelee diskursiivisia legitimaatiostrategioita nykyaikaisen organisaatioilmion yhteydessä. Vaikka diskursiivisia legitimaatiostrategioita on tarkasteltu organisaatiotutkimuksen alueella, on aikaisempi tutkimus keskittynyt diskursiivisiin legitimaatiostrategioihin pääosin julkisessa tilassa mediassa ja verkossa (ks. Patala 2017; Porttikivi 2016; Siltaoja 2009; Vaara 2014; Vaara ym., 2006).

Tutkijat ovat kiinnittäneet huomiota diskurssin rooliin strategiassa ja strategisessa toiminnassa, mutta vain harvat tutkimukset ovat tarkastelleet strategiatekstejä ja niiden ominaispiirteitä (Vaara ym., 2010, 686). Tutkimukseni liittyy diskursiivisten legitimaatiostrategioiden tutkimukseen hyödyntämällä Vaara ym. (2006) kehittämää mallia ja kohdistamalla huomion strategiatyön yhteydessä toteutettuun arvotyöhön. Näin ollen laajennan ymmärrystä diskursiivisista legitimaatiostrategioista organisaation sisäisen

viestinnän kontekstissa tuotetussa tekstiaineistossa. Tutkimukseni vahvistaa Vaara ym. (2006) käsitystä siitä, että heidän malliaan voi käyttää erilaisten nykyaikaisten organisaatioilmiöiden legitimaatiostrategioiden paikallistamiseen ja ymmärtämiseen.

Tutkimukseni tuottaa uutta ymmärrystä julkisen organisaation arvotyön rakentumisesta. Aineiston rajautuminen poliisin arvotyön asiakirjoihin ja sisäisiin julkaisuihin tuottaa uutta havaintoaineistoa siitä, miten merkittävää julkista valtaa käyttävä poliisihallinto viranomaisorganisaationa legitimoii arvotyötään henkilöstölle. Tulkitsijan positiosta käsin ja tulkintaresurssieni rajoissa olen tuonut aineistosta esille, miten legitimaatiostrategiat arvotyön aineistossa muodostavat merkityksellistämistä ja oikeuttamista.

Tutkimukseni on avaus empiirisestä analyysistä, jossa tarkastellaan diskursiivisia legitimaatiostrategioita suomalaisen viranomaisorganisaation arvotyössä. Tämän tutkimuksen kohteena ollutta prosessia organisaation arvojen määrittämisestä on lähestytty kielellisenä ja sosiaalisena käytäntönä, jossa arvot saavat merkityksensä ja oikeutuksensa diskursiivisen toiminnan kautta. Näin ollen tutkimus tuottaa kontribuutiota erityisesti SAP-tutkimukselle. Tutkimustani voidaan pitää myös pienenä filosofisena kurkistuksena käyttämämme kielen ja kokemamme todellisuuden välisestä suhteesta erityisesti arvojen kontekstissa. Tutkimukseni tekemistä ohjannut kielitieteellinen tiedonintressi kohdisti mielenkiintoni siihen, miten ihmiset kielen keinoin rakentavat sosiaalista todellisuutta yhteiskunnassa. Tähän olen tällä tieteen tunnusmerkit täyttävällä pro gradu -tutkielmalla parhaiden kykyjeni mukaan vastannut. Tutkimuksen tulokset voivat auttaa kehittämään strategiatyön käytäntöjä, joilla organisaatioilmiöitä kielellisesti käsitellään. Tuloksia voidaan laajemmassa mielessä hyödyntää johtamis- ja organisaatiotutkimuksen lisäksi myös esimerkiksi organisaatioviestinnän ja organisaatiososiologian tutkimuksessa.

Kaikki tutkimuksessa tunnistetut diskursiiviset legitimaatiostrategiat ansaitsevat jatkotutkimusta. Olisi erityisen mielenkiintoista tutkia auktorisoinnin muotoutumista, tarkastella rationalisoinnin ja moralisoinnin rakentumista, paikallistaa normalisointia sekä analysoida narrativisoinnin käyttöä laajemmin valtionhallinnon organisaatioiden strategiatekstien kontekstissa. Tässä tutkielmassa vahvistettu legitimaatiodiskurssien lomittuminen on havainto, joka tarjoaa yhdenlaisen lähtökohdan uusille tutkimuksille. Tätä tutkimusta voisi laajentaa yksityiskohtaisempaan kriittiseen diskurssianalyysiin tarkastelemalla valtaa ja erilaisia jännitteitä valtionhallinnon organisaatioilmiöissä. Tässä

tutkimuksessa on keskitytty kielelliseen tarkasteluun, joten tutkimusta voisi jatkaa arvotyön tarkastelun osalta myös siinä tuotettujen prosessien ja läpiviennin muodostamisen suuntaan.

Tutkimukseni perusteella Vaara ym. (2006) mallia voidaan soveltaa sen alkuperäistä käyttökontekstia laajemmin. Yhteiskunnan arvojärjestelmä kytkeytyy ihmisen käyttäytymisen kontrollointiin ja ennustamiseen (Niiniluoto 2001, 178; Helkama 2015, 8). Poliisin ja sisäisen turvallisuuden kontekstissa voisi tutkia, miten kansalaisia harhaanjohtavissa informaatio-operaatioissa kielellisten elementtien kautta levitetään virheellistä tulkintaa tilanteen kulusta ja vastuussa olevista toimijoista. (ks. Tiilikainen 2021; Virta 2004).

Tutkimukseni osoittaa, että mallin mukaisten legitimaatiostrategioiden paikallistaminen tarjoaa mahdollisuuksia erityisesti myös organisaation moraalisen legitimitetin tarkasteluun. Mallin mukaisten legitimaatiostrategioiden analyysi voi auttaa organisaatioita moraalisen legitimitetin diskursiivisessa ilmaisemisessa että sen tunnistamisessa. Tämä on tärkeää organisaatioiden etsiessä ja harkitessa yhteistyökumppanuuksia. (ks. Baur & Palazzo 2011.) Yhtenä merkittävänä tekijänä arvojen rakentumiselle voidaan pitää institutionaalista identiteettiä (Benwell & Stokoe 2006, 87–88.) Instituutioiden, diskurssin ja identiteetin välinen linkki ei ole aivan yksinkertaisesti määritelty. Olisi arvojen ja identiteetin kannalta perustavanlaatuista tarkastella, millaisia organisatorisia käytäntöjä virnaomaisten ammatillisessa sosiaalisessa vuorovaikutuksessa esiintyy ja millaiseksi puhe rakentaa poliisin identiteettiä, jos haluamme ymmärtää poliisihallinnon arvojen laajempia sosiaalisia vaikutuksia.

Poliisibarometrissä on selvitetty poliisin arvojen ja kansalaisten omien arvojen yhdensuuntaisuutta kolmella väittämällä: ”Yleisesti ottaen poliisilla on sama käsitys oikeasta ja väärästä kuin minulla”; ”Poliisi puolustaa arvoja, jotka ovat tärkeitä kaltaisilleni ihmisille”; ”Yleisesti ottaen hyväksyn tavan, jolla poliisi tavallisesti toimii”. Vuoden 2024 kyselyssä samaa tai täysin samaa mieltä näiden väitteiden kanssa oli noin 77–87 % vastaajista. Vuoden 2022 kyselyssä vastaava tulos oli noin 78–86 %. Kielteisten vastausten osuus molempina vuosina oli kysymyksestä riippuen 3–5 %. (Vuorensyrjä ym., 2023, 63; Vuorensyrjä ym., 2025, 56.) On mahdollista, että luottamus poliisin toimintaan on Suomessa vahvinta maailmassa ja sama pätee poliisin legitimitettiin. Suomessa poliisin toiminta julkisen vallan käyttäjänä koetaan oikeutetuksi. (Vuorensyrjä ym., 2025, 176.)

Diskurssianalyyttistä tutkimusta voitaisiin tämän pohjalta laajentaa poliisin ulkoiseen legitimizeettiin yhteiskunnassa. Mielenkiintoista olisi selvittää, minkälaisia kytköksiä kielellä on poliisin luottamukseen suomalaisessa yhteiskunnassa.

5.5 Lopuksi

Vaikka meillä on kieli, jolla voimme tallentaa ja välittää informaatiota, on olemassa tietoa, jota ei voi saattaa sanalliseen muotoon (Pohjalainen 2012, 2; Polanyi 1966). Taitotieto on taitavaan suoritukseen kykenevän tietoa, jota ei voi sellaisenaan suoraan kielellisesti välittää. (ks. Niiniluoto 1992.) Zen-filosofiassa ei filosofiaa opeteta puhumalla filosofiasta, vaan kokemuksellisesti kehon harjoitusten kautta (Varto 1994, 47). Filosofin Maurice Merleau-Pontyn mukaan *ihmisellä on ruumiissaan ajattelua ja kieltä alkuperäisempi suhde maailmaan* (Koivunen 1997, 76). Meillä on tapana sanoa kielessä, että jokin kokemus on *sanojen kuvaamaton*, silloin kun se tavoittaa meissä jotakin todella erityistä. Se, että voimme tehdä tällaisen eron suhteessa yhtäältä kieleen järjestelmänä ja toisaalta itseemme ajattelevana tietoisena oliona, osoittaa dialektisena jakona inhimillisen olemisen olevan kielellistä.

Pienenä poikana mennessäni ensimmäistä kertaa jääkiekko-otteluun, ihmettelin televisiosta tutun selostuksen puutetta. Kun jääkiekkoselostaja kielen keinoin ilmaisee havaintojaan ja tuntojaan ottelusta, tekee hän ottelun katsojalle kielellisesti todeksi. Selostaja ei vain kuvaa peliä, hän tuottaa omassa diskursiivisessa tilassa merkityksiä, jotka ovat emotionaalisesti ja kulttuurisesti voimakkaita kokemuksia. Vähän vanhempana poikana olen oivaltanut, että valloittavan selostajan kieli vilisee diskursiivista legitimaatiota.

Yhteiskunnallisella tasolla merkittävästi kielen ja kokemuksellisuuden välisessä jännitteessä toimii esimerkkinä uskonto, joka tässäkin tutkimuksessa osaltaan rakensi legitimaatiota (ks. Äystö 2021). Tarastin (2024, 27) mukaan Wittgenstein (1987) piti sävellyksiä joko kynällä tai sisäisellä korvalla ajateltuina eli niillä on oltava tämän myötä aivan erilainen luonne. Nykyajassa vertauksen voisi samalla tavalla tehdä ihmisen ja tekoälyn tuottaman kielen välisestä vaikutusten tuottamisen erosta. Filosofin Ludwig Wittgensteinille kieli oli olemisemme koti ja samalla kaikkein suurin ihmetyksen aihe. Maailman olemassaolon ihmettely on samalla kielen olemassaolon ihmettelyä. (Pihlström 2010, 148).

Meidät on heitetty maailmaan, jossa kielen ja olevaisuuden takia elämme yhteenkietoutuneisuuden tilassa. Virnon (2022, 26) mukaan *kieli on yhteiskunnallisten ja kulttuuristen vaihteluiden leimaama rajaton potentiaalisten kielellisten aktien varanto*. Ajan kuvamme on se, että kun presidentti Donald Trump sanoo jotakin, sosiaalinen todellisuus täyttyy tulkinnasta, arvioinneista ja selityksistä, jotka vääjäämättä ovat ristiriitaisia keskenään. Selonteot ja tulkinnalliset repertuaarit saavat jatkuvasti kielen ja diskurssien muodostamia merkityksiä sosiaalisessa vuorovaikutuksessa, jossa meidän on yritettävä saada selkoa maailmasta.

Lopulta poliisi, arvot, kieli ja tämä pro gradu -tutkielma palautuvat valtioon. Valtio [yhtä lailla poliisi] tarvitsee tahtonsa muodostajaksi ja toteuttajiksi fyysisiä henkilöitä, jotka toimivat sen orgaaneissa ja viranomaisissa (Jyränki & Husa 2015, 65). Kenraalimajuri Kalliomaa (2024, 3) kirjoittaessaan arvoista toteaa, että yhteisön on pidettävä kiinni arvoistaan, mutta samalla luotava uusia tulkintoja siitä, miten arvot toteutuvat käytännössä. Tämä yhteiskuntatieteellinen tutkielma on ollut älyllinen ponnistus, jonka olen tehnyt ymmärtääkseni paremmin kieltä, maata ja itseäni. Ajatus siitä, etten eläisi kielellisesti, on käsittämätön. Ajatus siitä, että poliisi käyttäisi sille säädettyä toimivaltaa arvojensa vastaisesti, on kestävä. Ajatus siitä, ettei Suomen valtio olisi elämisen arvoinen, on sietämätön.

Yliopisto on ajattelun asia

- Juha Himanka²

² Himanka, J. (2018). *Korkein opetus: Opettamisen lähtökohdat yliopistoissa ja korkeakouluissa : johdatus opettajalle*. Vastapaino. (s. 260).

LÄHTEET

- Aaltio, I. & Puusa, A. (2020). Mitä laadullisen tutkimuksen arvioinnissa tulisi ottaa huomioon. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Gaudeamus. (177–190).
- Aittola, T. (2012). Peter Berger ja Thomas Luckmann: Todellisuuden sosiaalinen rakentuminen. Teoksessa Aittola, T. (toim.), *Kasvatussosiologian suunnannäyttäjiä*. Gaudeamus. (57–74).
- Baggini, J. & Fosl, P. S. (2013). *Ajattelun pikkujättiläinen*. Suomentanut Tapani Kilpeläinen. Tampere. Niin & näin: Eurooppalaisen filosofian seura.
- Baur, D. & Palazzo, G. (2011). The moral legitimacy of NGOs as partners of corporations. *Business Ethics Quarterly*, 21(4), 579–604. <https://doi.org/10.5840/beq201121437>
- Benwell, B. & Stokoe, E. (2006). *Discourse and identity*. Edinburgh University Press. <https://doi.org/10.1515/9780748626533>
- Deephouse, D. L. & Suchman, M. C. (2008). Legitimacy in organizational institutionalism. Teoksessa Greenwood, R., Oliver, C., Suddaby, R. & Sahlin-Andersson, K. (toim.), *The SAGE Handbook of Organizational Institutionalism*. (49–77). <https://doi.org/10.4135/9781849200387.n2>
- Drori, I. & Honig, B. (2013). A process model of internal and external legitimacy. *Organization Studies*, 34(3), 345–376. <https://doi.org/10.1177/0170840612467153>
- Edmonds, D. & Eidinow, J. (2002). *Wittgensteinin hiilihanko: Selvitys kahden suuren filosofin kymmenminuuttisesta kiistasta*. Suomentanut Jukka Saarikivi. Helsinki. WSOY. (s. 239).
- Ellonen, E (2000). *Etiikka ja poliisin työ*. Poliisiammattikorkeakoulu.
- Fairclough, N., Graham, P., Lemke, J. & Wodak, R. (2004). Introduction. *Critical Discourse Studies*, 1(1), 1-7. <https://doi.org/10.1080/17405900410001674489>
- Fingerroos, O. & Kajander, K. & Lappi, T. (2022). Johdanto: Menetelmäkirjan logos. Teoksessa Fingerroos, O., Kajander, K. & Lappi, T. (toim.), *Kulttuurien tutkimuksen menetelmät*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Fingerroos, O. & Kajander, K. (2022). Etnografia, paradigmatt ja agendahypyt. Teoksessa Fingerroos, O., Kajander, K. & Lappi, T. (toim.), *Kulttuurien tutkimuksen menetelmät*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Hallintolaki 2003/434. <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2003/434>
- Hacking, I (1999). *The social construction of what?* Harvard University Press.

Hamunen, M. & Huumo, T. (2020). Diskurssianalyysi. Teoksessa Luodonpää-Manni, M., Hamunen, M., Konstenius, R. A., Miestamo, M., Nikanne, U. & Sinnemäki, K. (toim.), *Kielentutkimuksen menetelmiä: II, Aineistonkeruusta analyysiin*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. (199–239).

Harding, R., Maguire, L. & Williams, E. (2024). Competing concepts of public value and legitimacy in the police: Organisational challenges in the investigation of rape and serious sexual offences. *International Journal of Law, Crime and Justice*, 2024(76), 100646. <https://doi.org/10.1016/j.ijlcj.2023.100646>

Helkama, K. (2015). *Suomalaisten arvot: Mikä meille on oikeasti tärkeää?* Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Heracleous, L. (2004). Interpretivist Approaches to Organizational Discourse. Teoksessa Grant, D., Hardy, C., Osrick, C. & Putnam, L. (toim.), *The SAGE Handbook of Organizational Discourse*. (175–193). <https://doi.org/10.4135/9781848608122.n8>

Heusala, A. (2006). Eettinen virkamiespätevyys suomalaisessa turvallisuuspolitiikassa: Esimerkkinä poliisi ja rajavartiolaitos. *Hallinnon tutkimus*, 25(2), 3–17.

Himanka, J. (2018). *Korkein opetus: Opettamisen lähtökohdat yliopistoissa ja korkeakouluissa : johdatus opettajalle*. Vastapaino.

Huotari, V. (2019). *Naisten ja miesten tasa-arvo poliisissa 2018*. Poliisiammattikorkeakoulu.

Hänninen, R., Kajander, K. & Lappi (2022). Etnologian ja antropologian tietoteoreettiset erityispiirteet. Teoksessa Fingerroos, O., Kajander, K. & Lappi, T. (toim.), *Kulttuurien tutkimuksen menetelmät*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Jarzabkowski, P., Lê, J., K., Seidl, D. & Vaara, E. (2025). Two decades of revolutionizing strategy research: how strategy-as-practice illuminates the complex, dynamic and consequential ways of doing strategy. *Academy of Management Collections*, 4(2), 55–76. <https://doi.org/10.5465/amc.2023.0005>

Johnson, C., Dowd, T. J. & Ridgeway, C. L. (2006). Legitimacy as a social process. *Annual review of sociology*, 32(1), 53–78. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.32.061604.123101>

Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. (1999). *Diskurssianalyysi liikkeessä*. Vastapaino.

Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. (2016). *Diskurssianalyysi: Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö*. Vastapaino.

Julkaisutoiminta (julkaisuaika tuntematon). Haettu 6.11.2024 osoitteesta <https://polamk.fi/julkaisutoiminta>

Jyränki, A. & Husa, J. (2015). *Valtiosääntöoikeus*. Kauppakamari.

Jørgensen, M. W. & Phillips, L. J. (2002). *Discourse analysis as theory and method*. Sage.

Kalliomaa, M. (2024). Arvot puntarissa. *Kylkirauta*, 2(3).

Keiski, R. L., Hämäläinen, K., Karhunen, M., Löfström, E., Näreaho, S., Varantola, K., Spoof, S. K., Tarkiainen, T., Kaila, E. & Aittasalo, M. (2023). *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa: Tutkimuseettisen neuvottelukunnan HTK-ohje 2023*. Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK).

Koivunen, H. (1997). *Hiljainen tieto*. Otava.

Kolehmainen, S. (2011). Poliisin arvot eilen, tänään ja huomenna. Teoksessa Tuominen, J. (toim.), *Nuoret, arvot ja maanpuolustus: yksilö, yhteiskunta ja organisaatiot turvallisuudessa –seminaarin julkaisu*. Johtamisen ja sotilaspedagogiikan laitoksen julkaisusarja 2/2011. Maanpuolustuskorkeakoulu. (60–74).

Kolttola, E., Westling, J. & Huhtinen, A-M. (2010). *Strategia käytäntönä: Johdatus jalkautuksen tutkimukseen*. Johtamisen ja sotilaspedagogiikan laitoksen julkaisusarja 3/2010. Maanpuolustuskorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-25-2068-8>

Kuukasjärvi, K. (2020). *HAH – hah haa! Kriittinen diskurssianalyysi Huolta aiheuttava henkilö -toimijuuden rakentumisesta poliisin ennalta estävän työn strategiassa*. Pro gradu -tutkielma. Lapin yliopisto, Yhteiskuntatieteiden tiedekunta, Johtaminen. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2020062245105>

Kylliäinen, A. (2012). *Paksunahkaisuudesta suurisieluisuuteen: Hyveet työssä ja elämässä*. Otava.

Käyhkö, E. (2002). *Poliisin julkinen vastuu: Tutkimus poliisin vastuusta erityisesti legitimitietin näkökulmasta*. (Acta Universitatis Tamperensis, 862) [väitöskirja, Tampereen yliopisto]. Trepo Tampereen yliopiston julkaisuarkisto. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/4-5326-3.pdf>

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 1999/621. <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/1999/621>

Laine, P-M. & Vaara, E. (2011). Strategia kuuluu henkilöstölle! Dialoginen näkökulma strategiatyöhön. Teoksessa Saku Mantere, Kimmo Suominen ja Eero Vaara (toim.) Teoksessa *Toisinajattelua Strategisesta Johtamisesta*. WSOY. (29–42).

Lee, S. & Kim, Y. (2023). Do cultural values influence how we perceive the police? Examining the cultural impact of Confucian values on the perception of police legitimacy. *Policing: An International Journal*, 46(5/6), 846–860. <https://doi.org/10.1108/PIJPSM-04-2023-0055>

Lehti, L., Haapanen, L. & Kääntä, L. (2018). Diskurssintutkimus – monitieteinen ja monimenetelmäinen ala. *AFinLA-teema*, 11, 4–19. <https://doi.org/10.30660/afinla.75057>

- Mutanen, A. (2020). Asiantuntijuus – tiedon ja eettisyyden tasapaino. *Tiede ja ase*, 2020(78). <https://journal.fi/ta/article/view/101296>
- Niiniluoto, I. (1990). *Maailma, minä ja kulttuuri: Emergentin materialismin näkökulma*. Otava.
- Niiniluoto, I. (1993). Arvojen muutos ja moraalikasvatus. *Aikuiskasvatus: aikuiskasvatustieteellinen aikakauslehti*, 13(2), 84–94.
- Niiniluoto, I. (2001). *Järki, arvot ja välineet*. Otava.
- Niiniluoto, I. (1992). Taitotieto. Halonen, I., Airaksinen, T. & Niiniluoto, I. (toim.), *Taito: Suomen filosofisen yhdistyksen Helsingissä 11.-12.1.1990 järjestämän kollokvion esitelmät*. Suomen filosofinen yhdistys. (51–58).
- Niska, M., Venäläinen, S., Olakivi, A. & Cañada, J. A. (2024a). Esipuhe. Teoksessa Niska, M., Venäläinen, S., Olakivi, A. & Cañada, J. A. (toim.), *Sosiaalinen konstruktionismi: Miten tarkastella tulkintojen ja todellisuuden sosiaalista rakentumista*. (7–10). Vastapaino. <https://doi.org/10.58181/VP9789523970458>
- Niska, M., Venäläinen, S., Olakivi, A. & Cañada, J. A. (2024b). Johdanto: Sosiaalisen konstruktionismin juuret ja versiot. Teoksessa Niska, M., Venäläinen, S., Olakivi, A. & Cañada, J. A. (toim.), *Sosiaalinen konstruktionismi: Miten tarkastella tulkintojen ja todellisuuden sosiaalista rakentumista*. (13–60). Vastapaino. <https://doi.org/10.58181/VP9789523970458>
- Nord, W. R., Clegg, S. R., Hardy, C. & Lawrence, T. B. (2006). Introduction. Teoksessa Clegg, S. R., Hardy, C., Lawrence, T. B. & Nord, W. R. (toim.), *Sage Handbook of Organization Studies, (2nd edition)*. Sage Publications. (1–16). <https://doi.org/10.4135/9781848608030.n1>
- Patala, S., Korpivaara, I., Jalkala, A., Kuitunen, A. & Soppe, B. (2017). Legitimacy Under Institutional Change: How incumbents appropriate clean rhetoric for dirty technologies. *Organization Studies*, 40(3), 395–419. <https://doi.org/10.1177/0170840617736938>
- Phillips, N. & Hardy, C. (2002) *Discourse analysis. Investigating processes of social construction*. Sage Publications.
- Phillips, N., Lawrence, T., B. & Hardy, C. (2004). Discourse and institutions. *Academy of Management Review*, 29(4), 635–652. <https://doi.org/10.2307/20159075>
- Pietikäinen, S. & Mäntynen, A. (2009). *Kurssi kohti diskurssia*. Vastapaino.
- Pihlström, S. (2010). *Elämän ongelma: filosofian eettinen ydin*. Niin & näin.
- Polanyi, M. (1966), *The Tacit Dimension*. Doubleday & Company, Garden City.
- Poliisin uudet arvot on vahvistettu (20.12.2024). Haettu 1.09.2025 osoitteesta <https://poliisi.fi/-/poliisin-uudet-arvot-on-vahvistettu>

Poliisin strategia on päivitetty toimintaympäristöä vastaavaksi; poliisin visio on olla kaikkien turvaaja, kaikkina aikoina (julkaisuaika tuntematon). Haettu 6.12.2024 osoitteesta <https://poliisi.fi/poliisin-strategia>

Poliisilaki 2011/872.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110872#L1P7>

Portin, P. (2012). Syyn ja seurauksen käsitteet biologiassa. *Tieteessä Tapahtuu*, 30(4).

<https://journal.fi/tt/article/view/6500>

Porttikivi, M. (2016). *Organisaatioiden diskursiivinen legitimaatio kiistelevässä verkkojulkisuudessa*. [väitöskirja, Aalto yliopiston kauppakorkeakoulu, Johtamisen laitos]. Aalto University publication series DOCTORAL DISSERTATIONS.

<https://aaltodoc.aalto.fi/handle/123456789/20129>

Potinkara, N., Raippalinna, L. & Turunen, A. (2022). Diskurssintutkimus. Teoksessa Fingerroos, O., Kajander, K. & Lappi, T. (toim.), *Kulttuurien tutkimuksen menetelmät*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Puusa, A. & Juuti, P. (2020a). Johdanto. Mitä laadullisella tutkimuksella tarkoitetaan?

Puusa, A. & Juuti, P. (toim.). *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Gaudeamus.

Puusa, A. & Juuti, P. (2020b). Laadullisen tutkimuksen olemus. Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Gaudeamus.

Pynnönen, A. (2013). *Diskurssianalyysi: Tapa tutkia, tulkita ja olla kriittinen. Working paper*. Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulu.

<https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/42412/978-951-39-5471-0.pdf?se->

Pälli, P. & Lillqvist, E. (2020). Diskurssianalyysi. Teoksessa Luodonpää-Manni, M., Hamunen, M., Konstenius, R. A., Miestamo, M., Nikanne, U. & Sinnemäki, K. (toim.), *Kielentutkimuksen menetelmiä: II, Aineistonkeruusta analyysiin* (374–411). Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Raatikainen, P. (2004). *Ihmistieteet ja filosofia* (1.–2. painos). Gaudeamus.

Saarinen, J. (2021). *Arvojohtaminen poliisihallinnossa: Miten arvot vaikuttavat poliisihallinnon johtamistyöhön?* [ylempi AMK-opinnäytetyö],

Poliisiammattikorkeakoulu. Theseus julkaisuarkisto. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2021112621952>

Siltaoja, M. (2009). On the discursive construction of a socially responsible organization. *Scandinavian Journal of Management*, 25(2), 191–202.

<https://doi.org/10.1016/j.scaman.2009.02.004>

Siltaoja, M. & Sorsa, V. (2020). Diskurssianalyysi johtamis- ja organisaatiotutkimuksessa. Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät* (s. 228–248). Gaudeamus.

Siltaoja, M. & Vehkaperä, M. (2010). Constructing illegitimacy? Cartels and cartel agreements in Finnish business media from critical discursive perspective. *Journal of Business Ethics*, 92(4), 493–511. <https://doi.org/10.1007/s10551-009-0169-y>

Siltaoja, M. & Vehkaperä, M. (2011). Diskurssianalyysi johtamis- ja organisaatiotutkimuksessa. Teoksessa Puusa, A. & Juuti, P. (toim.), *Menetelmäviidakon raivaajat. Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan* (206–231). Hansaprint.

Sorsa, V., Pälli, P., Vaara, E. & Peltola, K. (2010). *Strategia mahdollisuutena ja rajoitteena kuntaorganisaatioissa: Kielestä, kommunikaatiosta ja vallasta*. Svenska handelshögskolan. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-232-083-4>

Suchman, M. C. (1995). Managing Legitimacy: Strategic and Institutional Approaches. *The Academy of Management review*, 20(3), 571–610. <https://doi.org/10.2307/258788>

Suojelupoliisi. (2025). Kansallisen turvallisuuden katsaus. Haettu 3.11.2025 osoitteesta <https://supo.fi/katsaus>

Suur-Askola, K. (2016) *Arvot ja arvojohtaminen poliisihallinnossa: Institutionaalisen samanmuotoisuuden näkökulma*. (Acta Universitatis Tamperensis, 2204) [väitöskirja, Tampereen yliopisto]. Trepo Tampereen yliopiston julkaisuarkisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-0215-3>

Tarasti, E. (2024). Wittgenstein ja musiikki. *Synteesi* 2024(4), 19–37.

Temmes, M. (2005). Pohjoismaiset dekkarit poliisilaitosten todellisuuden kuvaajina. *Hallinnon Tutkimus*, 24(3), 4.

Tenkku, J. (2012). Esittely ja selitykset. Teoksessa *Valtio* (3. painos). Otava. (386–390).

Tiilikainen, T. (2021). Hybridiajan turvallisuuspolitiikkaa. *Kylkirauta*, 2021(2), 6–9.

Vaara, E., Tienari, J., & Laurila, J. (2006). Pulp and paper fiction: On the discursive legitimation of global industrial restructuring. *Organization studies*, 27(6), 789–813. <https://doi.org/10.1177/0170840606061071>

Vaara, E., Aranda, A., M. & Etchanchu, H. (2024). An Integrative Theoretical Framework and Agenda for Future Research. *Journal of Management*, 50(6), 2343–2373. <https://doi.org/10.1177/01492063241230511>

Vaara, E., Sorsa, V. & Pälli, P. (2010). On the force potential of strategy texts: a critical discourse analysis of a strategic plan and its power effects in a city organization. *Organization*, 17(6), 685–702. <https://doi.org/10.1177/1350508410367326>

Vaara E. (2024). A Critical Discursive Approach to Strategy-as-Practice Research. Teoksessa Golsorkhi, D., Rouleau, L., Seidl, D. & Vaara, E. (toim.), *Cambridge Handbook of Strategy as Practice*. Cambridge University Press. (541–556).

- Van Leeuwen, T. (2007) Legitimation in discourse and communication. *Discourse & Communication*, 1(1), 91–112. <https://doi.org/10.1177/1750481307071986>
- Van Leeuwen, T. & Wodak, R. (1999). Legitimizing immigration control: A discourse-historical analysis. *Discourse studies*, 1(1), 83–118. <https://doi.org/10.1177/1461445699001001005>
- Valtioneuvosto. (2025a). *Valtioneuvoston selonteko sisäisestä turvallisuudesta*. Valtioneuvoston julkaisuja 2025:85. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-734-8>
- Valtioneuvosto. (2025b). *Yhteiskunnan turvallisuusstrategia: Valtioneuvoston periaatepäätös*. Valtioneuvoston julkaisuja 2025:1. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-762-1>
- Valtioneuvosto. (2018). *Suomesta maailman turvallisin maa: Sisäministeriön tulevaisuuskatsaus*. Valtioneuvoston julkaisusarja 2018:12. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-586-0>
- Varto, J. (1994). *Filosofian taito: 1*. Kirjayhtymä.
- Vesterinen, L. (2005). Poliisin johtamisjärjestelmät ja eettinen toiminta - Muokkaako johtamisjärjestelmien kehittäminen paikallispoliisissa myös niiden sisäisiä eettisiä periaatteita? *Hallinnon Tutkimus*, 24(4), 58–69.
- Villanen, J. (2022). *Sata myyttiä arvoista*. Value Books.
- Virno, P. (2022). *Kun sana tulee lihaksi: Kieli ja ihmisluonto*. Suomentanut Eetu Viren. Helsinki. Tutkijaliitto.
- Virta, M. (2004). *Psykologiset operaatiot osana sotilasjohtamista: Teoriaa ja käytäntöä perustasolla*. Maanpuolustuskorkeakoulu.
- Vuorensyrjä, M. (toim.) (2019). *Siniset klassikot: Poliisi- ja kriminologian alan moderneja klassikotutkimuksia. 1*. Poliisiammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-951-815-362-0>
- Vuorensyrjä, M. (toim.) (2023). *Siniset klassikot: Poliisi- ja kriminologian alan moderneja klassikotutkimuksia. 2*. Poliisiammattikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2023021427162>
- Vuorensyrjä, M., Rauta, J., Hämäläinen, E., Attila, H., Koivula, J. & Ollila, P. (2023). *Poliisibarometri 2022: Kansalaisten arviot poliisin toiminnasta ja Suomen sisäisen turvallisuuden tilasta*. Sisäministeriön julkaisuja 2023:25. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-952-3>
- Vuorensyrjä, M., Rauta, J., Salmi, A., Koivula, J., von Bell, A. & Ollila, P. (2025). *Poliisibarometri 2024 Kansalaisten arviot poliisin toiminnasta ja Suomen sisäisen turvallisuuden tilasta*. Sisäministeriön julkaisuja 2025:11. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-324-347-7>

Vuori-Murto, P. (2024). ”Lisääarvoa? Ilman henkilöstöjohtamista ei tuoteta mitään arvoa.” *Selvitys henkilöstöjohtamisen tilasta*. Poliisihallituksen julkaisusarja 1/2024. https://poliisi.fi/julkaisut/-/asset_publisher/Ga8MkKWl5ss3/content/selvitys-henkilostojohtamisentilasta?_com_liferay_asset_publisher_web_portlet_AssetPublisherPortlet_INSTANCE_Ga8MkKWl5ss3_assetEntryId=199074087

Weber, M., Parsons, T. & Henderson, A. M. (1964). *The theory of social and economic organization*. The Free Press.

Zimmerman, M. A., & Zeitz, G. J. (2002). Beyond Survival: Achieving New Venture Growth by Building Legitimacy. *The Academy of Management review*, 27(3), 414–431.

Zmerli, S. (2022). Institutions, political attitudes or personal values? A multilevel investigation into the origins of police legitimacy in Europe. *Policing and Society*, 32(3), 341–377. <https://doi.org/10.1080/10439463.2022.2037558>

Äystö, T. (2021). Viranomaisten ja poliitikkojen toiminta uskontotieteellisenä tutkimuskohteena. Diskursiivinen näkökulma uskonnon rikosoikeudelliseen suojeluun. Teoksessa Hjelm, T. (toim.), *Uskonto, kieli ja yhteiskunta: Johdatus diskursiiviseen uskonnontutkimukseen*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. <https://doi.org/10.21435/tl.270>